

**LA LENGUA CATALANA A MALLORCA.
SEGLE XVIII I PRIMER TERÇ DEL XIX.**

Memòria de doctorat presentada per Catalina Martínez i Taberner

Director Dr. Joan Mas i Vives

Tutor Dr. Joan Solà

**Departament de Filologia Catalana
Universitat de Barcelona**

Setembre 1998

6.-CONCLUSIONS GENERALS

Al final de cada un dels apartats hem fet una recapitulació, en què hem desenvolupat les reflexions i conclusions que afectaven directament l'àmbit d'estudi de cada capítol. Per aquest motiu no repetirem el que ja ha estat esmentat. Ara ens pertoca tractar els punts que encara resten oberts i intentar donar-los resposta des d'una visió més àmplia.

Un dels objectius de la tesi era analitzar el camí que va seguir la introducció de la llengua castellana en el si de la societat mallorquina, per aquest motiu plantejàvem l'estudi de l'ensenyament com a peça clau per donar resposta a aquest procés. El segon objectiu era esbrinar fins a quines dates la llengua catalana escrita va ser utilitzada en els àmbits d'ús habitual, malgrat totes les lleis repressores. I, per acabar, hem estudiat quina mena de llengua catalana escrita era la comunament utilitzada i quin codi escrit es feia servir.

Ensenyament

En l'estudi del procés d'alfabetització, seguit al llarg del segle XVIII i primera meitat del XIX, hem vist clarament el joc de llengües que s'estableix entre el català, el llatí i el castellà. Hem establert unes fases -de cronologia desigual segons els estaments socials-, en les quals definíem quina era la llengua objecte d'aprenentatge de la lecto-escritura, punt bàsic per poder entendre la pervivència de la llengua catalana escrita. Quan analitzàvem els lligams que s'establien entre l'aprenentatge de la llengua llatina i la llengua catalana, vèiem que en el

món escolar de l'Antic Règim la llengua llatina no feia canviar l'estatus de la llengua catalana, ans al contrari, els papers es trobaven prou definits i no hi havia, diguem, una competència deslleial; el problema ve donat quan s'introdueix un tercer element en discòrdia: la llengua castellana. La introducció de la llengua castellana en el món de l'ensenyament començarà pel vèrtex de la societat - la universitat- i, a poc a poc, s'anirà introduint als altres nivells més elementals de l'ensenyament. Així, doncs, quan parlem de les repercussions de la "Real Cédula" de 1768, n'hem de matisar els resultats. Certament és en les dècades del XVIII quan hi ha una legislació clarament en contra de la llengua catalana, però és difícil d'esbrinar fins a quin punt és fruit de la "Real Cédula"; el que sí que és evident és que comença un canvi a l'ensenyament superior.

Tots sabem la importància del llatí com a llengua de cultura, però entre els individus fortament culturalitzats el llatí gairebé es transformava en llengua d'ús habitual, prova d'això és el seu ús fins i tot en la correspondència; per exemple: si seguim la correspondència de Finestres¹ amb Ignasi de Dou i Solà, veiem que, cap el 1723, les llengües que utilitzen són el llatí i el català, però ja amb els fills d'Ignasi Dou, Finestres sols utilitzarà la llengua castellana; és a dir, el llatí no serà substituït pel català, sinó pel castellà. Aquest és un punt bàsic a tenir en compte, ja que un cop el llatí perd presència en aquests grups socials no és la llengua catalana qui ocupa aquest espai sinó la llengua castellana, que ja havia pres el relleu al llatí com a llengua de cultura. Per explicar aquest canvi de llengua en la correspondència hem de considerar que ens situen a la segona meitat del XVIII i, que els fills de Dou i Solà, possiblement, ja havien après la llengua llatina amb el suport de la

---

¹BATLLORI, M. (1997): *La Il·lustració. Obra completa vol.IX*, ed. 314, València, pàg. 190

llengua castellana. Cal tenir present que l'any 1777 la *Gramàtica de la lengua latina* de Maians fou declarada oficial juntament amb l'ordre d'ensenyar-se a les set universitats de la Corona d'Aragó, és a dir, a Cervera, Osca, Saragossa, Mallorca, València, Gandia i Oriola². Si mirem les gramàtiques de la llengua llatina d'aquella època (les més editades foren *De institutiones grammaticales libri duo* de Nebrija, la *Syntaxis seu compendiarium partium orationes institutio* de Joan de Torrella, i la gramàtica de Sempere, de la qual ja hem donat compte a l'apartat corresponent) constatarem que entre la segona meitat i finals del segle XVIII- més concretament a partir de 1770- es produeix un canvi decisiu: les gramàtiques de la llengua llatina -que al cap i a la fi era l'única gramàtica que s'ensenyava- escrites en llatí o en català ja no es reediten i cedeixen el pas a les publicades en castellà³.

Els àmbits d'ús entre el català i el llatí es trobaven prou clars, però a finals del XVIII la llengua castellana va ocupant espais en detriment de les dues llengües esmentades.

Tots aquests canvis no afectaran l'ensenyament elemental, sobretot en les capes més humils de la societat. A Mallorca, l'ensenyament de les primeres lletres continua en mans dels estaments eclesiàstics, almenys fins al primer terç del XIX, i fins que no queda establerta una mínima xarxa escolar estatal i els continguts propis de l'Antic Règim no

---

²BATLLORI, M. (1997): op. cit.

³Vegeu MARCET, Pere i SOLÀ, Joan (1998): *Història de la lingüística catalana 1775-1900*, ed. EUMO, Vic. Sobre el català que es feia servir en aquest tipus de gramàtiques, J. Solà a "El català a les gramàtiques i els diccionaris llatins dels segles XVII-XVIII" *Actes del 8è. Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Tolosa de Llenguadoc 1988, Abadia de Montserrat, Barcelona. diu:

a) Les obres destinades a l'ensenyança del llatí durant els segles XVII-XVIII ens presenten una llengua versemblantment acostada a la realitat oral, però amb les pressions normals de la tradició escrita.

b) en la immensa majoria d'aquestes obres no hi ha cap preocupació de tipus purista o lingüístico-patriòtic.

c) La llengua vehicular, més que el català, era una argòtica barreja de català i castellà, més tard substituïda per l'última llengua. (pàg.26). Malgrat tot, crec que no podem menysprear la importància d'aquestes obres.

canvien⁴, l'ensenyament tradicional es manté inalterable, i en aquest ensenyament, la llengua catalana hi tenia un lloc.

Àmbits d'ús

Creiem que ha quedat prou demostrat l'ús general de la llengua catalana escrita al llarg del segle XVIII i primer terç del segle XIX. El catalanoparlant, si té necessitat d'escriure, utilitza la llengua catalana; per tant, no podem admetre de cap manera que alfabetització sigui sinònim de castellanització, en tot cas l'únic que podem constatar és que, a través de l'ensenyament, alguns estaments socials comencen a esdevenir bilingües, però això no significa que s'arraconi totalment l'ús de la llengua catalana, ni tan sols en aquests mateixos grups socials. Hem de ser conscients que el domini de la llengua castellana es presenta com una necessitat en alguns grups socials, per això, a finals del XVIII trobem individus que utilitzen l'una o l'altra llengua, segons les ocasions. Per exemple: a partir de la Real Cédula de 1768, els secretaris dels ajuntaments es veuen obligats a escriure les actes en llengua castellana i els mateixos secretaris, que abans feien les actes en llengua catalana, passen a fer-les en llengua castellana, tot i que la llengua de relació entre l'ajuntament i el poble continua sent la catalana. Al llarg del treball hem donat moltes proves de la pervivència de la llengua catalana escrita que ara no cal repetir.

El gran canvi en els usos socials escrits no es produirà en el segle XVIII, sinó en el XIX, i començarà a fer-se més evident a partir del primer

---

⁴Pensem que l'escola de Gramàtica de Cura no va tancar les seves portes fins el 1826 i el col·legi de Montí-sion de Porreres fins el 1835.

terç del XIX. El canvi de llengua en els usos lingüístics vindrà acompanyat de canvis socials i econòmics, per exemple: si fem una ullada a la premsa periòdica que surt a tombant de segle, veiem que entre 1779 i 1813 hi ha setze publicacions periòdiques⁵, totes escrites en llengua espanyola, tret del Diari de Buja⁶ (18 números entre 1812 i 1813).

Els àmbits d'ús propis de la llengua catalana escrita cada cop s'aniran reduint més per acabar reclosos a àmbits estrictament familiars. Jaume Pujol, conegut defensor de la introducció de la llengua castellana a Mallorca, una mica abans de 1850 escriu: "*Además siempre habrá transacciones civiles, y correspondencias epistolares de familia que se escriban en mallorquin; y para estos usos nunca será perdido un tratado de ortografía de nuestro particular dialecto*"⁷.

És com si haguéssim tocat fons, però també és com si la llengua catalana escrita es resistís a morir.

---

⁵informació extreta de ROURA I AULINAS, Lluís(1985):*L'antic Règim a Mallorca. Abast de la commoció dels anys 1808-1814* Consellaria d'Educació i Cultura del Govern Balear. Direcció General de Cultura, Palma de Mallorca, 269.

⁶Vegeu FERRER, Antoni-LLuc (1976): "Literatura i liberalisme: aspectes del Trienni Constitucional (1820-1823) a Mallorca", *Randa*, n.2, ed. Curial, Barcelona. (1979): "Refranys i locucions del "Diari de Buja"". *Randa*, 9. ed. Curial, Barcelona; (1985): El "Diari de Buja"(1812-1813) i Miquel Ferrer i Bauçà" *Randa*, 17, ed. Curial, Barcelona.

⁷MARTINEZ TABERNER, Catalina (1992): "Jaume Pujol i la llengua catalana" a *Estudis de Llengua i Literatura/XXV. Miscel·lània Jordi Carbonell*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg.92

Anàlisi lingüística.

No tan sols la llengua catalana⁸ escrita va perviure fins a la primera meitat del XIX, sinó que també cal considerar que ho va fer a través d'un codi, transmès de generació en generació, i perquè això succeís hi havia d'haver mestres que l'ensenyessin, mestres de primeres lletres. Però no cal amagar que ens trobem en una situació farcida de contradiccions, bàsicament perquè hi ha uns escrits amb uns nivells de correcció molt dispars. Si fem una lectura dels manuscrits, el primer que sobta és la feble interferència lingüística que hi detectem, sobretot si comparem amb altres escrits de l'època. No crec que tot es pugui explicar dient que els notaris o els escriptors de les notaries foren els únics que van mantenir una llengua catalana escrita prou digna, ja que hem transcrit manuscrits de secretaris, administradors, menestrals, preveres, etc. que presentaven una llengua que podem considerar que es trobava dins els mateixos paràmetres. En definitiva, crec que per poder justificar la mena de llengua o de codi ortogràfic que s'utilitza en cada ocasió no hi ha altra sortida que acudir a raons biogràfiques de l'autor en el sentit més ampli (estudis, oficis, càrrecs, etc.).

Com hem assenyalat anteriorment, qualsevol escrit del segle XVIII i primer terç del XIX, si reproduïx els trets fonètics dialectals, denota una manca de formació lingüística en llengua catalana, que pot ser deguda a una formació precària en aquesta llengua o a una escolarització en llengua castellana, la qual evidentment no haurà

---

⁸Al llarg de tot el treball, sempre he parlat de llengua catalana escrita, perquè el monolingüisme de la societat mallorquina és prou evident en aquesta època, per tant, no cal parlar ni de lleialtats ni fidelitats lingüístiques. Les classes altes de la societat mallorquina han restat fidels a la seva pròpia llengua, fins al segle XX, malgrat que sabien l'espanyol i, possiblement, també el francès, com denoten moltes de les seves biblioteques. L'estudi del multilingüisme de la noblesa no s'ha portat a terme fins ara i potser ens ajudaria a entendre molt punts que encara resten foscos en els estudis d'història social de la llengua.

permès cap mena de formació en llengua catalana. D'aquest mateix context sorgiran les noves propostes ortogràfiques, que tenen com a únic referent la llengua oral, ja que s'ha perdut el codi ortogràfic tradicional.

A l'apartat corresponent hem transcrit aquest "Avis al Poble" :

Amats paisans: Es Governador de la mitra en resposta á sas súplicas humils y respectuosa que varios gremis li han fetas à favor de sa protecció, defensa y conservació de la Santa Fé: vos diu y vos asegura, que está tan resolt á consolarvos en un punt tan important que primer perdrá la vida, que dexar de cumplirhó per part seua tot lo que pugue, y que además te encarregat fortement á sas justicias saculars, que zelen y invigilan contra sa propagació de llibres y escrits dolens, qui son sa pesta de un poble. Y axi viviu quietes, y en sa confiança de que la santa Fé no petirá detriment, antes bé, mediant es nostro zel, vigilancia, humildad, obediencia als superiors, y fervorosa oració á Deu nostro Señor, brillará mes y mes la Fé y la Religió, y nos fará triunfar dels inimics de sa nostra anima.

Palma 24 de abril de 1813- Juan Muntaner y Garcia, Governador de la mitra

Imprenta de Villalonga

El que sobta d'aquest avís és l'intent d'apropament a la llengua oral, que difereix de la resta d'escrits de l'època transcrits, però si en coneixem l'autor sabrem que l'allunyament de la tradició escrita és possiblement causada per la seva formació: Joan Muntaner i Garcia⁹, bon llatísta i amic personal de Josep de Togores, comte d'Aiamans, fou canonge de la Seu, advocat dels Consells Reials, membre de la Societat Econòmica d'Amics del

---

⁹ Sobre la figura de Joan Muntaner, vegeu: BOSCH, Maria Carme (1990): "Jaume Rodoreda i Joan Muntaner, amics i amants de les muses llatines" a *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes. Miscel·lània Joan Bartardas* 4, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona; BOSCH, Maria Carme (1991): "Joan Muntaner llatísta" a *Mallorca i el món clàssic* I, Estudi General Lul·lià, Palma de Mallorca i MAS i VIVES, Joan (1994): *Josep Togores i Sanglada, Comte d'Aiamans (1767-1831). Biografia d'un il·lustrat liberat*. Biblioteca Miquel dels Sants Oliver, 1, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

País i vicari general governador de la diòcesi mallorquina, en absència del bisbe Bernat Nadal. En aquest escrit, Joan Muntaner assaja un model de llengua més dialectalitzat, més d'acord amb les propostes ortogràfiques que començaran a donar-se a tombant de segle.

El que hem analitzat és l'oblit d'un codi escrit, d'un codi que va fer de la llengua catalana una llengua de cultura. D'aquest codi, el poble català se'n va servir fins a l'últim moment, fins que aquest mateix poble -que va saber mantenir la tradició durant segles-va ser obligat a alfabetitzar-se en una llengua aliena.

Després, començarà una altra història: *“Entre nosaltres, els grans experiments ortogràfics que es fonamenten precisament en l'argument d'acostar la llengua escrita a la llengua parlada -s'entén: a la parlada amb propietat i correcció- començaran a aparèixer a mitjan segle XVIII. És a dir, justament quan la llengua escrita ha entrat en una profunda crisi, després que la pèrdua de l'ús oficial l'ha reduït fonamentalment a instrument de comunicació privada. És des d'aquesta perspectiva que s'han de contemplar les propostes antitradicionals d'Ullastre, Joan Petit i Agilar, Josep Togores, Antoni Febrer i Cardona, etc. També són d'aquesta època les reflexions dels qui, a la banda oposada, s'esforcen a distingir la lògica de l'oral i la de l'escrit per propugnar una llengua literària allunyada de la llengua col.loquial: Marc Antoni Orellana, per exemple . Són actituds complementàries, que sorgeixen de la manca d'un model autoritzat de llengua literària.”*¹⁰

---

¹⁰ROSSICH, Albert, “Una qüestió d'història de la llengua a l'edat moderna: el reconeixement de la vocal neutra”. Publicat a *La llengua catalana al segle XVIII*, a cura de Pep Balsalobre i Joan Gratacós (1995), Quadern Crema, Assaig 16, Barcelona, pàg. 162-163.

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

AGUILAR PIÑAL, F. (1978): *La prensa española en el siglo XVIII. Diarios, revistas y pronósticos*, CSIC. Madrid.

AGUILAR PIÑAL, F. (1991): *Introducción al siglo XVIII*. Ed. Júcar. Madrid.

AGUILAR PIÑOL, F. (1970): *Bibliografía de las instituciones docentes en el siglo XVIII*, I.E.I. Lleida.

AGUILÓ, M. (1923): *Catálogo de obras en lengua catalana impresas desde 1474 hasta 1860*, Madrid (edició facsímil (1977): Barcelona-Sueca, Curial).

AGÚNDEZ, A. (1965): *La Audiencia en Mallorca. Panorama Balear*. Palma.

AGUSTÍ FARRENY, Alfred (1995): *Llengua i Església a la Leida del XVI al VXIII*. Edicions Universitat de Lleida

ALBORG, J.L. (1972): *Historia de la Literatura Española siglo XVIII*. Ed. Gredos. Madrid.

ALCOVER SUREDA, M. (1985): *El Pontificio Colegio Luliano de Nuestra Señora de la Sapiencia. Origen, naturaleza y valor pedagógico de un Colegio Luliano* (De la Revista *Razón y fe*). Apostol y Civilizador. Palma. Cuarta edición conmemorativa de la restauración del edificio del colegio, promovida por D. Teodoro Ubeda Gramage, obispo de Mallorca. (1635-1985)

ALCOVER, Antoni Maria (1915): *Pertret per una Bibliografia Filologica de la llengua catalana del temps més antic fins a 31 de desembre de 1914*, (Apèndix an el tom VIII del Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana) Estampa de n'Amengual i Muntaner, Ciutat de Mallorca.

ALEGRET, Joan (1973): "Tres textos polèmics, reivindicadors de la llengua catalana, publicats el 1838 a "El Guardia Nacional"", a *In Memoriam Carles Riba*, Barcelona.

ALEMANY i VICH, Lluís (1955): *Las publicaciones periodicas en Mallorca (contribución a su estudio)*, ed. el autor. No es va arribar a publicar, però es pot consultar a la Biblioteca Municipal de Palma.

ALOMAR ESTEVE, Carmen (1982): "La depuración absolutista entre 1823 y 1833". *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul.liana*, n.39, Palma de Mallorca.

ALOMAR ESTEVE, Carmen: "Los estudios de Derecho en Mallorca 1712-1829". *Estudis Baleàrics*. Institut d'Estudis Baleàrics, Palma de Mallorca.

ALOMAR i CANYELLES, A.I. (1994): "La desinència -o a la primera persona del Present d'Indicatiu a Mallorca", *Randa*, 35, Curial edicions catalanes, Barcelona.

ALPERA, Lluís (1991): "Actituds lingüístiques dels lexicògrafs valencians del segle XIX" *Caplletra*, 11. València.

ÁLVAREZ-NOVOA, C. (1971): *La justicia en el Reino de Mallorca*. Gràfiques Miramar. Palma.

ALZINA i SEGUÍ, Pere (1984): "Llengua i educació a Menorca . Aproximació històrica al fet lingüístic illenc", dins *Llengua i educació en una perspectiva històrica* (Actes de les 5enes Jornades d'Història de l'educació als Països Catalans) Jordi Monés i Pere Solà eds., ed.EUMO, Vic.

ALZINA, J. & al. (1989): *Història de Mallorca*. Vol. II. Ed. Moll. Palma.

AMENGUAL i BATLLE, J (1977): "La llengua del poble dins els sínodes mallorquins dels segles XVI-XVII". *Randa*, núm.6. Curial, Barcelona.

AMENGUAL i BATLLE, J (1981): "Els catecismes populars de Mallorca. D'instrument de pastoral a mitjà de control cultural de l'Estat", II Encontre de ciències humanes i socials dels Països Catalans (Ciutat de Mallorca) Desembre de 1978. Publicat a *Mayurqa*, n.18, Palma de Mallorca.

AMENGUAL i BATLLE, J (1986): "Catecismes en català impresos a les Balears", a *Els escriptors balears i la seva producció en català. Els autors i els seus llibres*, Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, Palma de Mallorca.

AMENGUAL i BATLLE, J (1991): *Llengua i catecisme de Mallorca: entre la pastoral i la política*. Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Govern Balear. Palma.

AMENGUAL i BATLLE, J (1990): "Nova documentació sobre la imposició del castellà a l'ensenyament del catecisme a la Seu de Mallorca, maig 1773 gener 1779", *Fontes Rerum Balearicum* (nova etapa), I

- AMENGUAL, Joan Josep (1836): *Gramática de la lengua mallorquina*, (Zona.edició 1872) Palma de Mallorca.
- AMENGUAL,Joan Josep (1841-1878): *Nuevo Diccionario mallorquín-castellano-latín* , 2v., Palma de Mallorca.
- ANGUERA, Pere (1997): *El català al segle XIX, de llengua del poble a llengua nacional*, ed. Empúries, Barcelona.
- ANGUERA,M.(1995):" Intuïció i passió en la primera gramàtica catalana" a *La llengua catalana al segle XVIII*, Quaderns Crema, Barcelona.
- ARACIL,LL.(1968): *Introducció a Les xiques de l'entresuelo i Tres forasters de Madrid* d'Eduard Escalante, Garbí, pp.9-88, València.
- ARACIL,LL.(1986):""Llengua nacional": Una crisi sense crítica?" *Límits*,1, pp.9-23
- ARACIL,LL.V.(1979): "Educació i sociolingüística", dins *Treballs de sociolingüística 2*, Barcelona.
- ARACIL,LL.V.(1982): *Papers de sociolingüística*, ed.La Magrana, Barcelona.
- ARACIL,LL.V.(1983) "Història inèdita de la llengua catalana". *Canigó*, 806,807, 16-26 de març.
- ARACIL,LL.V.(1983): *Dir la realitat*, ed. Països Catalans, Barcelona.
- ARCÁNGEL DE ALGAIDA,P.(1947): "El padre Luís de Vilafranca" *Boletín de la Sociedad Arqueológica Lulliana*, núm.XXX.
- ARCHIDUQUE LUIS SALVADOR DE AUSTRIA (1985): *Las Baleares por la palabra y el grabado. Mallorca (parte general)*, Caja de Baleares "Sa Nostra", Palma de Mallorca (primera edició, Leipzig, 1871).
- ARDIT,M.;BALCELLS,A.;SALES,N.(1980):*Història dels Països Catalans. De 1714 a 1975*, Ed.Edhasa, Barcelona.
- ARGENTE,J.(1978):"Lingüística i sociolingüística: reflexions metodològiques " *Els Marges*, 13.
- ARGENTE,J.A.-PAYRATÓ,L.(1990):"Contacte de llengües: antecedents i constitució de l'àmbit de recerca" *Límits* 8,,pp. 81-98.

ARMANGUÉ i HERRERO, J. (1987): "L'ús del català a les actes notarials de la "Tappa di insinuazione" de Lanusei (sardenya) durant els segles XVII i XVIII" a *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes/XV. Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona

ARMANGUÉ i HERRERO, J. (1996): *Llengua i cultura a l'Alguer durant el segle XVIII*, ed. Curial/ Edicions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

ARMSTRONG, John (1978): *Història de la isla de Menorca*, Edicions Nura, Menorca.

ARNAL, A. (1989): "Una apologia il·lustrada de la llengua catalana: La gramàtica de Ballot". *Catalan Review*. vol.II. number I. Quadrens Crema.

ARNALL i JUAN, M. Josepa i PONS i GURÍ, Josep M. (1993): *L'escriptura a les terres gironines, segles IX-XVIII*, Diputació de Girona.

ARTOLA, J. (1955): "Índice cronológico de la obra de Jovellanos" a *Biblioteca de Autores Españoles*, v.LXXXVII, Madrid.

AULÈSTIA i PIJOAN, Antoni M, "Escrit sense títol sobre l'evolució de la llengua literària durant la Renaixença", Papers III: treballs en prosa, 2, ms.129, B de C.

AULINAS, Lluís (1985): *L'Antic Règim a Mallorca. Abast de la commoció dels anys 1808-1814*, Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear, Josep J. de Olañeta, editor.

BALSALOBRE, P. i GRATACÓS, J. (1995): *La llengua catalana al segle XVIII*, (a cura de...), Quaderns Crema, Barcelona.

BALLESTER, R. (1904): *Bosquejo Histórico sobre la Instrucción Pública en Mallorca*. Imp. Soler. Palma.

BALLOT, Josep Pau (1987): *Gramática y apología de la llengua catalana*. Edició a cura de Mila Segarra, Alta Fulla, Barcelona.

BALLOT, Joseph Pablo (1796): *Gramática de la lengua castellana dirigida á las escuelas*, Juan Francisco Piferrer, Barcelona.

BARCELÓ CRESPI, Maria i SERVERA SITJAR, Bartomeu (1993): *Vida municipal i Nova Planta. Porreres 1718-1728*, edició de l'Ajuntament de Porreres

BARCELÓ, B. (1984): *El segle XIX a Mallorca*. Obra Cultural Balear. Palma.

BARREDA i LEDO, P.-E. (1989): "La castellanització burocràtica a Benassal (s.XVIII)" dins *Actes II Congrés Internacional de la llengua catalana*, VII, I.F.V. València

BASTARDAS, A. i SOLER, J. (1988): *Sociolingüística i llengua catalana*, Empúries, Barcelona.

BASTARDAS, A. (1996): *Ecologia de les llengües. medi, contactes i dinàmica sociolingüística*, ed. Proa. Biblioteca Universitària. Barcelona.

BASTARDAS i PARERA, J. BASTARDAS i RUFAT, M.R. (1997): "El diccionari mallorquí-castellà de Pere Antoni Figuera (1840) i la fraseologia mallorquina", *Estudis de Llengua i Literatura en honor de Joan Veny*, volum I, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

BASTERO, Antoni de (1997): *Història de la llengua catalana*, a cura de Francesc Feliu. Universitat de Girona. Universitat de Vic. ed. Eumo, Vic.

BATLLORI, M (1997): *La Il·lustració*, obra completa vol.IX, ed. Tres i quatre, València.

BATLLORI, M. (1946): *Cartas del padre Pou al cardenal Despuig*, Raixa. Palma.

BATLLORI, M. (1948): *El cardenal Despuig y su tiempo*. Impremta Vic. Inca.

BATLLORI, M. (1966): *La cultura hispano-italiana de los jesuitas expulsos*. Ed. Gredos. Madrid.

BATLLORI, M. (1979): *A través de la història i la cultura*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Montserrat.

BATLLORI, M. (1959): *Vuit segles de cultura catalana a Europa*. Ed. Selecta. Barcelona.

BELLAVISTA, J. (1989): "L'ús del català en les celebracions sacramentals a la diòcesi de Barcelona. Estudi dels ordinaris o rituals barcelonins impresos del segle XVI al XIX" *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana*. VII. Àrea 7. Història de la Llengua. Institut de Filologia valenciana. València.

BESTARD MAS, A. (1981): "Biografía de D. Bartolomé Pasqual Arrom 1822-1884", i "Anecdótico y textos críticos del autor de las "Miscelaneas

Pasqual", *Botlletí de la Societat Arqueològica Lul.liana*, any XCVII, tom.XXXVIII, Palma de Mallorca.

BIARNÈS i BIARNÈS, Carmel (1988): "Tres capbreus de la vila d'Ascó del segle XVIII" *Miscel.lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

BIBILONI, Gabriel (1981): "Els problemes ortogràfics de les formes balears de la primera persona del present d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació " *Affar*, 1, Departament de Llengua i Literatura catalanes, UIB

BLANCO,P.(1848): *El colegio de Nuestra Señora de Montesión en Palma de Mallorca. Apuntes históricos*.Imprenta Mn. Alcover. Palma.

BLASCO, Ricard(1974):"Síntesi històrica de la impremta valenciana" a *Homenatge a la impremta valenciana*, ed. Gorg, València.

BOFARULL, Antoni de (1987): *Escrits lingüístics*. Edició a cura de Jordi Ginebra, Ed. Alta Fulla, Barcelona.

BOHIGAS,P(1943):"Bastero i els orígens de la llengua catalana", *Miscel.lània Pompeu Fabra*, Buenos Aires.

BOIX,E.(1993):*Triar no és traïr. Identitat i llengua en els joves de Barcelona* Edicions 62, Barcelona.

BOIX,E.-PAYRATÓ,L.(1994): "Una panoràmica bibliogràfica de la sociolingüística i la pragmàtica catalana recents (1989-1993)", *Treballs de sociolingüística catalana* 12, pp. 107-129.

BONET I BALTA,J.(1984): *L'Església catalana de la Il.lustració a la Renaixença*, Publicacions de l' Abadia de Montserrat, Barcelona.

BOSCH,Maria Carme (1990): "Jaume Rodoreda i Joan Muntaner, amics i amants de les muses llatines" a *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes. Miscel.lània Joan Bartardas* 4, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

BOSCH,Maria Carme (1991): "Joan Muntaner llatí" a *Mallorca i el món clàssic* I, Estudi General Lul.lià, Palma de Mallorca.

Botlletí de la Societat Arqueològica Lul.liana (1981) vol.XXXVIII,n.834, (dedicat a Joaquim M.Bover).

BOVER PUJOL,Jaume, (1989): *Balearica.Bibliografia de bibliografies de Balears (1700-1985)*, (compilador), Miquel Font, editor,Palma de Mallorca.

BOVER, Joaquim M.(1840):*Del origen, vicisitudes y estado actual de la literatura en la Isla de Mallorca*,Imp.Felipe Guasp, Palma de Mallorca.

BOVER,Joaquim M.(1862):*Imprentas de las Islas Baleares* Imp.Pedro José Gelabert, Palma de Mallorca.

BOVER,Joaquim M.(1868): *Biblioteca de escritores baleares*, 2v., Imp.de P.J.Gelabert, Palma de Mallorca.(1976) Curial, Documents de Cultura. Barcelona-Sueca.

BRUGUERA,J.(1977): "Manuscrits catalans del fons d'Aiamans de la Biblioteca de Montserrat" *Randa* 5, Curial, Barcelona.

BUJOSA,F.(1978): "L'Acadèmia Médico-Pràctica de Mallorca".*II Jornades d'història de l'educació en els Països Catalans*. Departament de Pedagogia. Facultat de Filosofia i Lletres. Palma.

BUSQUETS i DALMAU,J.(1975):"Els llibres parroquials i la llengua catalana", *Boletín de la Iglesia de Gerona*, abril

CAHNER,M.(1980):"Llengua i societat en el pas del segle XV al XVI. Contribució a l'estudi de la penetració del castellà als Països Catalans." dins *Actes del Vè Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*.Andorra 1979. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

CAHNER,M.(1984):"Contribució al coneixement de l'ús lingüístic entre els escriptors catalans de la fi del segle XVIII". *Miscel.lània Aramon i Serra*, IV.Curial. Barcelona.

CALAFAT i VILA,R.M.(1991): "La Reial Cedula de 1768 i la restricció d'àmbits d'ús del català", *Estudis Baleàrics*, n.40, Palma de Mallorca.

CALAFAT i VILA,R.M.(1993):"Llengua i repressió a la Mallorca del segle XVIII (1715-1808). El projecte glotofàgic borbònic.Estudi històrico-sociolingüístic". Tesi doctoral dirigida pel Dr.Joan Miralles i Montserrat. Departament de Filologia Catalana i Lingüística General. Universitat de les Illes Balears.

CALAFAT i VILA,R.M.(1995):"La imposició de l'espanyol a l'alta administració pública mallorquina. Mecanismes i estratègies de poder" a

La llengua catalana al segle XVIII a cura de Pep Balsalobre i Joan Gratacós, Barcelona, Quaderns Crema, Assaig 16

CAMPANER Y FUERTES, Alvaro (1891): *Cronicón mayoricense: Noticias y relaciones históricas de Mallorca desde 1229 a 1800*, Juan Colomer y Salas editor, Palma de Mallorca (Edició facsímil. Imprenta Alcover, Palma, 1967).

CAMPANER Y FUERTES, Alvaro, (1881) "Curiosidades históricas de Mallorca: Epoca de la guerra de Sucesión (1706 a 1715)", *Almanaque Balear*, Palma de Mallorca.

CARBONELL, Antoni (1986): *Literatura catalana del s.XIX*, ed. Junc, Barcelona.

CARBONELL, J. (1960): "Comentaris sobre la Decadència" *Serra d'Or*.

CARBONELL, J. (1961-1966): "Notes sobre els "Principis de lectura menorquina" de 1804", *Estudis Romànics*, VIII. Barcelona.

CARBONELL, J. (1964): "La cultura a Menorca", a *Serra d'Or*, any VI, núm.11, Barcelona.

CARBONELL, J. (1964): *El període menorquí de la literatura catalana*, ed. Alcides, Barcelona.

CARBONELL, J. (1967): "L'obra literària de J. Ramis i Ramis", *Revista de Menorca*, n.4 Maó.

CARBONELL, J. (1968): *Lucrècia de Joan Ramis i Ramis* (pròleg de...), Ed.62, Barcelona.

CARBONELL, J. (1971-1972): "Antoni Febrer i Cardona i el comte d'Aiamans, dues figures de la Il.lustració", *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XXXIV, Barcelona.

CARBONELL, J. (1977): "La literatura catalana durant el període de transició del segle XVIII al XIX", *Actes del IV Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

CARBONELL, J. (1979): "Elements d'història social i política de la llengua catalana" *Treballs de sociolingüística catalana*, 2, Tres i Quatre, València.

CARBONELL,J.(1981):"L'ús del català als *Quinque Librorum* en algunes diòcesis sardes" dins *Miscel.lània Aramon i Serra*, IV.Estudis Universitaris Catalans, XXVI, Barcelona.

CARBONELL,Jordi (1990): *Teatre barroc i neoclàssic* a cura de Maria Mercè MirÓ i (...), pròleg de Giuseppe Grilli; segona edició. Ed. 62, Barcelona.

CARBONELL,Jordi (1994): *La llengua catalana Sardenya*. Lliçó inaugural del curs acadèmic 1994-95. Universitat Autònoma de Barcelona.

CARRERA,J.(1957): *La Universidad, el Instituto, los Colegios y las Escuelas de Barcelona en los siglos XVIII y XIX*. Bosch, casa editorial. Barcelona.

CASACUBERTA,J.M.(1956): "*Lo Vertader Catalá*".Primer òrgan periodístic de la Renaixença (1843), Barcelona, Barcino.

CASACUBERTA,Josep M.(1925):"Documents per a la història externa de la llengua catalana en l'època de la decadència:I .La "Controvèrsia sobre la perfecció de l'idioma català" d'Antoni de Bastero" a *Revista de Catalunya*,III.

CASANOVA,E.(1988):"Sobre els sermons de les festes de Sant Vicent Ferrer al segle XVIII a València" *Miscel.lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

CASANOVA,E.(1989): Gramàtica històrica i història de la llengua a propòsit de l'evolució de la desinència de la 1a. persona del present d'indicatiu"Segon *Congrés Internacional de la Llengua Catalana. VIII. Àrea 7.Història de la Llengua*. Institut de Filologia Valenciana. València.

CASANOVA,E.(1989):"Aproximació a una gramàtica contrastiva dels dialectes catalans al segle XVIII: la combinació binària de pronoms personals febles de 3ª persona" *Actes del VIII Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, vol.II, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

CASANOVA,E.(1989):"Gramàtica històrica catalana: proposta d'un mètode d'estudi". *Caplletra*, 6. València.

CASANOVA,E.(1990-1991):"El *Raro diccionario valenciano-castellano único y singular de voces monossylabas* de Carles Ros (1770)", *Llengua i Literatura*, 4, Institut d'Estudis Catalans i Curial edicions, Barcelona.

- CASANOVA,E.(1995):"La llengua a València" a *La llengua catalana al segle XVIII*, Quaderns Crema, Barcelona
- CASANOVA,E.(1990):"Valencià versus castellà als segles XVIII i XIX. El cas de Vicent Salvà", *Caplletra*, 9. València.
- CASANOVA,I.(1953):*La cultura catalana del siglo XVIII.Finestres y la Universidad de Cervera*,Biblioteca Balmes, Barcelona.
- CASANOVA,V. i LOPEZ,J.F.(1986): "Diccionario de términos históricos del Reino de Mallorca (s.XIII-XVIII)".*Estudis Baleàrics*. Palma.
- CIRERA,J. i LE-SENNE,A.(1982):"Los libros manuscritos del "Fondo Estanislao de K.Aguiló" de la Sociedad Arqueológica Lulliana", *Botlletí de la Societat Arqueològica Lul.liana*,Palma de Mallorca.
- CIRERA,J.(1981):"Índice analítico de las "Misceláneas historicas de Mallorca" de D.Joaquim M.Bover de Rosselló", *Botlletí de la Societat Arqueològica Lul.liana*, XXXVIII, Palma de Mallorca.
- CODINA,Jaume (1980):*Un quadern escolar pratenc del segle XVIII*, Amics del Prat, El Prat de Llobregat.
- COLOM CAÑELLAS,A.(1983): *Nacionalisme i educació a Mallorca*, Obra Cultural Balear.Monografies,n.12, Palma de Mallorca.
- COLOM CAÑELLAS,A.(1991): *Assaig d'història de l'educació a la Mallorca contemporània*. Universitat de les Illes Balears.
- COLOM,A. i DIAZ,F.(1977): *Educación i sociedad en la Mallorca contemporánea*, Caja de Ahorros de Colonya-Pollença, Palma de Mallorca.
- COLOM,A. i SUREDA,B.(1979): "Els orígens de l'ensenyament secundari a Mallorca" a *III Jornades de l'Educació als Països Catalans*, Girona.
- COLOM,A.(1971):"Jovellanos i la seva tasca educadora a Mallorca". *Lluc*, n.609.Palma de Mallorca
- COLOM,A.(1971):"Política educativa de la Sociedad Económica Mallorquina:El Instituto Balear (1836-1887)". Tesi de llicenciatura. Universitat de Barcelona.
- COLOM,A.(1973):"El Instituto Balear.Estudio Pedagógico", *Revista Balear*, n.31, Palma de Mallorca.

COLOM,A.(1976):"Notes per a un estudi dels mètodes d'ensenyança a les escoles de primeres lletres de Ciutat de Mallorca" *Lluc*, núm.665.Palma de Mallorca.

COLOM,A.(1977): "Educació i cultura a la Mallorca del s.XIX. L'Institut Balear" a *L'educació a Mallorca. Aproximació històrica*, ed.Moll, Palma de Mallorca.

COLOM,A.(1977): "Herencia ilustrada y enseñanza institucional de la agricultura en Mallorca" . *Revista Balear*, Palma de Mallorca.

COLOM,A.(1979): "L'evolució de l'educació a Mallorca en els segles XIX i XX" a *III Jornades d'Història de l'educació als Països Catalans*. Girona.

COLOM,A.(1980): "El Rapport de Condorcet y su incidencia en la planificación de la segunda enseñanza en Mallorca", a *Educació i Cultura*,n.1, Palma de Mallorca.

COLOM,A.i DIAZ,F.(1976):"El fracaso del Krauso Institucionalismo en Mallorca", *Mayurqa*,n.16.

COLOM,G.i SOBERANAS,A.(1986): *Panorama de la lexicografia catalana*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

COLON,G.(1987): *Diccionario latín-catalán y catalán- latín*, estudi preliminar d'A.Nebrija i G Busa. Barcelona.

COLOM,G.(1972): "L'escola mallorquina i el poble",*Lluc*, Palma de Mallorca.

COLL I ALENTORN,M.(1982):"Els orígens i primers temps de la Renaixença catalana", dins *Commemoració de la Renaixença*, Barcelona, Fundació Jaume I.

COMAS,A.(1963-1968):"Una defensa de la llengua i de la literatura catalanes de la darrerria del segle XVIII", *Estudis Romànics*,XII. Reproduït a *Estudis de literatura catalana (segles XVI-XVIII)* ed. A.Bover i M.de Ciurana. Universitat de Barcelona /Curial, 1985

COMAS,A.(1967): *Les excel.lències de la llengua catalana* , Dalmau ed. Barcelona.

COMAS,A.(1971):"Ballot i Torres, Josep Pau", *Gran Enciclopèdia Catalana*, vol.III, pp.108-109.

COMAS,A i RIQUER,M.(1972): *Història de la literatura catalana*, vol.IV, Ariel.Barcelona.

COMAS,Antoni (1976): "La consciència històrico-política en els poetes catalans del segle XVIII" a *Actes del II Col.loqui Internacional sobre el Català*, Amsterdam, 1970, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Montserrat.

COMAS,A.(1980):"Problemàtica de la "Decadència"". *Actes del V Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Abadia de Montserrat, Barcelona.

COMAS,Antoni(1985): *Estudis de Literatura Catalana (segles XVI-XVIII)*, Biblioteca Torres Amat, Departament de Filologia Catalana , Universitat de Barcelona i ed.Curial, Barcelona.

CORBERA POU,Jaume (1983): *Vocabulari de barbarismes del català de Mallorca*, s.c.Promotora mallorquina de mitjans de comunicació.

CORBERA POU,Jaume (1985):"La penetració del lèxic castellà dins el català de Mallorca a l'època de la Decadència (segles XVI-XVIII)", *Randa* 18, ed.Curial, Barcelona.

CORBERA POU, Jaume (1994):"La lexicografia mallorquina del segle XIX" *Estudis Universitaris Catalans*, XXVIII (=Actes del Col.loqui internacional sobre la Renaixença, desembre de 1984)

CORTÉS i CRUELLES, Rafael Ignasi (1962): *De la guerra de Successió Espanyola:Aportació a la història de Mallorca*, Imp. Mossèn Alcover, Ciutat de Mallorca.

CORTÉS, Josefa (1986): *Formularium diversorum instrumentorum. Un formulari valencià del segle XV*. Sueca

CORTÉS,Gabriel (1969): "El teatre mallorquí de la Renaixença", *Lluc*, Palma de Mallorca.

DELGADO, B.(1984):"Los maestros del arte de enseñar a leer, escribir y contar de Barcelona (1657-1760)" a *Educación e Ilustración.III Coloquio de Historia de la Educación*, Barcelona, Universitat de barcelona.

DEMERSON,P. i AGUILAR,F.(1974): *Las Sociedades Económicas de Amigos del País en el siglo XVIII.Guia del investigador*.CESIC.Donòstia.

DÍAZ i VILLALONGA, Ramon ((1997): "Sobre la llengua catalana als manuscrits de teatre hagiogràfic mallorquins del segle XVIII", *Actes del*

IV Congrés El nostre patrimoni cultural: el català, patrimoni de Mallorca, Societat Arqueològica Lul·liana. Palma de Mallorca.

DÍAZ DE CASTRO,F.(1975):" La teoria crítica literaria en "La Palma" (1840-41)",*Mayurqa*,n.14, Palma de Mallorca.

DÍAZ de CASTRO (1981):"Notes sobre premsa política a Mallorca: *El Cantón Balear* (1873-1874)", *AFFAR*,n.1, Palma de Mallorca.

DÍAZ de CASTRO i altres, "Los orígenes de la prensa política en Mallorca (1812-1814), *Myurqa*, XVI, Palma de Mallorca.

DÍAZ-PLAJA,G.(1933):"Una polèmica sobre el català a les darreries del segle XVIII" a *Estudis Universitaris Catalans*, XVIII, Barcelona.

DÍAZ-PLAJA,G.(1956):*De literatura catalana. Estudis i interpretacions*, ed. Selecta, Barcelona.

DURAN CAÑAMERAS,F.(1941): "El decreto de Nueva Planta de la Audiencia de Mallorca", *Botlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, XXVIII, Palma de Mallorca.

DURAN i PASTOR,M.(1986): *Bernat Nadal i Crespí. Un bisbe solleric que fou diputat a les Corts de Cadis*, Ajuntament de Palma, Palma de Mallorca.

DURAN,M.(1980): *Repercusiones de la Revolución de 1868 en Mallorca*, Palma de Mallorca.

EBERENZ,Rolf (1977):"El "Calaix de Sastre" del Baró de Maldà i la problemàtica de la "Decadència""a *Actes del IV Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* Basilea, 1976, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Montserrat.

Educación e Ilustración en España.III Coloquio de Historia de la Educación., 1984, Universidad de Barcelona.

ELÍAS DE MOLINS,A.(1989): *Diccionario biográfico y bibliográfico de escritores y artistas catalanes del siglo XIX*, Barcelona, Imprenta de Fidel Giró.

ESCARTÍ,Vicent Josep (1990): "Unes consideracions sobre la dietarística valenciana del XVII" *Caplletra*, 9. València.

ESCARTÍ,Vicent Josep (1992): "Les notícies en català del notari valencià Bertomeu Blasco i Siurana (s. XVII)" a *Miscel·lània Sanchís Guarnier*,

Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Biblioteca Abat Oliva, 106, Barcelona.

ESCOBEDO, Joana (1981): "El teatre de Josep Roca i Roca. Aportació documental coetània", *Affar*, n.1, Palma de Mallorca.

ESTEVE, Joaquim, BELVITGES, Joseph i JUGLÀ, Antoni (1803): *Diccionario catalan - castellano - latino*, Impr. de Tecla Pla, Barcelona.

F.A.M.S.M. (Fray Antonio M. Servera, Mínimo) (1812): *Nueva ortografia de la lengua mallorquina, explicada en español para su mas fácil inteligencia*, Ciutat de Mallorca.

FEBRER i BOSCH, A.: "Català- castellà a les classes socials a Tarragona. De la Nova Planta a la Renaixença (1714-1823)" a *II Econtre de Ciències Humanes i Socials dels Països Catalans*. Mayurqa, Miscel.lània d'estudis Humanístics, 18, Palma de Mallorca.

FEBRER i CARDONA, Francesc, *Principis Generals y Particulars de la Llengua Menorquina. Confirmáds ab eczèmples instrucius, agradábles, y trèts de bóns Autòrs. Ab un Compèndi de la Poesía Menorquina*. M Film, rotlle B.4.222, Biblioteca de Catalunya.

FELIU, F i IGLÉSÍAS, N. eds. (1997): *Llengua i religió a l'Europa moderna*, Quaderns Crema, assaig. Barcelona.

FELIU, F. & al. (1992): *Tractar de nostra llengua catalana. Apologies setcentistes de l'idioma al Principat*. Biblioteca Unversnitària. Història de la llengua-2. Eumo. Universitat de Girona. Estudis Universitaris de Vic.

FERNÁNDEZ, A.R. (1969): "J.M. Quadrado, crítico literário", *Mayurqa*, III, Palma de Mallorca.

FERNÁNDEZ, A.R. (1970): "Quadrado y la historia literaria del siglo XIX", *Mayurqa*, IV, Palma de Mallorca.

FERNÁNDEZ, A.R. (1972): "Aportación al estudio del teatro en Mallorca", *Mayurqa*, IX, Palma de Mallorca.

FERRANDO, Antoni i NICOLÁS, Miquel (1993): *Panorama d'història de la llengua*, ed. Tàndem Edicions, València

FERRER i GIRONÉS, F. (1985): *La persecució política de la llengua catalana*, Edicions 62, Barcelona

- FERRER i GIRONÉS,F.(1988):"La il·lustració contra el català", *L'Avenç*, 121, Barcelona.
- FERRER i GIRONÉS,F.(1995): "Resistència a la substitució lingüística al Principat" a *La llengua catalana al segle XVIII*, Quaderns Crema, Barcelona
- FERRER i GIRONÉS,F (1989):"La Reial Cèdula d'Aranjuez del 23 de juny de 1768", *Actes II Congrés Internacional de la Llengua catalana*, VIII, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- FERRER i MALLOL, Maria Teresa (1974): "La redacció de l'instrument notarial a Catalunya" en *Colegio Notarial de Barcelona. Estudios Históricos y documentales de los archivos de protocolos*,IV.
- FERRER VANRELL,M.Pilar (1990): *Tradició jurídica mallorquina : autors del segle XV al XVIII*. Universitat de les Illes Balears. Palma.
- FERRER,Antoni-LLuc (1979): "Refranys i locucions del "Diari de Buja"". *Randa*, 9. ed.Curial, Barcelona.
- FERRER,Antoni-LLuc (1985):El "Diari de Buja"(1812-1813) i Miquel Ferrer i Bauçà" *Randa*, 17, ed.Curial, Barcelona.
- FERRER,Antoni-Lluc (1974):"Consideracions sobre la història de la literatura setcentista", *Els Marges*, núm.2, Barcelona.
- FERRER,Antoni-Lluc (1976):"Literatura i liberalisme: aspectes del Trienni Constitucional (1820-1823) a Mallorca", *Randa*, n.2, ed. Curial, Barcelona.
- FERRER,Antoni-Lluc (1977):"Els orígens de la "Renaixença" a Mallorca" a *Actes del IV Col.loqui Internacional de Llengua i Lit.Catalanes*, Basilea 1976. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Montserrat.
- FERRO, Víctor (1987):*El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins a la Nova Planta*. EUMO ed. Vic.
- FIOL,Joaquim (1933-1935): *Dietari del Dr.Fiol: Memòries de Don Joanquim Fiol, de Mallorca, doctor en drets, que comprenen de l'any 1782 fins en 1788* ed. Antoni Pons, Publicacions de la Societat Arqueològica Lul·liana, Ciutat de Mallorca.
- FLORENSA i PARÉS,Joan (1995): *L'ensenyament a Catalunya durant el trienni liberal (1820-1823)*, Abadia de Montserrat, Col·lecció scripta et documenta, Barcelona.

FONOLLOSA i MARINÉ, M. et alii (1986): "Castellanització i decadència de la llengua a la comarca del Bages" *Revista de Llengua i Dret*, 7, Escola d'Administració Pública de Catalunya, Barcelona.

FORTEZA, Tomàs (1915): *Gramática de la lengua catalana*, Escuela Tip.Prov., Palma de Mallorca. (pròleg d'Antoni Maria Alcover)

FULLANA, P. PAÑARRUBIA, I. QUINTANA, A. (1996): *Els historiadors i l'esdevenint polític d'un segle a Mallorca (1839-1939)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

FUSTER i ORTELLS, Joan (1989): "Català i castellà entre els valencians de la il.lustració" *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana*, volum VIII, Àrea 7. Història de la Llengua. Institut de Filologia Valenciana. València.

FUSTER, J. (1976): *La Decadència al País Valencià*, ed. Curial, Barcelona.

FUSTER, Joan (1986): "Decadència i castellanització" *Caplletra*, 1, València.

FUSTER, Joan (1994): *Escrits sobre la llengua*. Introducció i selecció a cura de Marisa Bolta i Toni Mollà, ed. Alter Pirene, Barcelona.

GALÍ, A. (1954): *Rafael d'Amat i de Cortada, Baró de Maldà, l'escriptor, l'ambient*, Editorial Aedos, Barcelona.

GALÍ, A. (1979): *Història de les institucions i del moviment cultural de Catalunya*. Volum I. La llengua, Barcelona.

GALINO, A. (1953): *Tres hombres y un problema. Feijoo, Sarmiento y Jovellanos ante la educación moderna*, CSIC. Madrid.

GALMÉS, S. (1939-1940): "Extrañamiento y ocupación de los bienes de los jesuitas en Mallorca bajo el reinado de Carlos III en 1767". *BSAL*, Palma.

GARAU AMENGUAL, J. (1988): "Los primeros textos literarios en castellano impresos en Mallorca: la traducción de Juan Valladares y las relaciones navales de Hernando de la Cárcel", *Estudis Baleàrics*, n.29-30, Palma de Mallorca.

GARCIA, R i NICOLAU, H. (1979): "Castella contra Catalunya: La batalla lingüística al segle XVIII". *L'avenç*, 22.

GELABERT, Joseph (1977): *De l'Art de Picapedrer, 1653*. Gràfiques Miramar, Palma de Mallorca.

GIL NOVALES, Alberto (1975): *Las Sociedades Patrióticas (1820-1823). Las libertades de expresión y de reunión en el origen de los partidos políticos*, ed. Tecnos, 2v. Madrid.

GINEBRA, J. (1988): *Antoni de Bofarull i la Renaixença*. Associació d'estudis reusencs, Lleida- Virgili i Pagès.

GINEBRA, J. (1990): "Una enquesta lingüística a mitjan segle XIX" a *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes/XXI, Miscel.lània Joan Bastardas*, 4, Abadia de Montserrat, Barcelona.

GINEBRA, Jordi (1992): "Llengua, gramàtica i enseyament en el tombant del segle XVIII al XIX" *Randa*, 31, Curial, Barcelona.

GINEBRA, J. (1995): "Notes sobre el gramàtic Joan Petit i Aguilar (1752-1829)" a *La llengua catalana al segle XVIII*, Quaderns Crema, Barcelona.

GINEBRA, J. (1995): "Algunes reflexions sobre l'objecte, mètodes i possibilitats de l'estudi de la història lingüística catalana" *Actes del IX Col.loqui de l'AILLC*, Abadia de Montserrat, Barcelona.

GINEBRA, J. (1997): *L'obra gramatical d'Antoni Febrer i Cardona*, VII Premi d'Investigació Cultural "Francesc de Borja Moll". Ajuntament de Ciutadella/IME.

GINEBRA, J. PAREDES, M. PONS, A. J. (1997): "Dos documents sobre els *Principis de la lectura manorquina* (1804) de Joaquim Pons i Cardona", *Estudis de Llengua i Literatura en honor de Joan Veny*, volum I, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

GINEBRA, J.: "La llengua catalana en el primer terç del XIX" a *Actes de les Jornades Joan Ramis / Josep Quadrado. De la il.lustració al romanticisme*, en premsa.

GOMIS, Josep A. (1966): *Marian Aguiló i la "Renaixença" (a través d'un epistolari de 266 cartes a Tomàs Forteza, 1867-1897)*, Biblioteca Balmes, Barcelona.

GONZÁLEZ, Marià (1989): "La llengua com a excusa i com a motiu a la Xàtiva del setcens" *Actes II Congrès internacional de la Llengua catalana*, VII I.F.V. València

GRASSET DE ST.SAUVEUR, André (1807): *Voyage dans les îles Baléares et Pithiuses; fet dans les années 1801, 1802, 1803, 1804, et 1805.*, Leopold Collin, libraire. Paris.

- GRIERA,A.(1949-1950):" Un "Diccionari català" d'autor desconegut" *Estudis romànics* II.
- GULSOY,Joseph (1964): "Diccionario valenciano-castellano de Manuel Joaquim Sanelo" *Libros raros y curiosos*, XXIII Societat Castellonense de Cultura, Castelló de la Plana.
- GULSOY,Joseph (1964):"La Lexicografia valenciana". *Revista Valenciana de Filologia*. Instituto de Literatura y estudios Filologicos. Tomo VI, núm. 2-3 (1959-1962). València.
- GULSOY,Joseph (1992): "El silabario de vocablos lemosines o valencianos de manuel Joaquim Sanelo" a *Miscel.lània Sanchis Guarnier*, Abadia de Montserrat, Biblioteca Abat Oliva, 106, Barcelona.
- HABSBURGO-LORENA,L.S.(1965):*Las Baleares descritas por la palabra y el grabado*, t.XI, Imp.Mossèn Alcover,Palma de Mallorca.
- HERNÁNDEZ,F.(1921):"Una sociedad de cultura establecida en Mahón durante la segunda mitad del siglo XVIII". *Revista de Menorca*, vol.XVI.
- HERR,Richard(1964): *España y la Revolución del siglo XVIII*, Madrid.
- HINA,H.(1986): *Castilla y Cataluña en el debate cultural. 1714-1939*. Ediciones Península.Barcelona.
- HORST HINA (1979): "¿Dialecto o lengua? Sobre el estatuto literario del catalán en el Romanticismo",*Estudis Universitaris Catalans*,XXIII (Miscel.lània Aramon i Serra, I).
- IBARRA RUIZ,P. (1926): "Breve nota respecto a la enseñanza de primeras letras y gramática en Elche durante el siglo XVI" *Cultura Valenciana*, I.
- IVARS CERVERA,J. (1988):"La castellanització de la llengua administrativa a la ciutat de Dènia durant el segle XVIII" a *Miscel.lània d'homenatge a Enric Moreu Rey*, volum II. Publicacions de l'Abadia de Montserra, Barcelona.
- JARDÍ,Enric (1960): *Antoni Puigblanch.Els precedents de la Renaixença*, Aedos,Barcelona.
- JORBA,M.(1975):"Noves publicacions sobre literatura catalana del segle XIX", *Els Marges*,n.4, Barcelona.

- JORBA,M.(1979):"Sobre la llengua catalana al final de l'Antic Règim: el "Diario de Barcelona"(1792-1808)" a *Els Marges*, núm.17, Barcelona.
- JORBA,M.(1983): "Actituds davant de la llengua en relació amb la Renaixença", *Actes de VIè.Col.loqui internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- JORBA,Manuel (1984): *Manuel Milà i Fontanals en la seva època*, ed. Curial, Barcelona.
- JOU i MIRABET, Lluís (1987): "La llengua catalana a la documentació notarial". *Llengua i Dret. Treballs de l'àrea 5 del segon Congrés Internacional de la llengua Catalana*. Andorra 1986, Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- JOVELLANOS,G.M.de (1802): *Memorias sobre la educación pública.Tatado práctico de enseñanza*, Valldemossa.
- JOVELLANOS,J.M.(1858):"Memoria sobre educación pública o sea tratado teórico-práctico de enseñanza, con aplicación a las escuelas y colegios de niños" publicat per C. NOCEDAL a *Biblioteca de Autores Españoles, I*, Madrid
- JUNCOSA,M.Dolors i MARTÍNEZ, Catalina(1982): "Art de conró compost per Montserrat Fontanet del loc de Llorito, òlim conductor de Son Juan Arnau, y de la Porrassa; mayoral de Massanella, de Lloseta y de Son Sanct Juan, segons lo estil de Mallorca, 1747" . Transcripció i estudi lingüístic, *Estudis d'Història Agrària/3*, Curial, Barcelona.
- JUTGLAR,A.(1966): "Notas para el estudio de la enseñanza en Barcelona", *Materiales para la Historia Institucional de la Ciudad*, XXV.
- KAILUWEIT,Rolf (1993):"Prohibició i continuïtat del català com a llengua escrita i escolar. Revisió d'alguns documents de Mallorca" *Miscel.lània Joan Fuster*, vol VII, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- LABORDE,Alexandre de (1975): *Viatge pintoresc i històric. II. El País Valencià i les Illes Balears*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- LAMUELA,X (1987): *Català, occità, friülà: llengües subordinades i planificació lingüística*. Barcelona: Quaderns Crema
- LAMUELA,X. (1994): *Estandardització i establiment de les llengües*, Edicions 62, Barcelona.

- LAMUELA,X. i MURGADES,J, (1984): *Teoria de la llengua literària segons Fabra*, Edicions dels Quaderns Crema, Barcelona
- LARRAZ,M.(1977):"El teatre a la Ciutat de Mallorca durant la guerra del francès (1811-1814)", *Randa*,n.6,ed.Curial, Barcelona.
- LAURENS,J.B.(1840): *Balearis Major. Souvenirs d'un voyagege d'art á l'île de Majorque exécuté en septembre et octobre de 1839*, Arthus Bertrand, Paris.
- LÁZARO-CARRETER,Fernando (1949): "Las ideas lingüísticas en España durante el siglo XVIII" a *Revista de Filología Española*, Madrid.
- LE-SENNE PASCUAL, A.(1983): "El archivo de Ca'n Torrella" a *Aportaciones para una guía de los archivos de Baleares*. Comunicaciones presentadas a la VI Conferencia Internacional de Estudios Mediterráneos, Sóller 1983, Institut d'Estudis Baleàrics, Palma de Mallorca.
- LÓPEZ CASANOVES,Joan (1989):" Els menorquins i la llengua catalana. Una perspectiva històrica" *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana.VIII. Àrea 7. Història de la Llengua*. Institut de Filologia Valenciana.
- LLABRES i BERNAL,J.(1934): "Papeles referentes a las Baleares que se conservan en el archivo de Simancas" *BSAL*,XXV. Gràfiques Miramar. Palma.
- LLABRES i BERNAL,J.(1972): "La Real Sociedad Económica Mallorquina de Amigos del País y sus actividades (1778-1917)", *Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana*, Palma de Mallorca.
- LLABRÉS i BERNAL,J.(1958-1959): *Noticias y relaciones históricas de Mallorca. Siglo XIX*. tom I (1801-1820); tom II (1821-1840). Impremta Soler. Tallers Mn. Alcover.Palma.
- LLABRÉS,G.(1924-1925): "El impresor Fernando de Cansoles (1540-1600)", *BSAL*, Palma de Mallorca.
- LLABRES,Gabriel (1891):"Jovellanos en Mallorca (1801-1808)", *Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana*, Palma de Mallorca.
- LLABRÉS,P.(1980):"L'ús de la nostra llengua a l'Església mallorquina des del segle XVIII fins ara". *Comunicació*, núm. 7. Palma.

LLABRÉS,P.(1989):" Història de l'ús de la llengua catalana en l'Església de Mallorca" *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. VII. Àrea 7. Història de la Llengua.*Institut de Filologia Valenciana. València.

LLADÓ i FERRAGUT, J.(1973): *Historia del Estudio General Luliano y de la Real y Pontificia Universidad Literaria de Mallorca.* Ed. Cort. Palma.

LLADÓ,J.(1946): *El Archivo de la Real y Pontificia Universidad Literaria y Estudio General Luliano del Antiguo Reino de Mallorca.*Imp.Vda. Francisco Soler. Palma.

LLADONOSA i PUJOL,J.(1970): "Escoles i mestres antics de minyons a Lleida",*Episodis de la Història*,n.37, Dalmau Editor,Barcelona.

LLOMPART,G.(1965): "La Real Cédula de 1768 sobre la difusió del castellano y su repercusión en la diócesis de Mallorca" a *BSAL*, t..XXXIII, Palma de Mallorca.

LLOMPART, G.(1973):"La Catequesis en Mallorca en 1747" a *Hispania Sacra*, XXV. Revista de Història eclesiàstica. Instituto Enrique Flórez. Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Barcelona-Madrid

LLOMPART,Gabriel(1974): "Una puntualizació sobre la ensenyanza del castellano en Mallorca en 1778", *BSAL*. Segunda epoca, año XC T.XXXIV. Palma de Mallorca.

LLOMPART, Gabriel (1975): "El llibre català a la casa mallorquina (1350-1550)", *AST*, 48, 193-240

LLOMPART,Gabriel (1980): "Les representacions de teatre religiós mallorquí en temps del bisbe Diego de Arnedo", *Randa*, n.10, Barcelona.

LLOMPART,Gabriel (1989): "La impremta i llibreria de gabriel Guasp a 1634" *Quaderns de Ca la Gran Cristiana* 9. Palma de Mallorca.

LLOMPART, Josep M. i MIRALLES i MONTSERRAT, Joan (1970) : "Un poeta del segle XVIII: Miquel Socies de Tagamanent", *LLuc*, L, Palma de Mallorca.

LLORENS i JORDANA,Rodolf (1981): *Josep Robreño: El nou concepte de la Renaixença*, ed.Ariel, Barcelona.

LLUCH,Ernest (1980): "Jaume Caresmar i el "Discurso sobre la agricultura, comercio e industria del Principado de Catalunya"(1780)", *Recerques*, n.10.Barcelona.

LLULL, Anselm (1975): *El mallorquinisme polític (1840-1936). (Del regionalisme al nacionalisme)*, Edicions catalanes de Paris.

MADUPELL, A. (1976): *El "Catecisme en vers" (1819) de Josep Baborés, guerriller i rector de Gualba.*, ed. Dalmau "Episodis de la Història", Barcelona.

MANENT, A., MASSOT, J. I SOBERANAS, A. (1983): *Contribució a la història de l'església catalana. Homenatge a mossèn Joan Bonet i Baltà*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

MANERA, C. (1988): *Comerç i capital mercantil a Mallorca 1720-1800*, Consell Insular de Mallorca, Palma de Mallorca.

MANERA, C. (1990): "Canvi econòmic i classes socials a la Mallorca del segle XVIII" *Randa*, núm. 26. Barcelona.

MARCET, Pere i SOLÀ, Joan (1998): *Història de la lingüística catalana 1775-1900*, ed. EUMO, Vic.

MARÍ, I (1978): "Notes urgents per a la història de l'ensenyament a Eivissa i Formentera" a *II Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, Palma de Mallorca .

MARÍ, I (1984): "Llengua i ensenyament a Eivissa i Formentera" a *Actes de les 5enes. Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, EUMO, Vic.

MARÍ, I. (1989): "La llengua catalana a les Illes Pitiüses" *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. VIII. Àrea 7. Història de la Llengua*. Institut de Filologia Valenciana. València.

MARQUÉS, S. (1985): *L'ensenyament a Girona al segle XVIII*. Col·legi Universitari . Girona.

MARQUÉS, S. i ROSSICH, A. (1981): "Notes sobre l'ensenyament de primeres lletres a les comarques gironines en el segle XVIII" a BALDIRI REIXAC, *Instruccions per a l'ensenyança de minyons*. Tom II, (Pròleg de Modest Prat), Col·legi Universitari de Girona, Girona.

MARTÍ i CAMPS, F. (1973): *Iniciació a la història de Menorca*, ed. Moll, Palma de Mallorca.

MARTÍ i CASTELLS, Joan (1986): "Gramàtica històrica i/o història de la llengua. aportacions al català", *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*, V. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

MARTÍ i CASTELLS, Joan (1989): "La llengua catalana al Principat de Catalunya" *Actes II Congrés Internacional de la Llengua Catalana*, VII I.F.V.València.

MARTÍ i CASTELLS, Joan (1990): *Gramàtica històrica. Problemes i mètodes*. Biblioteca lingüística catalana. Universitat de València. València

MARTÍ i CASTELLS, Joan i MORAN, Josep (1986): *Documents d'història de la llengua catalana. Dels orígens a Fabra*. ed. Empúries, Barcelona.

MARTÍ, J. (1989): "La llengua catalana al Principat de Catalunya". *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. VIII. Àrea 7. Història de la Llengua*. Institut de Filologia Valenciana. València.

MARTÍ, J. (1989): "Producció escrita i producció oral" *Caplletra*, 6, 21-35.

MARTÍ, J. (1992): *L'ús social de la llengua*. Ed. Barcenova. Barcelona.

MARTÍ, S. i FELIU, F. (1995): *Problemes i mètodes de la història de la llengua*, (a cura de...) Quaderns Crema, Barcelona.

MARTINEZ TABERNER, Catalina (1990): "Biografia de Jaume Pujol" a *Estudis de Llengua i Literatura*/VI. *Miscel.lània Joan Fuster*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MARTINEZ TABERNER, Catalina (1992): "Jaume Pujol i la llengua catalana" a *Estudis de Llengua i Literatura*/XXV. *Miscel.lània Jordi Carbonell*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MAS i SOLENCH, Josep M. (coord.) (1991): *Documents jurídics de la història de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Ensenyament. Barcelona.

MAS i VIVES, Joan (1972): "Aportacions a l'obra catalana de Tomàs Aguiló i Forteza (1812-1844)" *Lluc*, novembre. Palma de Mallorca.

MAS i VIVES, Joan (1982): "Els costumistes del vuit-cents" dins *Cent anys d'Història de les Balears*, Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de les Balears, Palma de Mallorca.

MAS i VIVES, Joan (1975): "Tomàs Aguiló i la Renaixença", *Randa*, n.1. Barcelona.

- MAS i VIVES,Joan (1979): "El pensament demòcrata. Tensions ideològiques a Mallorca entorn del Bienni progressista" *Randa*,n.8, Barcelona.
- MAS i VIVES,Joan (1979): "Notes sobre el teatre a Mallorca a l'època romàntica", *Randa*, n.9, Barcelona.
- MAS i VIVES,Joan (1986): *El teatre a Mallorca a l'època romàntica*, Curial, Barcelona.
- MAS i VIVES,Joan (1990): "Els mites autòctons en el teatre català dels segles XVI-XVIII" *Revista de Menorca*
- MAS i VIVES,Joan (1994): *Josep Togores i Sanglada, Comte d'Aiamans (1767-1831).Biografia d'un il·lustrat liberat*. Biblioteca Miquel dels Sants Oliver,1, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- MAS i VIVES,Joan (1994-95):"Josep de Togores i la llengua catalana", *Llengua i Literatura* 6, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.
- MAS,A.(1992): "La substitució del registre eclesiàstic: el cas d'Elx" *Miscel·lània Jordi Carbonell*. III. Abadia de Montserrat
- MASCARÓ,Ignasi (1985):"Les traduccions llatines d'Antoni Febrer i Cardona", *Randa*, n.17, Barcelona.'
- MASSOT i MUNTANER,Josep (1970): "Un vocabulari mallorquí-castellà del segle XVIII", *Estudis Romànics*, XIII, Barcelona.
- MASSOT i MUNTANER,J.(1973)"La Societat d'Amics del País, Jaume Pujol i el català de Mallorca", dins *Homenatge a Carles Riba (1959-1969)* Ariel.Barcelona.
- MASSOT i MUNTANER,J.(1977): *Església i societat a la Mallorca del segle XX*, Curial,Barcelona.
- MASSOT i MUNTANER,J.(1985): *Els mallorquins i la llengua autòctona*. Ed.Curial. Barcelona.
- MASSOT,M.J.(1993):" Aproximació a l'arxiu i la Biblioteca dels tres col·legis dels Pares Jesuïtes de Mallorca en el temps de les Temporalitats, 1767 ",a *Homenatge a Antoni Mut Calafell, arxiver*, Coselleria de cultura, educació i esports, Palma de Mallorca.
- MELLÀ, Josep (1970): *Informe sobre la llengua catalana*, Ed.Magisterio Español, Madrid

MELIÀ, Josep (1967): *El Dret Civil de les Illes*. Obra Cultural Balear. Palma.

MELIÀ, Josep (1968): *La Renaixença a Mallorca*, ed. Daedalus, Palma de Mallorca.

MELIÀ, Josep (1967): *Els mallorquins*, ed. Daedalus, Palma de Mallorca.

MELCHOR, V. de (1998): "L'ús del català a la Menorca del segle XVIII i començaments del XIX: assaig de síntesi" *Estudis de Llengua i Literatura en honor de Joan Veny*, volum I, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

MERCADER, Joan (1953): "L'oficialitat del català sota la dominació napoleònica", *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, II, Barcelona.

MESQUIDA CANTALLOPS, Joan Antoni (1996): *El Tractat del salitre (Palma, 1640). Estudi històric i lingüístic d'un text químic del segle XVII*, Institut d'Estudis Baleàrics. Conselleria d'Educació, Cultura i Esports. Govern Balear, Palma de Mallorca.

MIQUEL i VERGÈS, J.M. (1938): "La filologia catalana en el període de la Decadència" a *Revista de Catalunya*, XVII; I, pp.63-80; II, pp.261-265; III, pp.429-451 i IV, pp.641-672 1938. Novament editat amb un pròleg de Mila SEGARRA a ed. Crítica (1989)

MIQUEL i VERGÈS, J.M. (1937): *La premsa catalana del vuitcents. Primera part (1801-1874)*, ed. Barcino, Barcelona.

MIR, Gregori (1974): *La literatura del Desastre*, ed. Península, Barcelona.

MIR, Gregori (1975): *Miquel dels Sants Oliver "Història i política"*, Edicions 62, Barcelona.

MIR, Gregori (1977): "Defensa de la llengua catalana (articles de Miquel dels Sants Oliver)", *Randa*, n.5, Barcelona.

MIRALLES, J. i CANTALLOPS, F. (1989): *Receptari de cuina del segle XVIII de Jaume Martí i Oliver*, a cura de..., Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona,

MIRALLES, J. (1989) "La llengua catalana a Mallorca (1229-1986)" *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. VIII. Àrea 7. Història de la Llengua*. Institut de Filologia Valenciana. València.

MOLAS, Joaquim (1959-1960): "Un llibre sobre Antoni Puigblanch ", *Estudis Romànics*, n.VII, Barcelona.

MOLAS, Joaquim (1966): *Poesia Catalana de la Restauració*, Edicions 62, Barcelona.

MOLAS, Joaquim (1968): *Poesia neoclàssica i preromàntica*, Edicions 62, Barcelona.

MOLAS, Joaquim (1978): "La Cultura durant el segle XIX" dins *Història de Catalunya*, dir. Joan Salvat, ed. Salvat, Barcelona.

MOLAS, Joaquim (1979): "La cultura durant el segle XIX". *Història de Catalunya*, V.Salvat.Barcelona.

MOLAS, Joaquim i altres (1984): *La Renaixença. Fonts per al seu estudi 1815-1877*, Departament de Lit.Cat. de la Universitat de Barcelona i Departament de Filo.Hisp. de la Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona.

MOLAS, Joaquim (1989): " La literatura catalana del Barroc" *Actes de les jornades celebrades a Girona els dies 17, 18 i 19 de desembre de 1987*. A cura d'Albert Rossich i August Rafanell. Edicions Quadern Crema. Barcelona.

MOLAS, P.(1980): "Las Audiencias Borbónicas en la Corona de Aragón", *Historia Social de la Administración Española, Estudios sobre los siglos XVII y XVIII*, CSIC, Barcelona.

MOLINER, V.; CONCA, M.; LACUESTA, M. (1976): *Escola i llengua al País Valencià*, Eliseu Climent, editor. València.

MOLL BLANES, I. (1976): "La economía y la sociedad en Mallorca durante la segunda mitad del siglo XVIII. La SEMAP de Mallorca". Tesi doctoral Universitat Complutense. Madrid.

MOLL BLANES, Isabel (1978): "El liberalisme a la il.lustració mallorquina: En Guillem Ignasi de Montis" *Randa*, n.7, Barcelona.

MOLL BLANES, Isabel (1978): "La crisi de la Universitat a Mallorca", II Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans, *Estudis Baleàrics*, 11, Palma de Mallorca.

MOLL BLANES, Isabel (1979): "La companyia de comerç mallorquina, 1784-1802" *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul.liana*, any XCV, Ciutat de Mallorca.

- MOLL,I i SUAUA,J.(1979): "Senyors i pagesos a Mallorca (1718-1860/70)", *Estudis d'Història Agrària*, núm.2, Barcelona.
- MOLL,I i SUAUA,J.(1982):"Memoria explicativa del estado de la isla de Mallorca en el siglo XVIII" a *España en el siglo XVIII. Homenaje a Pierre Vilar*, ed. Crítica, Barcelona.
- MOLLA,T. i PALANCA,C. (1987): *Curs de Sociolingüística*, volum 1, Edicions Bromera, Cuenca-Alzira.
- MONES i PUJOL-BUSQUETS,J. "La Ilustración en España. Algunas precisiones sociolingüísticas sobre la escolarización", *Revista de Educación*, número extraordinario dedicado a "La Educación en la Ilustración Española".
- MONES i PUJOL-BUSQUETS,J.(1984): *La llengua a l'escola (1714-1939)*, Barcanova, Barcelona.
- MONES i PUJOL-BUSQUETS,J.(1984):"Aspectes històrics de la llengua en l'educació al Principat" a *Actes de les 5enes. Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, EUMO, Vic.
- MONÉS,J.(1980):"Algunes reflexions sobre l'analfabetisme als Països Catalans al final del segle XIX", a *IV Jornades d'Història de L'Educació als Països Catalans*, Tarragona.
- MONTANER,P.(1990): *Una conspiración filipista. Mallorca, 1711*. G.Canals, editor. Palma.
- MONTOLIU,Manuel de (1922) : *Manual d'història crítica de la Literatura Catalana Modrena. Primera part (1823-1900)*,Barcelona.
- MORAL,X.(1995):"Llengua i ensenyament al Principat" a *La llengua catalana al segle XVIII*, Quaderns Crema, Barcelona.
- MORAL,Xavier i RIUS,Miquel (1989):"Sobre alguns aspectes discursius i bibliogràfics del segle XVIII català", *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana*, vol VIII, Àrea 7, Institut de Filologia Catalana, València.
- MORAN i OCERINJAUAREGUI,Josep (1987):"Un document familiar català del segle XVIII. Transcripció i comentari lingüístic" *Llengua i Literatura* 2, Barcelona,Institut d'Estudis Catalans i Curial Edicions Catalanes. Reeditat a *Treballs de lingüística històrica catalana*.

MORAN i OCERINJAUAREGUI,Josep(1989):"Consideracions sobre els liberals espanyols i la llengua catalana", *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana*, vol VIII, Àrea 7, Institut de Filologia Catalana, València

MORAN i OCERINJAUAREGUI,Josep (1994):*Treballs de lingüística històrica catalana*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MOREU-REY, Enric (1968): *El "Memorial de greuges" del 1760*, Colecció Aportació Catalana,Barcelona.

MOREU-REY,Enric (1967): *El pensament il.lustrat a Catalunya* Edicions 62,col "Antologia catalana" Barcelona.

MOREU-REY,Enric (1979):" Els nuclis il.lustrats i els principals centres de cultura" dins *Història de catalunya IV*, ed. Salvat,Barcelona.

MOREU-REY,Enric (1980):" La sociologia del llibre a Barcelona al segle XVIII" dins *Est.H. Doc. Arx.Protocols*, Barcelona.

MOREU-REY,Enric (1989): "Asceni Sales: examen crític de la seva biblioteca" Miscel.lània Joan Fuster 1, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

MULET TROBAT,B.(1979):"El xuetes i l'Acadèmia de Nobles Arts a la segona meitat del segle XVIII", *Lluc*, maig-juny, Palma de Mallorca.

MULET TROBAT,B.(1989): *Els plantejaments del sistema educatiu als inicis de l'Espanya liberal (1833-1857)*,Tesi doctoral. Universitat de les Illes Balears (inèdita).

MULET TROBAT,Bartomeu (1977): *El optimismo educativo de la Sociedad Económica de Amigos del País de Mallorca (1778-1808)*, Tesi de Llicenciatura. Departament d'Història de l'Educació. Universitat de Barcelona (inèdita).

MULET TROBAT,G.(1978):"L'ensenyament utilitarista a Mallorca durant l'il.lustració", *II Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, Palma de Mallorca.

MULET,B.(1982):"Aspectes històrics de la llengua en l'educació a Mallorca" a a *Actes de les 5enes. Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, EUMO, Vic.

- MULET,B.(1982):"Elements per a un estudi de la castellanització a l'educació des de la il.lustració a la II República" *Actes de les V Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*. Vic.
- MULET,B.(1991): *L'escola normal de mestres en els seus orígens i el reformisme liberal*. Servei de publicacions de la UIB.Palma.
- MUNAR,G (1973): *La muntanya dels tres Santuaris*, edicions l'Àngel Pastor, Lluçmajor, Mallorca.
- MUNAR-ROSSELLÓ (1977): *Història de Porreres*, Ajuntament de Porreres i Institut d'Estudis Baleàrics, Mallorca.
- MURGADES,J.(1989): "Notícia d'un diccionari manuscrit català-francès del 1718" a *Actes del 8è. Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Tolosa de LLenguadoc 1988, Abadia de Montserrat, Barcelona.
- MURGADES, Josep (1996): *Llengua i discriminació*, Ed.Curial. Barcelona.
- MURILLO,A (1992):"La societat menorquina en temps d'Antoni Febrer i Cardona", *Randa 32*, Curial, Barcelona.
- MURILLO,A (1993): " Notes per afegir a una aproximació al segle XVIII de Menorca" *Miscel.lània Jordi Carbonell 6*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- MUT,R i MARTÍ, T.(1981):*La resistència escolar catalana en llibres (1716-1939)*. Bibliografia, Ed.62, Barcelona.
- NADAL, J. i WOLFF,P.:"Lleis i decrets a partir de La Nova Planta contra l'ús del català" dins *Història de Catalunya*, Barcelona.
- NADAL,J.M.(1982): "Idees sobre la llengua durant els segles XVI-XVII: com incideixen en el conflicte català-castellà" a *Actes de VIè.Col.loqui Internacinal de Llengua i Literatura Catalanes*,Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- NADAL,J.M.(1983):""Usar de llenguatge artificios" en el segle XVI: ideologia lingüística i llengua literària" a *Actes del VIè. Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Roma 1982, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Montserrat.
- NADAL,J.M.(1987):"El català en els segles XVI i XVII", *L'Avenç*, n.100, Barcelona.

NADAL,J.M.(1989):"Problemes lingüístics en els segles XVI i XVII" *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana*, volum VIII, Àrea 7. Història de la Llengua. Institut de Filologia Valenciana. València.

NADAL,J.M.(1992): *Llengua escrita i llengua nacional*, Quaderns Crema, Barcelona.

NEU-ALTEHEIMER,I (1983): "Per una nova lectura dels manuscrits inèdits dels Jocs Florals de Barcelona:1858-1899", *Actes del sisè col.loqui internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

NEU-ALTENHEIMER,Irnela (1983): "Els Jocs Florals de Barcelona. Instrument de recuperació de la llengua i plataforma de prestigi", *Serra d'Or*, juliol-agost, Barcelona.

NEU-ALTENHEIMER,Irnela (1989): Defensa i il.lustració del català al segle XVIII" a *Actes del 8è. Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Tolosa de LLenguadoc 1988, Abadia de Montserrat, Barcelona.

NICOLÀS i AMORÓS,M. (1998): *La història de la llengua catalana: La construcció d'un discurs*. Biblioteca Sanchis Guarnier, Institut Universitari de Filologia Valenciana. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, València/Barcelona.

NINYOLES,R.(1971): *Idioma i prejudici*. Raixa. València.

NINYOLES,R.(1972): *Idioma y poder social*, Ed.Tecnos. Madrid.

NÚÑEZ, Clara Eugénia (1992): *La fuente de la riqueza. Educación y desarrollo económico en la España Contemporánea*, Alianza Universidad, Madrid.

OLIVER, Miquel del Sants (1901): *Mallorca durante la primera revolución (1808-1814)*, Imprenta de Amengual y Muntaner, Palma de Mallorca.(1982, Zona.edició. Lluís Ripoll, editor.III toms.Palma).

OLIVER,Miquel dels Sants (1903): *Ensayos críticos:La literatura en Mallorca (1840-1903)*, Palma de Mallorca.

OLIVER,Alexandre (1977): *Catàleg dels manuscrits de la biblioteca del monestir de Montserrat*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Montserrat.

OLIVER,J.(1973):"Un llibre i una situació: L'absència de la llengua autòctona a les escoles de les Illes" *Lluc*, núm.630.

OLIVER,J.(1978): *Escola i societat*. Ed. Moll. Palma.

ORELL I VILLALONGA, Bartomeu (1997): "Perdre la parla nativa. Alfabetització i castellanització a Mallorca 1860-1930" *Actes del IV Congrés El nostre patrimoni cultural: el català, patrimoni de Mallorca*, Societat Arqueològica Lul·liana. Palma de Mallorca.

ORIOL,A.M.(1959): *La enseñanza en Barcelona a fines del siglo XVIII*. Ed.CSIC.Madrid.

PAQUETTE,J-M(1985): *Procés de normalització i nivells/registre de llengua*, "Revista de llengua i dret", 5(juny), ps.3-16

PAREDES, Maria (1996): *Antoni Febrer i Cardona, un humanista il·lustrat a Menorca (1761-1841)*, Abadia de Montserrat/ Curial, Col·lecció Textos i Estudis de Cultura Catalana, Barcelona.

PAREDES, Maria (1990): *Antoni Febrer i Cardona, un humanista il·lustrat a Menorca (1761-1841)*. Tesi doctoral inèdita. Universitat de Barcelona.

PAREDES, Maria (1990): "Antoni Febrer i Cardona, traductor d'Horaci: una versió de "Carmina" I,4 "a *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes/XXI, Miscel·lània Joan Bastardas*, 4, Abadia de Montserrat, Barcelona.

PAREDES, Maria (1992): "Antoni Febrer i Cardona i el mestratge dels clàssics", *Randa 31*, Curial, Barcelona.

PAREDES, Maria (1991): "Antoni Febrer i Cardona: la paraula salvada" a *Quaderns de divulgació*, 2, IME, Menorca.

PAREDES, Maria (1995): "La recuperació d'una figura cabdal de la Il·lustració menorquina: Antoni Febrer i Cardona (1761-1841)" *Llengua i Literatura*, 6, Barcelona.

PAYRATÓ, Lluís, (1985), *La interferència lingüística. Comentaris i exemples català-castellà*, Curial. Abadia de Montserrat, Barcelona.

PAYRATÓ, L. (1988): *Català col·loquial. Aspectes de l'ús correcte de la llengua catalana*. València, Universitat de València.

PEERS, Allison (1967): *Historia del movimiento romántico español* (Zona.ed.), 2v. Madrid.

PELÁEZ.M.J.(1984):"Les facultats de canons i lleis de la universitat de Cervera des de 1715 a 1750" a *Actes de les 5enes. Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, EUMO, Vic.

PEÑARRUBIA,Bel (1980): *Mallorca davant el centralisme (1860-1910)*, ed. Curial, Barcelona.

PEREZ RAMOS,A.(1968): *El obispo Salvà.Un capítulo en la historia de Mallorca del XIX*, Antigua imprenta Guasp. Palma de Mallorca.

PÉREZ,LI (1959): *Resumen Histórico de la Diócesis Mallorquina*, Imp.SS Corazones. Palma.

PÉREZ,LI; MUNTANER,LI; COLOM,M.(1986): *El tribunal de la Inquisición en Mallorca. Relación de causas de fe 1578-1806. Transcripción, estudio preliminar i notas*, Miquel Font, Publicacions. Col.lecció Sa Rodella. Palma.

PESET,M. i PESET,J.L.(1974): *La universidad española (Siglos VIII y XIX) Despotismo ilustrado y revolución liberal*, Taurus Ediciones, Madrid.

PESET,Vicent (1975): *Gregori Mayans i la cultura de la il.lustració*, ed.Curial, Barcelona.

PETIT y AGUILAR,Juan (1796-1823): *Gramatica Catalana Predispositiva para la més facil Inteligència de la Española y Latina*, ms.1128 de la Biblioteca de Catalunya.

PETIT y AGUILAR,Juan (1992): *La gramàtica catalana (1776-1829)*. Estudi i edició de Jordi Ginebra. Publicacions de la Universitat de Barcelona, Barcelona.

PI de CABANYES, Oriol (1979): *La Renaixença*, col.Conèixer Catalunya, Barcelona.

PI de CABANYES, Oriol (1983): *Una altra lectura de "La Pàtria"*, Serra d'Or, juliol-agost, Barcelona.

PI de CABANYES, Oriol (1984): *Apunts d'Història de la Renaixença*, Edicions del Mall, Barcelona.

PICAZO i JOVER, Antoni (1991):"El diccionari valencià-castellà inèdit de Tomàs Font i Píris" *Caplletra*, 11.València.

PIÑA HOMS,R.(1972): "Mallorca bajo el siglo de las luces. Del decreto de Nueva Planta a las Cortes de Cádiz". Separata de la *Història de Mallorca*, coordinada per Mascaró i Pasarius. Ciutat de Mallorca.

PIÑA HOMS,R.(1993): *El Derecho histórico del Reino de Mallorca. Fuentes e instituciones*. Cort. Palma de Mallorca.

PITARCH,V.(1980):"La llengua de l'administració eclesiàstica (País Valencià, segles XVII-XVIII)". *L'Espill*, núm. 6/7. Eliseu Climent, editor. València.

POBLET,J.M. (1968):*Els precursors de la Renaixença. Del Rector de Vallfogona a Aribau.*,Rafael Dalmau ed.Barcelona.

POMAR i FUSTER,J (1904): *Ensayo Historico sobre el Desarrollo de la Instrucción Pública en Mallorca*, Imprenta Soler,Palma. Ha estat traduït per Jaume Pomar i Llambies sota el títol *Assaig Històric sobre el desenvolupament de la Instrucció Pública a Mallorca* (1990),Conselleria de Cultura,Educació i Esports.Govern Balear.Palma.

PONS i MARQUÉS,Joan (1970): "Evocació de Quadrado", *Mayurqa*, n. III i IV, Palma de Mallorca.

PONS,A.J. i SALORD,J.(1987):"La literatura catalana de Menorca a estudi: un estat de la qüestió", *Randa*, n.21, Barcelona.

PONS,A.J.(1984):"Vicenç Albertí i Vidal traductor menorquí del segle XIX", *Marges*,n.31 (maig), Barcelona.

PONS,A.J.(1988): *Poesies burlesques i amoroses* de Joan Ramis i Ramis (a cura de...),vol 8 col. Capcer, Institut Menorquí d'Estudis

PONS,A.J.(1991):"Joan Ramis i els primers anys de la conquesta espanyola de Menorca (1781-1793)" *Miscel.lània Jordi Carbonell 1*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

PONS,A.J.(1992):"Antoni Febrer i Cardona i la llengua: aspectes generals" *Randa 31*, Curial , barcelona.

PONS,A.J.(1995): "La llengua a Menorca: entre el mite i la realitat" a *La llengua catala al segle XVIII*, Quaderns Crema, Barcelona.

PONS,Damià (1983):"Catàleg parcial dels narradors mallorquins del segle XIX", *Randa* ,n.14, Barcelona.

- PRATS, Modest (1995): *Política lingüística de l'església catalana. Concilis de 1591, 1636 i 1637*. EUMO i Universitat de Girona, Vic.
- PRATS,M. RAFANELL,A. I ROSSICH,A. (1990): *El futur de la llengua catalana*, Ed. Empúries, Barcelona.
- PRATS,M.(1974): "Notes sobre la "Controvèrsia sobre la perfecció de l'idioma català"", *Els Marges*,n.2. Barcelona.
- PRATS,M.(1976):"Notes per a una història de la llengua", *Revista de Gerona* , n.76, Girona.
- PRATS,M.(1989):"Nació o llengua: unes fites i una reflexió". *El Nacionalisme català a la fi del segle XX. II Jornades*. Ed.62.Collecció La Magrana. Barcelona.
- PRATS,M.(1995): " La llengua catalana al segle XVIII. Possibles pautes d'estudi" a *La llengua catalana al segle XVIII*, Quaderns Crema, Barcelona.
- PRATS,Modest(1976): "La segona part de les Instruccions per a l'ensenyança de Minyons, de Baldiri Reixach",*Marges*, n.7. Barcelona.
- PUIG i OLIVER,Lluís M. de (1983): "La consciència de catalanitat abans de la Renaixença", *Serra d'Or* (juliol-agost), Barcelona.
- PUIG i REIXACH, M.(1984):"Algunes dades sobre l'ús del català a les escoles del segle XVIII" *Actes V Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, EUMO ed. Vic
- PUIGVERT,J.(1984): *La normal de Girona i l'ensenyament del català*, EUMO ed. Vic
- PUIGVERT,J.M. (1995):"Església, cultura i llengua a la societat catalana del Setcents" a *La llengua catalana al segle XVIII*, Quaderns Crema, Barcelona.
- RAFANELL,A.(1987):"Uns escolis inèdits sobre la llengua catalana de la primèria del segle XVIII" *Actes de les Jornades sobre el barroc català*. Quadrens Crema, Barcelona.
- RAFANELL,A.(1989):"Notes sobre la interferència lingüística en la literatura catalana del Barroc" *Actes de les jornades celebrades a Girona els dies 17, 18 i 19 de desembre de 1987*. A cura d'Albert Rossich i August Rafanell. Quaderns Crema. Barcelona.

- RAFANELL,A.(1990): *El llemosinisme. Un estudi de les idees sobre la variació lingüística en la història de la llengua catalana*. Estudi General de Girona (UAB), Girona
- RAFANELL,A.(1990):"Una polèmica prosòdica a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona" *Caplletra*, 9. València.
- RAFANELL,A.(1991): *Un nom per a la llengua.El concepte de llemosí en la història del català*, Estudi General de Girona.Estudis Universitaris de Vic, Eumo Editorial.
- RAFANELL,A.(1995):"La invenció d'una tradició. L'emergència dels dialectes en la llengua literària" a *La llengua catalana al segle XVIII*, a cura de Pep Balsalobre i Joan Gratacós, ed.Cuaderns Crema, Barcelona
- RAFANELL,A i ROSSICH,A (1995):"Bibliografia general d'història de la llengua catalana del segle XVIII" a *La llengua catalana al segle XVIII*, ed.Cuaderns Crema, Barcelona.
- REUS i BELMAR,S.(1991): "Dos elogis mallorquins de la llengua (segle XVII)" a *Estudis de Llengua i Literatura catalanes /XXII, Miscel.lània Jordi Carbonell*, Abadia de Montserrat, Barcelona.
- RIBELLES COMIN, José (1943): *Bibliografia de la lengua valenciana*, Tipografia de la "Revista Archivos", vol.III (segles XVII-XVIII). Madrid.
- RIBER,M.de, COMAS,A.,MOLAS,J.(1985): *Història de la literatura catalana*, (4rt.ed.) v.5, ed.Ariel, Barcelona.
- RICO,A.i SOLÀ,J.(1995): *Gramàtica i lexicologia catalanes: síntesi històrica*, Universitat de València, Biblioteca lingüística catalana, València.
- RIERA,J.(1977): "Les polèmiques lul.lianes i el Consell de Castella". *Randa*, núm.6. Barcelona.
- RIQUER, Martí de (1955): "Breve historia de la Real Acadèmia de Buenas Letras de Barcelona", *Boletín de la Real Acadèmia de Buenas Letras de Barcelona*, XXV, Barcelona.
- ROSSELLÓ,J.(1988):" D. Juan Diaz de la Guerra y el seminario de Mallorca" *Estudios Lullanos*, núm. 78 i 79. Palma.
- ROSSICH,Albert (1986):"El barroc català. Una descoberta tardana" *Revista de Catalunya*, 3, Barcelona,

ROSSICH, Albert (1988): "Renaixement, Manierisme i Barroc en la Literatura Catalana" *Actes del VIII Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, II Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

ROSSICH, A i RAFANELL, A. (1989): *El Barroc Català. Actes de les jornades celebrades a Girona els dies 17, 18 i 19 de desembre de 1987*. A cura de... Quaderns Crema. Barcelona.

ROSSICH, Albert (1989): "Subordinació i originalitat en el Barroc literari català: alguns paral·lelismes" a *El Barroc Català. Actes de les jornades celebrades a Girona els dies 17, 18 i 19 de desembre de 1987*. Quaderns Crema, Barcelona.

ROSSICH, Albert (1990): "La literatura catalana entre el Barroc i el Romanticisme" *Caplletra*, 9. València.

ROSSICH, A. (1995): "Una qüestió d'història de la llengua a l'edat moderna: el reconeixement de la vocal neutra" a *La llengua catalana al segle XVIII*, ed. Cuaderns Crema, Barcelona.

ROTGER, M. (1900): *El Seminario Conciliar de San Pedro. Estudio Histórico sobre la enseñanza eclesiástica en Mallorca*. Amengual i Muntaner. Palma.

ROURA, Lluís (1985): *L'Antic Règim a Mallorca. Abast de la conomoció dels anys 1808-1814*, Col. Estudis sobre les illes Balears, Conselleria del Govern Balear, Palma de Mallorca.

ROURA, Lluís (1979): "La relació entre il·lustrats i liberals a Mallorca" a GIL MORALES, A (ed.) *Ilustración española e independencia de América. Homenaje a Noël Salomon*, Bellaterra.

RUBIÓ i BALAGUER, Jordi (1949-1958): "Decadència de la literatura catalana" dins *Historia general de las literaturas hispánicas*, ed. Barna. Barcelona.

RUBIÓ i BALAGUER, J. (1964): *La cultura catalana del Renaixement a la Decadència*, Edicions 62, Barcelona.

SABATER, Gaspar (1967): *José Maria Quadrado: el polígrafo balear*, ed. Cort, Palma de Mallorca.

SABATER, Gaspar (1985): *La imprenta y las xilografias de los Guasp*, Institut d'Estudis Baleàrics. Palma de Mallorca.

SALES,Núria (1989): "Els segles de la Decadència,segles XVI-XVIII" a *Història de Catalunya*, Ed.62, Barcelona.

SALES,Núria(1981): *Els botiflers (1705-1714)*, Rafael Dalmau ed. Barcelona.

SALES,Núria(1988): "Església, masia i poble" *Revista de Catalunya*, 16, Barcelona.

SALORD, Josefina (1987): "La Renaixença a Menorca: una història (gairebé) impossible" *Randa* 21, Barcelona.

SALORD, Josefina (1990):"El segle XVIII menorquí o la imprecisió d'un mirall" *Revista de Menorca*, 3er. trimestre

SALORD, Josefina (1991):"Presències de l'espiritualitat il.lustrada a Menorca", *Revista de Menorca*, 4rt. trimestre.

SALORD, Josefina(1981):"Literatura i societat a la Menorca del segle XVIII" *Quaderns de Divulgació cultural* del C.I. de Menorca, Publicacions Menorquines 2

SALORD, Josefina(1989):*La fortalesa activa: Antoni Roig en els seus sermons* .Llicó inaugural del curs 1989-1990 al Seminari Diocesà de Menorca, ed. Nura, Ciutadella de Menorca.

SALORD,Maite.(1987):"Censura i dinàmica cultural a la Menorca borbònica del segle XVIII". *Randa*, núm. 21.

SALVÀ,J.(1964): *El cardenal Despuig*, Imp.Mn.Alcover.Palma.

SAMPOL i RIPOLL, P.(1903):"Capítols i Ordinacions del Col.legi de Notaris, 1665", B.S.A.L., n°X

SANCHIS GUARNER,M.(1963): *Els valencians i la llengua autòctona durant els s.XVI-XVII-XVIII.*,Institución Alfonso el Magnánimo. Diputación de Valencia. València.

SANCHIS GUARNER,M.(1985): *La llengua dels valencians*, Eliseu Climent, editor. València.

SANCHO,P.A. (1895-1896): "Imprentas de Mallorca. La de Cansoles (Siglo XVI)", *BSAL*, Palma de Mallorca.

SANTAMARIA,A.(1969): "J.M. Quadrado. Historiador", *Mayurqa*, III,IV, Palma de Mallorca.

SASTRE i BARCELÓ, J.C. (1983): "Bagatge mental col·lectiu i vida quotidiana mallorquina durant el primer romanticisme illenc (1837-1868)", *Randa*, n.15, Barcelona.

SASTRE i BARCELÓ, J.C. (1984): "El "Diario Patriótico de la Unión Española" y el espíritu romántico en la política de 1823", *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, n.40, Palma de Mallorca.

SASTRE i BARCELÓ, J.C. (1986): "Apogeu del romanticisme polític a la premsa mallorquina (1832-1854)" *Randa*, n.20, Barcelona.

SASTRE TORRENS, M.R. (1989): "Llatí i català: dues llengües en contacte en l'àmbit administratiu". *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. VIII. Àrea 7. Història de la Llengua*. Institut de Filologia Valenciana. València.

SEGARRA, Mila (1985): *Història de l'ortografia catalana*, Ed. Empúries, Barcelona.

SEGARRA, Mila (1985): *Història de la normativa catalana*. Biblioteca Universitària, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

SEGARRA, Mila (1988): "L'Acadèmia de Bones Lletres i l'ortografia catalana" *Studia in honorem M. de Riquer*, vol.III, edicions dels Quadrens Crema, Barcelona.

SEGARRA, Mila (1995): *Pompeu Fabra*, Ed. Empúries, Barcelona

SEGUÍ TROBAT, Gabriel (1994): *El català en els rituals de sagraments de la diòcesi de Mallorca (1516-1847)*, Departament de Filologia Catalana i Lingüística General, Universitat de les Illes Balears, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

SEGURA, A i SUAUA, J. (1984): "Estudi de demografia mallorquina: l'evolució de la població" a *Randa*, 16, ed. Curial, Barcelona.

SEGURA, A i SUAUA, J. (1981): "Aproximació a l'estudi de la pagesia mallorquina al primer terç del segle XIX", *Bolletí de la Societat Arqueològica Mallorquina*, any XLVII, Palma de Mallorca.

SERRA DE GAYETA, Francesc (1981): *Aportació a la Història de Pollença*, edició patrocinada per la Caixa d'Estalvis de Colonya, Pollença.

SERRA i RÀFOLS, E. (1963-68) "La introducció del castellà com a llengua d'ensenyament" *Estudis Romànics*, XII, Barcelona.

SERRAILH, Jean (1979): *La España ilustrada en la segunda mitad del siglo XVIII*, ed. Fondo de Cultura Económica, Madrid.

SERRÀ i CAMPINS, Antoni (1987): *Teatre burlesc mallorquí 1707-1850*, ed. Curial, Barcelona.

SERRÀ i CAMPINS, Antoni (1983): "Notes sobre la tradició oral i l'antic teatre popular", *Randa*, n.14, Barcelona.

SIMBOR, ROIG, Vicent (1980): *Els orígens de la Renaixença valenciana*, Universitat de València, València.

SIMÓ, Carme (1979): "Tomàs Amorós i la seva "Relació de curiositats"", *Randa*, n.9. Barcelona.

SIMÓ, Carme (1983): *Mallorca 1740-1800: Memòries d'un impressor de Tomàs Amorós*. A cura de..., Biblioteca Marian Aguiló, Barcelona

SIMÓ, Carme (1990): *Catàleg dels noticiaris mallorquins (1372-1810)*. Societat Arqueològica Lul·liana. Mallorca

SIMÓ, G. (1979): "Pronòstics mallorquins del segle XVIII", *Randa*, núm.8, Barcelona.

SIMÓ, G. (1979): "Ús de l'article definit a la llengua literària de Mallorca durant el segon quart del segle XVIII " *Randa*, núm. 9. Barcelona.

SOBERANAS, A.J. (1977): "Les edicions catalanes del diccionari de Nebrija" *Actes del IV Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Basilea 1976, Abadia de Montserrat.

SOLÀ, Joan (1976): "Tractats de barbarismes fins a Pompeu Fabra", *Els Marges*, n.6, Barcelona.

SOLÀ, Joan (1977): " Els Ballots de Ballot" dins *A l'entorn de la llengua*, Laia. Barcelona.

SOLÀ, J. (1979): "El llatí a l'ensenyament medieval" a *Randa*, núm.9, Curial, Barcelona.

SOLÀ, Joan (1980): "El català que ara es parla", *L'Avenç*, núm. XXVII

SOLÀ, Joan (1983): " Nació i llengua a les terres catalanes durant el segle XIX" *Patio de Letras/ La rosa als llavis. Homenatge a José Manuel Blecuà*. III, Barcelona.

SOLÀ,J.(1984):"L'ensenyament del castellà a Catalunya al segle XIX",*Actes V Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*, EUMO ed. Vic

SOLÀ,Joan (1989):"El català a les gramàtiques i diccionaris llatins del segle XVIII-XIX". *Actes del VIII Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Abadia de Montserrat, Barcelona (reproduït a *Episodis d'història de la llengua*).

SOLÀ,Joan (1990):"Les idees lingüístiques als territoris catalans durant el segle XIX" *Estudis de Llengua i Literatiura "Universitas"*,1. A sol Post, ed. Marfil, Alcoi

SOLÀ,Joan (1991): *Episodis d'Història de la Llengua Catalana*. Ed. Empúries. Barcelona.

SOLÀ,Joan (1991):"La retòrica i la lingüística,1775-1900", *Caplletra*, 11, València.

SOLÀ,Joan i MARCET, Pere (1982) : *Història de les idees lingüístiques als Països catalans durant el segle XIX*, El Sot, Sabadell.

SOLÉ CAMARDONS,J.(1991):*Text i context. Lectures des de la sociolingüística*, Edicions de la Magrana, Barcelona.

SOLÉ i COL, Sebastià (1982): "La llengua dels documents notariais catalans en el període de la Decadència", *Recerques*, n.12. Barcelona.

SUAU,J.(1991):*El món rural mallorquí, segles XVIII-XIX*, Curial. Barcelona.

SUREDA i BLANES,J.(1972): *Petites històries*, Ed.Moll.Palma.

SUREDA i BLANES,J.(1974): *Mallorquins d'ahir*, ed.Moll, Palma de Mallorca.

SUREDA,B.(1976): Anàlisi socioeducativo de la presión reformista y sus efectos en Mallorca (1775-1835). Tesi de Llicenciatura. Departament de Ciències Teorètiques i Històriques de l'Educació. Universitat de Barcelona.

SUREDA,B.(1978):"Anàlisi de les implicacions educatives de la lluita contra la vagància infantil i juvenil a la Mallorca de finals del XVIII" dins *I Jornades d'història de l'ensenyament en els Països Catalans*, Barcelona.

SUREDA,B."Del Pestalozzianismo al movimiento normalista. Los métodos educativos en el transito del antiguo al nuevo regimen en España (1803-1839)". Tesi doctoral. Departament d'Història de l'Educació. Universitat de Barcelona.

SUREDA,B.(1988):"Lengua y educación en la Mallorca Ilustrada", dins *Historia de la Educación*, n.7

SUREDA,B.(1989):*Els il.lustrats mallorquins i els seus projectes educatius*, Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Govern Balear, Palma de Mallorca.

SUREDA,B.; COLOM,A.; DÍAZ,F.; OLIVER,J.; JANER MANILA G. (1977) : *L'educació a Mallorca (Aproximació històrica)* ed.Moll, Palma de Mallorca.

SUREDA,B.VALLESPIR,J.ALLÈS,E.(1992):*La producció de obras escolares en Baleares 1775-1975*, Palma. Universitat de les Illes Balears. Servei de publicacions i intercanvi científic.

SUREDA,J.(1947):*Jovellanos en Bellver*, Imp.Vda.Francisco Soler. Palma.

SUREDA,J.(1960): *Las academias médicas de Mallorca (1788- 1831)*. Impremta Mn.Alcover. Palma.

J. TARONGÍ (1872):"La llengua catalana", *Revista Balear*, núm. 16 (1 de setembre) i 17 (15 de setembre). Palma de Mallorca

TARONGÍ Josep (1883): *El trovador mallorquin. Poesias escritas en mallorquin literario acompañadas de versión castellana*, Tipografia de Bartolomé Rotger, Palma de Mallorca.

TOGORES i SANGLADA, Josep (1995): *Poesies*. Edició a cura de Joan Mas i Vives, col. Textos i estudis de cultura catalana, 40. ed.Curial i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona

TOMÀS,Margalida (1977): "Marià Agulló i els Jocs Florals de Barcelona 1859-1875" (I i II), *Randa* n.5 i 6, Barcelona.

TOMÀS,Margalida (1979):" Ramon Picó i Campamar", *Randa*, n.9, Barcelona.

TOMÀS,Margalida (1979):"Notes sobre la Renaixença i els seus orígens", *Recerques*, n.IX. Barcelona.

TORRAS i RIBÉ (1976): *Evolució social i econòmica d'una família catalana de l'Antic Règim. Els Padró d'Igualada (1642-1862)*, Barcelona, Fundació Vives Casajuana.

TORRENT, Anna M. (1989): "Llengua i poder polític a Catalunya al segle XVII". *Actes VIII Col.loqui Internacional de la Llengua i Literatura Catalanes*, II. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

TORRES AMAT, Fèlix (1836): *Memorias para ayudar a formar un diccionario crítico de los escritores catalanes*, Imprenta de J. Verdaguer. (edició facsímil: Curial, 1973, Barcelona-Sueca).

TORRES i TORRES, Marià (1993): *La llengua Catalana a Eivissa al segle XVII. Reals ordinacions de la Universitat d'Eivissa (1663)*. Editorial Mediterrània. Eivissa.

TORRES, M. (1989): "Els bisbes d'Eivissa i la Llengua del poble des del 1782 als nostres dies" *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. VII. Àrea 7. Història de la Llengua*. Institut de Filologia Valenciana. València.

TRIAS, S. (1964): "Las tesis filosóficas en la Universidad Luliana" *Estudios Lullanos*, VII i IX (1965). Palma.

TRIAS, S. (1972): "La gramática filosófica en el lulismo de la Ilustración". *Mayurqa*. Palma.

TRIAS, S. (1985): *Història del pensament a Mallorca. Dels orígens al segle XIX*. Ed. Moll. Palma.

TURELL, M. T. (1984): *Elements per a la recerca sociolingüística a Catalunya*, ed. 62, Barcelona.

TUSON, J. (1987): "L'irracionalisme lingüístic de la raó il·lustrada". *Límits*, 2. ed. Empúries, Barcelona.

TUSON, J. (1995): *L'escriptura. Una introducció a la cultura alfabètica*, ed. Empúries, Barcelona.

TUSON, J. (1997): "El segle XVIII europeu i la filosofia de la divisió lingüística" a *Llengua i Literatura* 8, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.

ULLASTRA, Joseph (1743): *Grammatica Cathalána*, M. Anguera (ed.) Bibliograf, 1980, Barcelona.

V.V.A.A:(1982) *Història de Mallorca*,ed.Moll, Mallorca.

VALLVERDÚ,F.(1973):*El fet lingüístic com a fet social*, Edicions 62, Barcelona.

VALLVERDÚ,F.(1980): *Aproximació crítica a la sociolingüística catalana*. Ed.62 BCN

VALLVERDÚ,F.(1980):"Algunes aportacions teòriques dels investigadors catalans a la sociolingüística" *Actes del 5è. Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Andorra 1979, Abadia de Montserrat, Barcelona.

VALLVERDÚ,F.(1983):"Sobre la teoria de la lleialtat lingüística aplicada a dues situacions específiques:L'Alguer i Barcelona" a *Actes del VIè.Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Roma, 1982, Publicacionsd e l'Abadia de Montserrat, Montserrat.

VALLVERDÚ,Francesc (1980): "El català al segle XIX ", *L'Avenç*, 27.

VARELA,J.(1988): *Jovellanos*, Alianza Universidad.Madrddid.

VARELA,J.(1988): "La educación ilustrada o cómo fabricar sujetos dóciles y útiles" *Revista de Educación*.

VENTURA,J.(1977): "Els inicis de la Inquisició espanyola a Mallorca" *Randa*, núm. 5. Barcelona.

VERDAGUER,P.(1984): "Situació i problemàtica de l'ensenyament primari al Rosselló". *Serra d'Or*, núm.298-299.

VERRIÉ,J.(1981): *Continuïtat pedagògica catalana durant els segles XVIII i XIX (Textos docents catalans a Cervera)*,El Tremp,Quaderns d'Escola, núm.11, Barcelona.

VIDAL i ALCOVER,J(1973):"La "Rondalla de Rondalles" mallorquina" *Lluc*, (juliol-agost). Palma de Mallorca.

VIDAL i ALCOVER,J.ed.a cura de (1973): *Guillem ROCA i REUS et.al., Poema satíric contra el vici i mala costum de beure*, ed.Moll, Palma de Mallorca.

VIDAL i ALCOVER,J.(1977):"Rondalles de rondalles (Dues narracions parèmiques de Guillem Roca i Seguí)", *Randa*, n.6, Barcelona.

VIDAL i ALCOVER, J. (1982): "Les comèdies d'En Sebastià Gelabert "Tià de sa Real"", *Lluc*, LXII, Palma de Mallorca.

VIDAL, T. (1987): "La població menorquina a finals del segle XVIII segons el cens de Godoy del 1797" *Randa*, núm. 21. Barcelona.

VILA, P. (1995): "La llengua al Rosselló" a *La llengua catalana al segle XVIII*, Quaderns Crema, Barcelona.

VILAR, Pierre (1968): *Catalunya dins l'Espanya moderna*, 3era edició 1987, traducció Eulàlia Duran, ed. Edicions 62, Barcelona.

VILAR, Pierre (1972): *Assaig sobre la Catalunya del segle XVIII*, ed. Curial, Barcelona.

VOLTES, P. (1977): "Carles III i el bandejament de la llengua catalana de la vida pública". *Quaderns d'Història Econòmica de Catalunya*, vol. XVI.

VUILLIER, Gaston (1990): *Les illes oblidades. Viatge a les Balears*, Zona.ed., ed. Moll, Palma de Mallorca.

XAMENA, P. i RIERA, F. (1986): *Història de l'Església a Mallorca*, Ed. Moll. Palma.

ZAFORTEZA DE CORRAL, L.; MUT CALAFELL, A.; OLIVER MORAGUES, M. (1995): *Tratados de Notaria en el Reino de Mallorca. Facsímil del "Tractatus" de Antoni Moll de 1714*. Colegios Notariales de España. Guadalajara.

ZAMORA, F. de (1789): *Diario de los viajes hechos en Cataluña*, Barcelona. (reedició Curial, 1973).

ANNEX

ARXIU TORRELLA

Correspodència

Sig. Torrella 118. (XVII-XVIII)

1656-1709- Antoni de Serralta

carta de 1656 en català de Diego de Serralta a A. de Serralta

carta de 1688 en castellà

carta de 1688 en castellà

carta de 1688 en castellà

“ de 1692 “

“ de 1696 “ al seu germà

carta de 1700 en castellà

carta de 1702 en castellà

carta de 172 en castellà

Conjunt de cartes de correspondència comercial amb Malta, totes en castellà de 1702 a 1709.

carta del Prov. de mínimos de Mesina al Rdo. Prior General, en castellà de 1627 i 1783

carta de 1600 en castellà de Joan de Berard

carta de 1665 en castalà d'Antoni Descallar

carta de 1610 en català d'Antoni Dameto

carta en castellà sense data

carta e 1671 en castellà d'Antoni Doms

carta de 1671 en castellà de Martin Diaz Escuder

carta de 1681 en castellà

carta de 1683 en català d' Antoni Descallar a Joan de Berard

carta de 1681 en català de Joan de Ballester d'Oleza a Joan de Berard

carta de 1681 en català del capellà de V.M., D. Guillem Guixayre a Joan de Berard

carta de 1696 en català de D.Guillem Descallar a Joan de Berard

carta de 1701 en castellà de Francisco Javier de Serralta Dameto a D.Antonio de Serralta y Castel

carta de 1701 en castellà (igual)

3 cartes de 1702 en castellà (igual)

carta de 1703 en català de Josep Fuster de Marsella a Antoni de Berard

carta de 1713 en català de D. salvador Gallard

carta de 1726 en castellà de Francisco Costa y Truyols a D. Agustin de Torrella.

carta de 1726 en castellà s/d ni nom.
carta de 1730 en castellà
carta de 1746 en castellà a D.Juan de Torrella de Miquel Seguí, notari de ciutat
carta de 1746 en català, nota curta
carta de 1746 castellà. Ramón de Verí a Joan de Torrella
carta de 1746 en castellà Seguí a Torrella
carta de 1747 en català de Sebastià Pons a Francesc Gual Despuig
carta de 1768 en català de de Fr. agustí Torrella a Guillem Doms y Dezcallar, volgut nebot meu
carta de 1769 en català de Fr. Agustí Torrella a Guillem Doms i Descallar, volgut nebot meu
carta de 1772 en català, igual com la d'abans.
2 cartes de 1775 en castellà de Roma.

Sig. Torrella 163.

-Hi ha dues cartes força interessants, una és en castellà del febrer de 1780, signada per Guillermo Doms y Descallar i prega al senyor Antonio Gibert que faci els possibles per passar a Barcelona una quantitat de diners per al senyor Francisco de Molans a compte de D. Jordi Doms. La segona carta és en català , signada per Antoni Gibert i va adreçada al patró Francesc Sabater. Li diu que ha de portar a Barcelona una quantitat de diners, com ho ha de fer i on ha de lliurar-los.

-Rebuts en castellà de Juan de Milans de 1781

Sig. Torrella-119

1807, en castellà
1812, en castellà
1832, en castellà
1834, en castellà
1841, en castellà
1843, en castellà
"Inca, 7 de setembre de 1853", carta de Nicolau Solivellas a D. Fausto Gual, en català.
"Petra, 1 Desembre 1853" , carta de Francesc Santandreu a Fausto Gual, en català.

Sig. Torrella-120 (1860-1869)

-cartes de 1860 a 1861 i següents, tot en castellà.

Factures i comptabilitat de la casa

Sig. Torrella-146.

- Hi ha comptabilitat en català, però no duu data, és del XIX ?
- Carta adreçada a José Dameto de March Ferrés, en català, sense data.
- Molts de comptes diaris, semblen de la compra, tots en català, porten el dia, però no l'any.

Sig. Torrella -148.

-Factura del bagul del Sr. D.Joaquim Doms i Descallar de dia 27 de març de 1784, feta pel fuster Mariano Corró Fuster, en català

-Comptabilitat del XVIII, sense datar, en català

-Compte del fuster de 1794, en català

-Compte del fuster del 19 de Desembre de 1793, en català. Diu: *"Compta de la mia faina ha feta Metra Juan Estelrich Farrer per mi Saño Don Guiem Torella dia 19 Des. 1793"*.

-*"Notura de lo que importan los contes de los manastrals del año 1795"*, tot en català.

-*"Compta de la faina ha feta Mestra Juan Estelrich Farrer par mi Saño Don Guiem Torella. Dia 23 Janer de 1797"*

- igual - 23 desembre de 1797

- igual - 20 desembre de 1799

- igual - 16 gener de 1799

-*"Compta de la feyna ha feta mestra Llorens Vallespir, Ferrer per mi señor Dn. Guillem Doms de Casa de Torrella" (de 1797 a 1798)*

-*"Compte de lo que se an aportat de case de Mestre Bartomeu Fuster Carer per compte del Sor. Dn. Guillem Oms y Torrella. A 25 Janer de 1800"*

-*"Conta de Dn. Guillem Doms de lo que se ha pres de la botiga del Sr. Bernat Ferrer. Dia 1 setembre 1799"*

- Hi ha una llibreta que diu: “ *Porte Cte. de lo año 1777. Descarrech”.*
Començant al final i en sentit invers diu: “ Janer 1777. Carrech”.

No sabem qui l’ha feta. Totes les anotacions són de despeses.

- Hi ha papers de 1712, tots en català
de 1720, tots en català
Contracte d’arrendament de 1722, en català
de 1729, en català

-Compte d’un deute fet davant notari de 1710, tot en català. El notari és Miquel Florit. Es repeteix l’any 1740 i 1758, tots en català.

-“ *Jo a baix firmat Dn. Joaquim Doms y Berard, consigno al Sr. Francesch Puigserver Suçrer, cent trente y nou lliuras quinze sous y deu diners dich 139 & 15s 10 envés(?) y contra Dn. Francesch Villalonga Mir, per contes me está davent dit Señor per dos plasos de Notaria reuho de 69& 17s 11 vensuts un als 8 Maig de 1777 y lo altre dit dia del año matex, que me es tingut fer tots anys, posant a dit Puigserver en tot mon lloch, veus y accions, y estarli de evicio per los gastos y despeses per el cobro de dita partida, y a cte. entre de nostros comptes. Palma y agost 8 de lo año 1778*

Son 139 & 15s 10

Joachin Doms “

-Carta personal de 1733, en català

-Comptabilitat de 1756, en català

-Rebuts de 1758, en català

-Albarans de 1778, en català

-Comptabilitat no datada, en català

-Compte d’un picapedrer sense datar, en català: “*Desfer y tornar fer la taulada de demunt la quadrete (...)*”

-Diversos rebuts sense datar

-Rebut que rep D. Josef Narbona Pro. de D. Guillermo Doms de 1786, en castellà

- Compte del sabater de 1795, en català

- Rebut d'una teixidora de 1794, en català

-Compte dels menestrals que han treballat per la casa Torrela de 1796, en català

-Compte del calderer de 1798, en català

-Compte de la modista sense datar, en català

-Compte del passamaner de 1799, en català

-Rebut de 1800, en català

Sig. Torrella 147. Segles XVI-XVII

Sig. Torrella 158. És de 1498 a 1640.

Sig. Torrella 149

-Compte de 1800, en català

-Compte de 1800, en català

-Rebut de 1800, en català

-Compte dels menestrals de 1800, en català

-Compte de les partides rebudes de 1800, en català

-Compte de 1816, en català

-Compte de 1849, en català

-Comptes de 1800,1801, 1802,1803, 1804, 1806, tots en català

-Albarans de 1804, en català

- Compte de 1806, en català
- Papers sense datar, en català
- Albarà de 1806, en català, signat per Josef Doms
- Pagaments de 1806, en català
- Albarà de 1805, en català

-“He rebut de Dn. Benet Vert sinch sentas lliuras en diner metalich cuia cantitat tornare en la matexa moneda. Palma 15 de Desembre de 1807

Son 500 & Maria Candida de Torrella”

- Compte de 1818, en castellà
- Compte de 1817, en castellà
- Compte de 1818, en castellà
- Escrit de 1819, en català
- Rebut de 1817, en castellà
- Rebuts de 1817, 1818 i 1819 en castellà
- Rebut de 1809, en català, signa Josef Doms
- Rebuts de misses de 1809, en català. N’hi ha 4
- Comptes d’un menestral de 1810 a 1811, en català. N’hi ha 3
- *”Compte de la feyna ha feta M. Bartomeu Castañer fuster per compta de can Torrella lo any 1812”*
- Compte d’un picapedrer de 1812, en català
- Compte del ferrer de 1811 ,1817, 1818, i 1819 en català
- Compte del selleter de 1814, 1815, 1817 i 1818, en català

-Compte del fuster de 1813, 1814, 1815 i 1816, 3 comptes de 1817 i 1 de 1819, en català

-Compte del calderer de 1815, 1816 i 3 de 1823, en català

-Compte de l'esparter de 1816, en català

-Compte del courer de 1818, en català

-Compte del sabater de 1818, 1821, en català

-3 comptes del sastre de 1822, en català

-*"Lo que se dan a los manastrals de lo anys 1814 y 1815"*

-Compte del "Chocolate" de 1816, 1817 i 1818, en català

- 4 comptes de 1816, en català

- 1 compte sense data, en català

- Rebuts de 1817 i 1823, en català

- *"Relació de lo que está devent la casa de Torrella a los menestrals del any 1819"*

-*"Contes de los menestrals de 1820"*

- Rebuts de 1821, en català

-Comptes molt petits i cursts de 1821 a 1822, tots en català

- *"Plagueta de los contes de los manestrals qui servexen la casa de Torrella. 1822". És una llibreta, sense foliar, de 19 fulls escrita en català. Hi ha alguns fulls en blanc.*

- Hi ha molts comptes que semblen venir d'una mateixa llibreta petita de 1823, tot en català

Any 1824

-*"Jornals del fuster en al Predio Son Ameller en los any 1823 y 1824"*.
Tot és escrit en català.

-Jornals per empeltar oliveres, en català

- Compte del cerer, en català
- Compte del sabater, en català
- 7 comptes del ferrer de 1824 a 1825, en català
- Rebuts, en castellà
- 3 comptes del joier Gabriel Miró, en castellà
 "Cuenta de unos pendientes de brillantes por cuenta de D. Vicente Gual".
 12 Desembre de 1824

*****

- "Palma 9 Desembre 1824

Los M.N.S. de Torrella a Joan Teixido han comprat 39 palms paño blau.....a 13s.- 25 & 7s.

Pagado dia 8 enero de 1825"

*****

- "Año de 1824

conta de fuste de son malle

*dia 8 de enero jornals.....2
 mes dia 14 de enero jornals.....2
 mes dia 26 de enero jornals.....2
 mes dia 31 de enero jornals.....2
 mes dia 18 de febrero jornals 2
 mes dia 2 de abril jornals.....3
 mes (etc.)"*

Any 1825

- "Importe de la hobra que jo Guillem Torres Escultor he feta per compte del Sr.D. Vicens Gual es lo seguent(...)". Tot és en català.

*****

- "Relació y conta de las partidas de flocadura que teng entregadas a D. Vicens Gual

1a. partida 50 palms.....50
2a. idem 2 trosos de 25 palms cada tros.....50
3a. idem 4 trosos de 23 palms cada tros.....92
4a. idem dos trosos de 8 palms cada tros.....16
5a. idem 1 tros de sis palms.....6

Total palms 214

Los 214 palms á raó de 11& el palm valen 117& 14s

Recibido a cuenta .....50& 0s.

Restan.....67&14s.

he recibido a cuenta treinta y tres & deysite (sic) sueldos
son.....33&17s.

rebut de Don Vicens Gual el dit conta

Palma y 23 Desembre de 1824

Juan Morey

-Compte del picapedrer, en català

-Rebut de 1827, en castellà

-Compte del vidrier o botiga, en català

-Compte de mestre Pere Antoni Janer, calderer. En català

-Compte del manyà, en català

-Compte del cerer, en català

-Compte del fuster, en català

- "Compta i gasto de la casa. 6 Desembre de 1825". Tot en català

- "Pagó D. María Beatriz Doms, por mano de Juan Prohens una libra ocho sueldos, por un 3º de la contribucion de frutos civiles. Felanitx 19 Set. 1825". Es repeteix en castellà durant 1826, i 1827

-Compte del cerer, en català

- Compte del ferrer, Juan Umbert, en català
- Compte de mestre Ignasi Vidal, en català
- Compte del selleter, mestre Josef Juan, en català

Any 1826

-Comptes en català del fuster, calderer, jornals de mestre i manobre, cerer, sabater, manyà, sastre, ferrer i picapedrer.

- *“Compta y gasto de la casa .Dia 12 Janer de 1826”*

*Prº per molrra 30 qu de Blat y xexa a 5& la qu
id per cendra 2qu, de xexa
id per duas lliuras de pedra dols a 5& la lliura
id per metar los tocinos del año 1825, y 26
id per el dret de portas de los tocinos de Escorque
id per menar los tocinos, y ayudar a pesarlosid per una barcella de sal molta
(etc.)”.*

*****

- *”He rebut del Sr.D. Vicens Gual duas lliuras deu sous per compte de lo que me está devent Mateu Muntaner son criat per el lloguer de unas casas que me tingué arrendadas*

Palma 22 Dec. 1826. Son 1& 10s.

Pera Antoni Garau”

Any 1827

- *“Cuaderno de las Mesadas del maestro de D. Francisco Gual y D. Joaquin Gual”*. És en castellà. Consten diversos mestres de primeres lletres. El primer és D. Antonio Manresa, mestre de D. Fausto José Gual. Aquest mestre cobra 40 lliures cada mes (1827). A partir de 1828 cobra 60 lliures perquè hi ha dos nois. Al desembre de 1830, el mestre és un altre, un tal Garau. Consta la compra d'una pissarra, d'una gramàtica i d'una geografia. El gener de 1832 hi ha un altre mestre D. José Gravier que fa de mestre fins el 1836. A l'últim full s'esmenta a Jaime Rosselló de San Francisco, com a mestre lector. Exerceix del desembre de 1833 a l'abril de 1835.

En castellà:

“Yo el abaxo firmado hoy dia de la (?).he recibido de D.José de Homs por mano de D. Jose salas proe.la cantidad de doce libras mallorquinas las cuales a cuenta de lo que deben pagarme por los censos que han recibido de varios en calidad del pinar de Canet y que me correspondian percibir y tambien como principales obligados a estos pagos. Palma 17 Diciembre 1827

Son 12& Leonardo Oliver y Rosselló “

De comptes en català tenim : el del calderer, del cerer, del fuster (1826) i del sabater (1829), del mestre de “cotxos”, del ferrer, del selleter, del picapedrer i llistat de jornals.

Hi ha rebuts en castellà de l'argenter i un esberrany d'un paper oficial que no acabes de saber què és.

*****

-” Compta de la fayna he feta Mestre Bernat Cabrer per compta de Sr. Don Joseph Deoms dia 15 abril 1827

*pmo. 6 jornals de picapedrer a 11s.....3& 6s.
ms. 14 de menobre a 7s.....4& 8s.
ms.10 quarteres guix a 7s.....3* 10s.
ms. un canal.....& 4s.
ms. xefresch.....& 6s 8
ms. per altres faynas de dia 10 mars
pmo. 3 jornals y 1/2 de picapedrer a 11s.....1& 8s 6
ms. 3 y 1/2 de menobre a 7s.....1& 4s.6
ms. 2 quarteres guix a 7s.....& 4s.
ms. un mitja.....& 2s.
ms. 2 motlos de fogo.....& 1s. 4
ms. xafresch.....& 2s 4*

Suma 16& 7s 4

Pagat vuy al 15 abril 1827”

Any 1828

Rebuts del pagament de taxes, en castellà.

- Rebuts en castellà: de 1825 i 1828 del vidrier, 2 del sastre de 1828 i 1829, del cotxer, del metge de 1829

-Comptes del calderer, del sabater, del cerer, del ferrer, del gerrer, del selleter, del picapedrer, del pastor, del mestre de "cotxos". Tots, en català

- "Plagueta ahont se anotaran los pagos fets per las devocions y sufragis que se fan celebrar voluntariament. 1832". Hi ha anotades, en català, les lliures per misses, on s'han celebrat i els dies. Signa Miquel Amengual, prve. Les anotacions són de 1829 a 1847.

- "Nota de la feyne que ha feta Mestre Lluís Umbert á compte de Don Vicens Gual.

*Primo per un perey de sabates per D.Vicens.....1& 10s.
ms. per unas remuntas de botes de dit señor.....2& 14s.
ms. per un parey de sabates per el criat Arnau.....1& 10s.
ms. per un parey per el sen Tomeu.....1& 10s.
ms. per quatre pereys de sebetons.....1& 16s.
ms. per dos pereys de sebetons.....18s.
ms. per cinc mitges soles y un tacó.....1& 1s.
per dos pereys de mitges soles á botes del Sr..... 6s.*

Son 11& 19s.

Palma y 20 Maix de 1829

Lluís Umbert "

*

*

*

Sig. Torrella 162. Segle XVII. (tot en català).

Sig. Torrella 161.

-Rebuts de 1834, en castellà

- "Llibre 2 de Albarans de la heretat del Señor Antoni Gual y Puig. Si troben diferents comptes". Comença el primer full i diu: "Taula de los

comptes firmats que se troben copiats en este llibre." Hi ha coses de 1600 i de 1700. Sempre és en català i la data més endarrerida que podem trobar és 1769.

Sig. Gual de Torrella / 637

"Libro de Momorias de Rafael Sancho 1628-1688".

Són les memòries d'un menestral/mercader de Palma, bàsicament entre 1640 i 1680, on descriu els fets de Palma més significatius, especialment aquells que fan referència a la vida i la mort dels seus familiars i personatges de l'època. A la segona part dóna informació econòmica: negocis i preus dels cereals i formatges a la quartera de Ciutat (1650-1653). És escrit en català.

Sig. Torrella -133. Llibre de menús.

És escrit en francès.

Arrendaments

Signatura Torrella 191 (A.R.M.)

- *"Libro de arrendamientos"*. El títol és en castellà, però el llibre és escrit en català, sempre. Comença l'any 1858 i arriba a l'any 1881, ens diu el que produeix cada possessió.

Signatura Torrella 195 (A.R.M.)

"Borredor. llibre de la annua merce del mayoral de Morneta". va de 1740 a 1815. tot en català.

Signatura Torrella 196 (A.R.M.)

Albarans d'arrendament de 1806-1811, en català.

Ex: *" He rebut de lamon Miquel Pericas conductor del Predio de Morneta dos mil quatracentas coranta i quatra lliuras, vuyt sous i vuyt dines i son per las quatra tersas vensudas de la conbduccio de dit Predio á compliment fins el dia present. Palma 21 Desembre 1806.*

Son 2.444& 8s 8

Maria Candida de Torrella"

(La lletra de la signatura no correspon a la lletra de l'escrit)

"Als 21 Desembre de 1817 he rebut del dit Pericas vuyt centas trenta nou lliuras, dotze sous y set diners y son per la tersa de Morneta vensuda lo die present.

Son 839& 12s.

Jose Doms"

Signatura Torrella 197 (A.R.M.)

-Rebut de 1822, en castellà

Ex: " Recibi de Miquel Pericas per D.Jose Doms treinta y dos libras tres sueldod y siete dineros para los dos ultimos meses del 2º año economico del corriente año. Binisalem 3 marzo 1822

32& 3s 7.

Pascual"

-De rebuts com aquest n'hi ha uns quants tots de 1821 a 1826 i també de 1828 i 1830.

- "Carrech que se forma á Lamon Miquel Pericas conductor del Predio Borneta", en català. De 1827 a 1831.

-Comptabilitat del que ha pagat Miquel Pericas, en català. De l'any 1821 a 1826.

Possessió de SOM RIBOT de Petra

Signatura.(A.R.M./A.G.T. a 12 f.2).

-de 1661 a 1665. Encapçalament, molt llarg, en llatí. Després passa al català. Paper sense cap mena de segell.

-de 1716 a 1720.Tot en català, sense cap introducció en llatí.Paper sense cap mena de segell

-de 1744 a 1748.Tot en català.Paper sense cap mena de segell.

-de 1778 a 1782.Tot en català. Molt llarg.Paper sense cap mena de segell.

-de 1782 a 1786.Tot en català. Molt llarg.Paper segellat.

-de 1805 a 1811.Tot en català. Curt.Paper segellat.

-de 1820 a 1829.Tot en català. Curt.Paper segellat.

-de 1833 a 1837.Tot en català. Curt.Paper no segellat.Canvi d'esquema del redactat, ja és més lliure, no segueix el codi i la fraseologia heretada d'abans.

-de 1837 a 1841.Tot en català. Paper no segellat.Segueix l'esquema del seu precedent, però és més llarg.Hi ha comptes i anotacions a les darreres planes sempre en català.

-de 1850 a 1854.Tot en català. Paper no segellat.Segueix l'esquema precedent.

-de 1855 a 1858.Tot en català. Paper no segellat.Segueix l'esquema precedent.En una lectura ràpida ja es veu una mica de canvi en l'ús de la llengua, hi ha més dialectalismes i alguns castellanismes que abans no sortien.

-Possessió de Morneta-

(Sig.A.R.M. B-698)

-de 1665. Encapçalament i final en llatí, la resta en català.

*****

(Sig.A.R.M.B-689)

-de 1672. Encapçalament i final en llatí,la resta en català.

*****

(Sig.A.R.M. B-717)

-de 1676. Encapçalament i final en llatí, la resta en català.

*****

(Sig. A.R.M. P-1112)

-de 1708. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella Ar 12 FA 2)

-de 1708. Tot en català. És prou curt.

*****

(Sig. A.R.M.AR 12-Fa 2)

Estims de 1708. En català, al final hi ha un tros en llatí.

*****

(Sig. A.R.M. P-1113)

- de Mormeta i els LLull de 1709. Tot en català. Hi ha un petit final en llatí.

*****

(Sig.A.R.M.2049)

- de l'any 1722. Tot en català, amb molt detall del que s'ha de fer a la possessió.

*****

(Sig. Torrella Ar 12 FA 2)

-de 1722. Tot en català, amb un petit final en llatí.

*****

(Sig.Torrella AR 12 FA 2)

-de 1728. Tot en català. No hi ha cap final en llatí.

*****

(Sig. Torrella AR 12 FA 2)

-de 1752. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. R-698)

-de 1756. Tot en català.

*****

(Sig.Torrella AR 12 FA 2)

Llistat dels arrendadors de la Coma de Morneta de l'any 1759 a 1760. Tot en català.

*****

(Sig. Torrella AR 12 FA 2)

"Llista de los conductors de la terra bona de Morneta" de 1772 a 1778. Tot en català.

*****

(Sig. Torrella AR 3 FA 37)

Llibre de comptes dels arrendaments de Morneta. Comença l'any 1779 i acaben el 1792. Tot en català.

(Sig. Torrella AR 12 FA2)

Llibre de comptes dels arrendaments de Morneta. Comença l'any 1778 a 1784. Tot en català. (lletra molt clara)

*****

(Sig. Torrella AR 12 FA 2)

"Llista de los conductors de la terra bona del Predio de Morneta, los que comensan lo arrendament als 8 Setembre de 1784, per temps de sis anys, qui finiran als 8 Setembre de 1790, ab los pactes siguens..." (lletra molt clara). Tot en català.

*****

(Sig. Torrella AR 12 FA 2)

-de 1787. Tot en català.

*****

(Sig. Torrella AR 12 FA2)

-de 1789. Tot en català.

*****

(Sig. Torrella AR 12 FA 2)

"Llista de los conductors de la terra bona del Predio de Morneta" de l'any 1790 a 1796. Tot en català.

*****

(Sig. A.R.M. AT-273)

"Llista de los conductors de la terra bona del Predio de Morneta los que comensan lo arrendament als 8 setembre de 1790 per temps de sis anys, qui finiran als 8 setembre de 1796, ab los pactes siguens..." Tot en català.

*****

(Sig. Torrella AR 12 FA 2)

Contracte d'arrendament i llibre de comptes dels arrendataris de Morneta de 1796 a 1802. Tot en català.

*****

(Sig. Torrella AR 12 FA 2)

Contracte d'arrendament i els seus estims de la possessió de Morneta de 1814 a 1823. Tot en català.

*****

(Sig. A.Torrella. FA 29- AR 11)

Capbreuacions de la Cavalleria de Morneta de 1834. Tot en català. Fins i tot hi ha una anotació al marge, en català, del 17 de novembre de 1860.

-Possessió de SON GUAL del Pla de Sant Jordi

(Sig. A.R.M./A.G.T. 4-46)

-de 1552, en llatí.

*****

(Sig. A.R.M./A.G.T. 4-46)

-de 1721 a 1728. Té un encapçalament i un final, prou llarg, en llatí, la resta és en català. Paper segellat.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

- de 1744. Tot en català.

*****

-de 1745 a 1749, tot en català. Paper sense segellar. Signa Joseph Vila, administrador, en nom dels conductors que no saben escriure.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

-de 1753 a 1757, tot en català. Paper sense segellar

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

-de 1768 a 1772, tot en català. Paper sense segellar.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

-de 1778. Tot en català. Lletra molt clara.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

-de 1779 a 1783, en català. Paper sense segellar.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

-de 1792 a 1796, en català. Paper sense segellar.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

- de 1806 a 1815 . És un document tot en català i el paper porta segell oficial.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

-de 1813 a 1819, i de 1819 a 1825, tot en català. Paper segellat i signat.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

-de 1826 a 1830, i de 1830 a 1836, tot en català. Paper segellat, però sense signar. Deuen ser còpies o esborranys.

*****

(Sig.A.R.M.Torrella AR 4 -FA 46)

-de 1831 . Tot en català. És un document privat, el paper no porta cap mena de segell.

*****

(Sig.A.R.M.Torrella AR 4 -FA 46)

-de 1840 a 1848, tot en català. Paper sense segellar, però fet davant notari.

*****

(Sig.A.R.M.Torrella AR 4 -FA 46)

-de 1848 a 1856, tot en català. Paper sense segellar, fet davant notari.

-Possessió de SON AMETLLER de Marratxí-

(Sig. A.R.M./A.G.T. 3-37)

-de 1736, en català. Paper sense segellar.

*****

(Sig. A.R.M./A.G.T.4-46)

-de 1770 a 1776, en català. Paper sense segellar.

-de 1782 a 1786. Tot en català. Lletra molt clara.

-de 1786 a 1792, en català. Paper sense segellar.

-de 1793 a 1799. Tot en català. Lletra clara.

-de 1811 a 1819. Tot en català. Paper segellat, però no signat.

-de 1832 a 1836. Tot en català.

-de 1836 a 1842; de 1842 a 1848. Tot en català. Signa el notari Sebastià Coll.

-de 1846 a 1852 i de 1852 a 1858. Tot en català. Signa el notari Sebastià Coll.

-de 1858 a 1864. Tot en català. Signa Sebastià Coll com a testimoni.

-Possessió de SON AIXALÓ-

(Sig.A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

Contracte d'arrendament privat de la possessió de Son Aixaló de 1762 a 1766. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

Contracte d'arrendament privat de la possessió de Son Aixaló de 1784 a 1792. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

Contracte d'arrendament privat de la possessió de Son Aixaló de 1826 a 1832. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

Contracte d'arrendament privat de la possessió de Son Aixaló de 1836 a 1840. Es prorroga amb els mateixos pactes sense tornar-los a redactar de 1840 a 1844; de 1844 a 1852 i de 1852 a 1856. Tot en català.

-Possessió de L'HOSTAL DEL PLA-

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

Contracte privat d'arrendament de l'Hostal del Pla de 1739 a 1743. Tot en català. És molt llarg.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

Contracte privat d'arrendament de l'Hostal del Pla de 1783 a 1787. Tot en català.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

Contracte privat d'arrendament de l'Hostal del Pla de 1822 a 1826. Tot en català.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

Contracte privat d'arrendament de l'Hostal del Pla de 1836 a 1840. Tot en català. Firma el notari Sebastià Coll. Es prorroga amb els mateixos pactes i sense tornar-los a redactar de 1840 a 1844; de 1844 a 1848 i de 1848 a 1852.

*****

(Sig. A.R.M. Torrella AR 4-FA 46)

Contracte privat d'arrendament de l'Hostal del Pla de 1858 a 1862. Tot en català.

-Possessió de LES POLÒNIES. Rotes-

(Sig.A.R.M. Torrella AR 1-Fa)

Contracte privat de 1728. Comença en llatí, passa al català quan especifica els pactes i acaba en llatí.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 1-Fa)

Contracte privat de 1766 a 1772.Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 1-Fa)

Contracte privat de 1778 a 1784.Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 1-Fa)

Contracte privat de 1784 a 1790.Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 1-Fa)

Contracte privat de 1796 a 1802. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 1-Fa)

Contracte privat de 1809 a 1815. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 1-Fa)

Contracte privat de 1826 a 1832. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M./A.G.T. 4-46)

Contractes privats, tots en català,de 1757 a 1832

-Possessió de CANET d'Esporles-

(Sig.A.R.M. Protocols/B-682)

Arrendament de la Cavalleria de Canet de 1658. Comença i acaba en llatí, la resta en català.

*****

(Sig.A.R.M. S-713)

Arrendament de la Cavalleria de Canet i estims de 1721. Comença i acaba en llatí, la resta en català. És molt detallat i llarg. Té la lletra molt clara.

*****

(Sig.A.R.M. /Torrella/AR 6 FA 61)

Arrendament de la Cavalleria de Canet de 1730. Tot en català. Document privat.

*****

(Sig. A.R.M. /PN R-687)

Arrendament de la Cavalleria de Canet i estims de 1735. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. Torrella AR 1-FA 14-0)

Arrendament de la Cavalleria de Canet i estims 1735. Tot és en català, encara que al final hi ha un tros en llatí.

*****

(Sig.A.R.M./A.T. 18)

Arrendament de la Cavalleria de Canet de 1753. Tot és en català.

*****

(Sig.A.R.M./A.T 18)

Arrendament de la Cavalleria de Canet i estims de 1759. Tot és en català. És molt llarg.

*****

(Sig.A.R.M. Fa- 46)

Contracte privat d'arrendament de les rotes de Canet de 1773 a 1788.
Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. R-693)

Contracte d'arrendament de les terres de Canet de 1747. Tot en català.
En llatí hi ha una petita introducció i al final com una repetició de tot el
que ja s'ha dit.

*****

(Sig.A.R.M. R-698)

Contracte d'arrendament de les terres de Canet de 1753 a 1757. Es signa
amb testimonis i davant notari, D. Guillem Rosselló. Tot en català. En llatí
hi ha una petita introducció.

*****

(Sig.A.R.M./A.T 18)

*"Arrendament del Predio Canet â dos y ters, fet per lo Señor Dn. Juan de
Torrella, per termini de sis anys: Y comensa en el de 1777 a los vuit dias
del mes de setembre. Conductor del mateix Jordi Llinás".* També hi ha
estims. Tot en català i amb lletra molt clara.

*****

(Sig. A.R.M./ A.G.T. 4/46)

Contracte d'arrendament de la possessió de Canet de 1777 a 1783. Tot
en català. Lletra clara i molt llarg.

*****

(Sig.A.R.M. -FA 46)

*"Arrendament de la Casa Nova de Canet per temps de vuit anys i vuit
esplets, que comensaran als 8 setembre de 1778, y finiran als 8
setembre de 1786"* Hi ha el contracte i els estims, en aquest cas el
conductor és Antoni Gibert, notari i mercader. Tot en català

*****

(Sig.A.R.M. -FA 46)

Contracte d'arrendament i estims de la Casa Nova de Canet de 1794 a
1800. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M./A.T 18)

Semblen esborrany de contractes d'arrendament de 1806. N'hi ha dos, un en castellà i un altre en català.

*****

(Sig.A.R.M./A.T 18)

Contracte d'arrendament de la possessió de Canet de 1805 a 1815. Tot en català.

*****

(Sig. A.R.M./A.G.T. 4/46)

Contracte d'arrendament de la possessió de Canet de 1810 a 1819. Tot en català. Paper no segellat.

*****

(Sig.A.R.M./A.T 18)

Contracte d'arrendament de la possessió de Canet i estims de 1815. Tot en català.

Contracte d'arrendament de la possessió de Canet i estims de 1816 a 1822. Tot en català.

Contracte d'arrendament de la possessió de Canet de 1821 a 1827. Tot en català.

Contracte d'arrendament de la possessió de Canet de 1827. Tot en català.

Contracte d'arrendament de la possessió de Canet i estims de 1833. Tot en català.

Estims de la possessió de Canet del terme d'Esporles. Any:

- 1720: en català
- 1749: en català
- 1782: en català
- 1805: en català
- 1821: en català. És molt llarg i amb lletra molt clara.
- 1827: en català.

Pastures i ovelles de CANET

(Sig.A.R.M.Torrella AR 4-FA 46)

-de 1691. Tot en català, només al final té un tros petit en llatí.

*****

(Sig.A.R.M/PN -R687)

-de 1734. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M/PN -R687)

-de 1735. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M./AT/AR 4-FA 46)

-de 1750 a 1753. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M/PN -R687)

-de 1753 a 1756. Tot en català.

-de 1756 a 1759. Tot en català.

-de 1759 a 1765. Tot en català.

-de 1765 a 1768. Tot en català.

-de 1778 a 1782. Tot en català.

L'Hort de Canet (anomenat de les Magranes)

(Sig.A.R.M.LL-281)

-de 1689. Encapçalament en llatí, passa després al català i acaba en llatí.

*****

(Sig.A.R.M.PN-R 684)

-de 1728 a 1737. Tot en català.

(Sig.A.R.M.FA 46)

-de 1752 a 1758. Tot en català.

-de 1758 a 1764. Tot en català.

-de 1821 a 1827. Tot en català.

MOLINS de CANET

(Sig. A.R.M.-LL 292)

Contracte d'arrendament del molí de la possessió de Canet de 1702. Tot en català, tret del final que usa el llatí.

*****

(Sig.A.R.M. R-686)

Contracte d'arrendament del molí de can Crus de la possessió de Canet de 1730. Tot en català menys al final on hi ha un tros en llatí.

(Sig.A.R.M. R-686)

Contracte d'arrendament de la possessió de Canet de 1731. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M. R-686)

Contracte d'arrendament del molí d'en Mas de la possessió de Canet de 1731 a 1734. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M./PN/R 687)

Contracte d'arrendament del molí d'en Mas de la possessió de Canet de 1735. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M./R-688)

Contracte d'arrendament dels molins de Canet de 1744. Tot en català, al final s'utilitza el llatí.

*****

(Sig.A.R.M./PN/R-684)

Contracte d'arrendament de dos molins drapers anomenats molí d'en Brull i molí de la Canal de la possessió de Canet de 1728. Tot en català. Al final hi ha un tros en llatí.

*****

(Sig.A.R.M./PN/R-686)

Contracte d'arrendament del molí d'en Brull i de la Canal de la possessió de Canet de 1731. Tot en català.

*****

(Sig.A.R.M./PN/R-687)

Contracte d'arrendament dels molins d'en Brull i de can Crus de la possessió de Canet de 1735. Tot en català.

-Possessió de SON MIRALLES-

(Sig. A.R.M. PN 46)

-de 1759 a 1765. Tot en català.

-de 1785 a 1791. Tot en català.

-de 1803 a 1809. Tot en català.

-de 1817 a 1823. Tot en català.

-de 1828 a 1834. Tot en català.

-Possessió LA CASANOVA de Petra-

(Sig. A.R.M./ AG.T. 12-2)

-de 1557 amb un encapçalament en llatí, després passa al català i acaba en llatí.

-de 1736 a 1740, en català, paper sense segellar.

- de 1772 a 1776, en català, paper sense segellar.
- de 1781 a 1785, en català. Arrendament i estims. Paper segellat sense signar
- de 1786 a 1790 i de 1790 a 1794, en català. Paper segellat.
- de 1794 a 1798, en català. Paper segellat.
- de 1805 a 1809 i de 1809 a 1813, en català. Paper segellat
- de 1821 a 1827 i de 1827 a 1831, en català. Arrendament i estims. Paper segellat.
- de 1835 a 1839 i de 1839 a 1843, en català. Paper no segellat.

-Possessió SON MIERES de Petra-

- de 1661 a 1665. Comença en llatí, passa al català i acaba en llatí.
- de 1719 a 1723. Comença en llatí, molt curt i després ja passa al català.
- de 1768 a 1772. En català, paper segellat, sense signar.
- de 1772 a 1776. En català. Paper segellat.
- de 1776 a 1783, en català. Paper segellat. Lletra molt clara.
- de 1786 a 1790. En català. Arrendament i estims.
- de 1809 a 1811 i de 1811 a 1814. En català. Paper segellat.
- de 1833 a 1837; de 1837 a 1841; de 1841 a 1845. En català.
- de 1849 a 1853 i de 1853 a 1857. En català.

-Possessió SON CUIXÀ de Petra-

-de 1796 a 1802. En català.

-de 1802 a 1808. En català.

-de 1829 a 1833. En català. Paper segellat.

-de 1833 a 1835. En català.

-de 1835 a 1839. En català.

-de 1839 a 1843. En català.

-de 1843 a 1847. En català.

FONS DIVERSOS

Arxiu del Regne de Mallorca

Fons "Isasi"

Família Pujol de Castellitx

Documentació relativa als segles XV-XVI a 3/1 i 3/3

Fons "Mayol-Roca"

MAYOL I ROCA "Possessions"

Mayol/13 : "Llibre d'arrendaments de les possessions entre 1732-1760"

Mayol/22 : "Llibre d'arrendaments de les possessions entre 1740-1749"

Roca/94 : "Llibre de notes sobre productes i despeses de les possessions, 1799-1855"

Rayó (Sencelles) :

/76-(9): "Libretas de cuentas de vendimiar, 1842-66"

/75: "Llibre d'arrendaments de ramats i pastures, 1820 -1824"

/76 (10): "Llibretes de missatges, 1842-56"

MAYOL I ROCA "Comerciants"

Sig. Família Castillo /10

"Libro de recibos de la familia Castillo- Carrió, 1709-1886". Així és com es troba catalogat. El llibre porta el següent títol: "*Recibos de pagos hechos por varios de los Carriones por mandas pias y otros motivos*".

En aquest llibre manuscrit enquadernat hi podem trobar moltes coses:

a) Comença amb la còpia del testament de Joana Anna Carrió de l'any 1709. Segueix el testament d'Antoni Castillo, prevere i canonge de la Seu de Mallorca. És un testament fet per ell mateix amb raonaments sobre les parts del testament, com si fos un notari, o com si volgués demostrar que ell en sap prou i per tant el testament és del tot legal i correcte. El redactat és de l'any 1714 i signat el 1716. Tot és en català.

b) Segueixen anotacions de rebuts per causes diverses, del 1726 al 1774. Sempre és escrit en llengua catalana.

c) Comença un apartat amb el següent títol: "Albarans del Predio dit lo Estany" de l'any 1739. Tot és escrit en llengua catalana, per exemple:

"Jo a baix firmat Barthomeu Canals declar com de concurtiment meu el Sr. Domingo Carrió conductor de mon Predio dit lo Estañy ha fetas milloras en dit lloch per catorze lliuras dich 14ll. conforme â mi en coste per informe de Mestre Joan Muntaner als. Bialó Marger que es qui las ha fetas de ordre de dit Sr. conductot, y ditas catorze lliuras de milloras las hi pas en compte â compte de aquellas sinch lliuras que te obligació de fer cada any en dit lloch fet als 15 Maig 1739

dich.....14ll.

Batomeu Canals, pve. y binificiat en Déu"

*****

"Jo baix firmat lo honor Pere Juan Canals de son Beltran he rebut del Sr. Domingo Carrió 120ll. dich sent y vint lliuras de aquest modo 87ll.15s. 8 que â pagadas per la obra pia y gastos funerals per la anima y enterro del Rt.Barthomeu Canals, pve. mon onclo 19ll. 10s. 8 que ja havia pegadas el dit Rt. Canals, pve. 6ll. que de ordre mia pega â Juseph Ripoll alias Borino y de ditas pertidas me ha entregat los euberans y las restans 6ll.13s 4 diner afectiu y ditas 120ll. rep o per millor dir ab ellas difinesc lo dit Señor Carrío com hereu susesor que som del dit Rt.Barthomeu Canals mon onclo y ditas page lo dit Sr.Carrío per las terses vensudas als 23 octubre 1750 y als 25 Mars 1751 de lo harendament del Predio de lo Estañy propi del dit Seño mon onclo y en dita partida queda definit el dit señor Carrío de los sis anys de dit arendament que ha cabat als 25 Mars prop pesat y es devenra en los heubarans antecedents fets als 22 juñy 1751

dich 120ll.

Pere Juan Canals"

Al primer tros transcrit, la signatura no correspon a la lletra del manuscrit, cosa que sí sembla donar-se a la segona transcripció. Cal creure que hi ha redactats obra de secretaris o administradors. Els albarans segueixen i l'últim que fa referència a la possessió de l'Estany és de l'any 1773

Segueixen els "Albarans de lo arrendament del Predio Son Bujose" de D. Francesc Poquet, el conductor del qual és Domingo Carrió. Els albarans van de 1750 a 1777

d) Entrem en un plec molt diferent amb un salt cronològic molt gran, ja que els manuscrits que hi trobem són de l'any 1851 i següents, ara ja tot és en castellà.

Sig. Família Castillo /9

"Libro de notas, recibos y escrituras de Antonio y Esteban Castillo, cirujanos. 1646-1725". El títol del llibre és: "Llibre i albarans dels Castillos". És un manuscrit del XVII, hi ha els pagaments que s'han fet al cirurgians Castillo. Tot el manuscrit és escrit en català i té dues parts, el primer bloc va del 1646 al 1664, i el segon bloc està format per uns full afegits del XVIII que van del 1709 al 1714.

Sig. Família Mayol /19

"Copiador de cartas" 1767-1768. Tot el lligall de cartes es troben escrites en castellà.

Sig. Família Rayó /73 (de Sancelles)

"Libro de Bartolomé Rayó, estudiante. 1773"

És un llibre manuscrit que porta a l'encapçalament el següent:

"Deus cum tua Divina Gratia et Benedictione incipit prima Philosophia pars, qua Logica Dialectica sive Philosophia rationalis nuncupatum elaborat justa mentem Iltri. D.B.Raymundi Lullii a D. Mathe. o Auli in Litteraria Mayoricenci Universitate Cathedratic. Die 9 Septembris 1773"

Als full en blanc del començament porta anotacions en català i en castellà. La darrera data a les planes de davant és de l'any 1776, però als últim fulls trobem:

“Als [en blanc] de Mars surti de Mallorca D. Juan Dies de la Gera Bisbe de Mallorca molt contrari ha mon Mestre el Beato Ramon Lul y se nanar a Cartagena en ban Fana secretari y en bal D. Vadel Comit de la Villa de Andrax y va lavar el Beato Ramon Lul de la Villa de Andrax y se nanar a Cartagena. 1777”

Avui en dia de la manera d'escriure d'aquest estudiant en dirien ortografia natural, ja que és bàsicament fonètica. Possiblement l'autor volia dir el següent: “Als .... de Març sortí de Mallorca D. Juan Díez de la Guerra, bisbe de Mallorca, molt contrari a mon mestre el Beat Ramon Llull, i se n'anà a Cartagena. En van fer anar secretari i amb ell D. Vadell Comit de la vila d'Andratx, i va llevar el Beat Ramon Llull de la vila d'Andratx, i se n'anà a Cartagena 1777”. El ressentiment i la ràbia que expressa l'autor cap al bisbe Guerra crec que és prou explícit.

Sig. 118. Sintaxis de la llengua castellana

És un manuscrit enquadernat en quart, no porta cap anotació, sols hi ha a la primera plana el mot Rayó. No consta l'any.

Sig. Arxiu Fuster 2.1. Llibre de matemàtiques

És un llibre manuscrit en quart, no porta cap mena d'anotació ni data, possiblement és de finals del XVIII. Consta de les parts següents :

Taula per saber numerar

Apartat: Suma simple.

Sumar lliures, sous, diners

Sumar canas, pams y quars

Sumar cuarteras, barcellas, almuts.

Sumar odres, mesures, cortons y lliuras

Sumar duros, reals y maravedisos de vello

Sumar pesas de vuit, reals y maravedisos de vello de Castilla

Sumar pesas de vint, reals y quartos

Restar simple

(amb el mateixos apartats de la suma)

Multiplicar simple

Taula per saber treure pars

A partir d'aquest darrer punt comença un apartat de problemes que sembla inacabat.

Fons "Serra de la Creu"

Família Ballester de Sóller. Del 30/10 al 30/23.

Papers administratius i comptables entre 1510 i 1766.

Família Moragues de Deià. Del 30/44 al 30/69.

Llibres comptables, administracions, etc. entre 1600-1900.

Família Sureda d'Artà, i també papers dels Sureda de Palma i Massanet.
Del 30/70 a 30/78.

Rebutis i administració.

Família Mayol de Bàltx. Del 30/79 al 30/84 i del 30/190 al 30/194.

Documentació relativa al segle XVII, encara que hi ha papers dels segles XV i XVIII.

Família Bauçà de Sóller. Del 30/113 al 30/116.

Incorpora papers dels Mayol. Papers i rebuts relatius al segle XVIII.

Família Castelló de Son Castelló. Del 30/156 al 30/162 i 30/213, 30/233 i 30/234.

Segles XVII-XVIII.

Gomera de Petra:30/117 i 30/118.

Llibres sobre l'administració i jornals de la possessió de...
Segle XIX

Llibre d'actes de D.Pere Abrí Descatlar i dels seus successors. : 30/185.

De 1591-1700.

Sig.30/28

"Quadern de las rendas comunes del lloch de Biniali ancomanat a lo honor Josep Armengual. Clavari de lo año 1690 y finira an lo any 1691"

Aquests documents es repeteixen de 1690 a 1693 i de 1742 a 1744

Sig. 30/28

“Quodern de las rendes de la Iglesia de Sant Christofol del lloch de Biniali encomanat a lo honor Andreu Amangual. Clavari de la dita Iglesia, de lo any 1701 y finira 1708”

Hi ha documents de 1707 a 1727

Sig. 30/29

Tenim llibretes del mateix tipus de l'any 1707 a 1708. porta com a títol: *“Amangual”*

Sig. 30/31

“Quodern de las rendas comunes de Sant Chritofol de Biniali encomanat a Andre Amangual de antoni de lo añy 1734”

Tot en català

Sig. 30/36

Llibreta escrita en català. Per exemple ,diu:

“Jo Juan Bertrà pre. confes haver rebut de Andreu Amengual clavari del lloch de Biniali y per las demunt ditas rahons vint y quatre lliures quinze sous y vuit dines y per ser la veritat fas el,pt. als 30 9bre. 1764

Dic.....24£.15s 8”

Sig. 30/39

Llibreta escrita en català

L'encapçalament diu: *“Libre del sensal de la Cove Monje”* Data 1798

És una llebreta de rebuts, com les altres.

--Totes aquestes llibretes que hem vist són molt curtes i no tene gaire importància--

Sig.30/210

“Platicas Dominicales y de Festividades. Año 1881. Estellencs”.

És un recull de sermons escrits en català. És un català força col.loquial i dialectal. Pertany al prevere i vicari d'Estallencs Miquel Font.

Sig. 30/211

Recull de sermons de l'any 1882. Tots són escrits en llengua catalana. Són escrits a mà i enquadrats.

Diu: *“Aquest sermo el 106 del any 1882 fa el 678 predicats en Estallenchs des del Novembre de 1876”*

Sig. 30/212

És un altre recull com els que ja hem vist. No hi ha cap anotació al final, ni diu quants sermons hi ha al recull. El primer sermó és de 1887 i acaba el 1888.

Sig. Diversos 30/56. Família Moragues

“Obres Pias. Llibre de comptes del Sr. Juan Moragues. 1711”

Sempre és escrit en català i hi trobem anotacions fins el 1735

Sig. Diversos 30/68. Família Moragues

“Llibre dels aliments de Dña. Juana y de Dña. Mariana Moragues”

ex: *“Nosaltres abaix firmades havem rebut de Dna Ana Maria Moragues la nostra germana cent lliu. y son per los aliments corresponents a los mesos de Octubre Novembre y Desembre del corrent any.*

Palma 4 Novembre de 1816

son 100£

*Juana Moragues
Mariana Moragues”*

-Aquesta llibreta enquadernada té diverses lletres i totes les anotacions es refereixen al pagament, any darrera any, de la legitima de les dues germanes. Sempre és en català. Acaba la llibreta amb le següent escrit:

“La de abaix firmada ha rebut de Dna. Ayne Moragues me germana sexanta lliuras y son per la mitat de los fruits de la llegitima corresponents a lo any pasat de 1822 y a el corrent qui vencerá per las festas proximas de Navidat.

Palma 16 de Desembre de 1823

son.....60£

Mariana Moragues”

Sig. Diversos 30/23. Família Ballester de Sóller

És una llibreta petita de rebuts o anotacions. és escrita per un prevere. Sempre en català

ex:” Jo Miquel Peña pre. fas fe com Maria Ballester mara y Sra. mia a rebut de Jaume Ballester son germa sinquanta lliuras per la damunt dita rao fet als 20 obre. 1765

dich.....50£”

Sig. Diversos 30/115. Família Bauçà

És una llibreta petitona d'anotacions escrita en català, com aquesta:

“Jo Guillem Alcover curador de Juan Baptista Beusa he rebut de Miquel Reus conductor de una pessa de terra dita can Reus ab casas sis lliuras y 7s. y son a compliment per la annua merce cayguda del 24 juñy proppessat fet als 12 juliol 1753

Dich.....6£ 7s.”

Sig. Diversos 30/118. Família Bauçà

“Saalaris de los misatges. Añy 1836”. Possessió de La Gomera

És curt i és com un esberrany. Signa Gregori Clar y Salvà

ex: *Damià Pou y son fill estan llogats â Gomera lo any 1860 y acaben lo any 1861 per 40£*

â rebut per Nadal.....7£ 10s. y 6
â rebut per a pasco....9£ 4s. y 4

---

16 14 10

Sig. Diversos 30/228. Mitra de Barcelona. Verd

L'encapçalament de la llibreta diu: "*Plagata del gasto de Inca y Son Ripoll*"

Són papers diversos, sempre escrits en català, n'hi ha del XVIII i del XIX.

ex: "*Note del gasto de Son Ripoll comensant dia 8 de 7bre de 1796*", Acaba el 1808.

"*Nota del vi venut de la cullita de 1798 y comprat el matex any*", Acaba el 1805

Dins aquests llistats de coses referents a les possessions, podem trobar alguns rebuts referents al pagament de l'arbitre Reial, en aquest cas són escrits en castellà. Són signats per Pujol, Moyá o Oliver, "recaudador"

Sig. Diversos 30/236. Família Castelló

Són papers diversos, n'hi ha un de 1727 escrit en llatí; hi ha al·legacions de 1756 escrites en català i castellà; hi ha diversos comptes de 1735 i següents en català i un manuscrit de 1656: "*Credit de le heretat y debit de Nicolau Roig en nom de curador*", escrit tot en català.

Fons "Joan Llabrés i Bernal"

Sig. Diversos 37B/3

"*Llibre de Arithmetica que serveix de us y estudi del Sr. Antonio Montaner. Any 1803*"

Manuscrit. Enquadernat. Dur índex i es troba numerat. Té 233 planes, utilitza una lletra menuda i ornamental. No porta el nom de l'autor. Trobem la definició i explicació de les principal regles d'aritmètica amb problemes. Tot és redactat en català, encara que hi trobem algun problema en castellà.

A l'última plana diu: *Ad majorem Gloria Deu. Finis. Coronat opus. Se ha acabat dia 12 de 9bre. de 1803 par el us del Sr. Antº Montaner*"

El seu contingut és el següent: Sumar Simple; Sumar sous i diners; Sumar lliures, sous i diners; Sumar canes, palms i quarts; Sumar quarteres, barcelles i almuts, etc. Resta/ Multiplicar/Dividir/ Tant per cent/ Interessos/Regles de comissió /Regla d'arrendaments/ Reduccions de monedes: Lliures genoveses a lliures mallorquines; lliures catalanes a lliures mallorquines etc..

És un llibre que comença amb uns coneixements bàsics i de mica en mica va introduint conceptes més complicats. És força interessant. És molt més que un llibre de primeres lletres.

Sig. Diversos 37B/3

"Compta del cost y gastos de la construcció de la xavega del Patro Jordi Bosch anomenada Ntra. Sra. del Carme, feta de come. y orda de dit Patro y demes interesats abaix escrits, que botá al mar al 25 juñy de 1812"

És un manuscrit enquadernat. Comença amb el pressupost del que costarà la construcció de la barca. Al final del pressupost hi ha el repartiment del cost entre els interessats. Són set, tots en paguen un vuitena, tret de Jordi Callar que en paga dues vuitenes parts. El patró Jordi Bosch tamé forma parts de la societat.

Després segueix el que guanya la barca amb cada viatge i el que correspon del guany a cada un dels membres d'aquesta societat. És a dir, hi ha el repartiment de les despeses i dels guanys, sempre signat pels interessats.

L'any 1817 hi ha un canvi de patró i la barca passa a mans de Bartomeu Font. Tot segueix igual fins a la mort de Bartomeu Font. Hi ha un estat dels comptes en castellà, no saben qui ho escriu, diu: *"Cuenta de la quiebra y muerte del patron Bartolome Font y Degá en el ultimo viage que fué a Mahon á correspondido en el barco, mas los gastos de conduccion desde Soller a Palma, y de la carena segun consta por los recibos que á presentado el patron Bartolomé Valent"*

Quan Bartomeu Valent accepta l'estat de comptes, ho fa en català. diu: *"Jo Bartomeu Valent confes haver rebut de los Interesses del referent Llaut las espresades 174 £. 11s. havent bastret el dit Valent la part corresponent del difunt Bartomeu Font Dega. Palma 2 de juliol de 1822. Bartomeu Valent"*

Ja no hi tornem a trobar cap escrit en llengua castellana. El patró que succeeix a B. Valent, l'agost de 1822, és Joan Moner. Durant tot l'escrit quan es fa referència a la barca sempre se l'anomena llaüt. Acaba l'estat de comptes el 1825 *"Conta del viage te fet lo Patro Juan Moner en lo seu LLaut desde lo port de Soller a Marsella en lo mes de Abril ultim"*.

Fons "Joan Pons i Marqués"

Sig. Diversos 6/1

"Cartulario de la Cartuja de Valldemosa"

És un llibre manuscrit. Hi trobem l'ús del català, castellà i llatí.

En castellà tenim:

"Catalogo de todos los padres Generales de nuestra Sagrada religion Escrito por el venerable padre D. Joseph de Alfaura Monge Proesso y prior de Valdechristo"

"Extracto del Proceso entre el P. Prior y capitulo de Granoble y las cartujas de España, que consiste en los puntos siguientes"

"Extracto de la Bulla de Pio VI de 19 de junio de 1779 al Nuncio de España"

"Tratado de los pesos y monedas de los Hebreos"

Utilitza el castellà i el llatí en els següents articles:

"Disposiciones del Capitulo General, desde el año 1600 hasta el presente" i "Disposiciones de Visita desde dicho año 1600 hasta el presente" És signat a Madrid el 19 de juliol de 1776 per D. Antonio Martínez Salazar.

Utilitza el llatí: *"Declaracions sobre el Sant estatut..." i "Benefactores"*

Utilitza el català:

"Resoluciones conventuales" i "Determinacions conventuales de esta Cartuxa de Jesus de Mallorca" que van de l'any 1655 a 1775.

"Censals y bens immobles que posseeix la Cartuxa". Aquest article conté els següents apartats:

- a) *"Censals sobre la Universitat que se cobren en polices de clavari"*
- b) *"Censals que al present 1773 té lo Monastir sobre particulars"*
- c) *"Bens que al present posseeix esta cartuxa de Mallorca axi en terras com en lo demes"*

"Chronologia dels priors Desta cartuxa de Jesus Nazareno"

Els darrers apartats són escrits directament i no en net, com eren abans.
Troblem:

"Noticia de los Cartuxos que despues del zaqueo de la canalla Francesa son vinguts a la Cartuxa de Mallorca. Año 1810"

Hi ha les entrades i les sortides dels frares que es produïren en aquells anys. Acaba i diu: *"En lo año 1814 per el mes de Maig sen hanaren tots los demes á las suas cartuxas"*.

Sig. Diversos 6/2

Llibre d'òbits. És escrit en llatí, però les aclaracions són en català. El primer full diu: *"En aquest llibre se han de escriure los noms de los que tenen anniversari perpetuo conforme lo ordenaren los PP Visitadors al P.Dn. Gregori Mascarell Visitador y al P.Dn. Joseph Thomas Socio en lo año de 1702"*

Hi ha el llistat dels morts amb el dia assenyalat, hi trobem dades amb data molt avançada com del 1806. Hi ha afegits durant tot el segle XVIII.

Fons "Cavalleria de Santa Maria del Camí"

Documentació ingressada a l'Arxiu el 28 de novembre de 1963 provinent de l'Arxiu del Col·legi Notarial, donació feta per D.Jaume d'Oleza i España.

Sig. Diversos 5/8

"Actes de Santa Maria des de 1791 en 1799.nº7"

És un llibre manuscrit. Són actes de venda amb tot el protocol de fideicomissos, alous, censals etc. Són molt llargues i estan escrites en català, a vegades hi ha, al final, un petit redactat en castellà que confirma la resolució presa. Són signades per notaris.

Sig. Diversos 5/9

“Llibre de Actes de Santa Maria. nº8. De 1800 en 1811”

Són actes de l'Ajuntament. Són actes de compra de cases o sol.licituds dels ciutadans sobre algun tema. Són signades pel batlle, pel notari o per l'escrivent. Són escrites en català, a vegades, hi ha repeticions o aclariments en castellà.

Sig. Diversos 5/10

“Actas de Santa Maria , nº9. 1811 en 1822”

Tot és escrit en català. És un llibre com els altres dos que hem vist.

Sig. Diversos 5/18

“Libro de Cabrevaciones de tierras en alodio de Oleza desde 1795 hasta 1809, recibidas po D. Gabriel Nadal,Notario”

Malgrat el títol, tot el llibre és escrit en català

ARXIU AIAMANS

Biblioteca March

Sig. C 67-1-1

“Capbreu manual dels censals en diner que te dret de rebre el S. Conte Ayamans D.Jusep Zanglada de Togores com hereu o sucesor de se Mare D.Juana Zanglada y Rusiñol. Comensá el año 1815”.

Són una apunts, còpia d'un altre llibre. És curt i és escrit en català. No sabem la data de l'escriptura.

*****

Correspondència 1701-1924. Sig. C 68-2.

Documents de 1732, en català
carta de 1747, en català . Adreçada a D. Mateu Zanglada
carta de 1750, en català
carta de 1758, en català
carta de 1752, en català de Joan Llull
carta de 1760, en castellà adreçada a Raymundo de Togores
carta de 1765, en castellà.
cartes de 1766 i següents, en castellà.

Documents de 1766, en català.

Carta:

“Muy Illtre. Señor mio, despues de posarme a las suas plantas, y saludarlo junt en mi Sra. y los dames de la sua compañía. Participo á V.S.M. Illtre com lo dia primer de octubra tinch de salabrar los meus aspossoris a los quals convido a V,S.M.Illtre y los de la sua compañía apreciand el favor, y al inferim supco. el favor de que Joseph, y Miquel criats de V.S.M.Illtre asistenquen en el trabal de las ditas bodas per ser homens de tota satisfaccio, y capaces per dit desempeño y esto, sis dias antes del pr. octubre espero el favor de V.S.M.Illtre, y espero preceptas pera sarvirlo, y Deu lo gde. me. als en salut.

Palma y septtbre. 11 de 1758

Francesch Agullo

M. Illtre. Sr. D. Matheu Sanglada.”

*****

Sig. C 67-3-1.

És una carpeta on hi ha documents notarials de 1754, en català. També hi ha còpies de documents més antics, traduïts al castellà.

*****

Sig. Ms. Fol 1(22)

2 de gener de 1755. Capítols matrimonials de D. Francesc Cotoner i D. Merciora Despuig i Dameto. Tot en català, no diu qui fa de notari.

*****

Sig. C 68-1-15

“Libre de Albarans de Mestre Pera Riutort Fuster y Joseph son fill. A 12 juliol 1713”.

És un llibre de comptes , albarans i rebuts. Tot és escrit en català i va de 1713 a 1841.

“En dit nom he rebut de D. Mariano Gacias una lliura setsa sous per la pensio del present any vuy dia 7 sbre 1835.

dic son 1& 16s.

Julia Thomas.”

*****

Signatura : C 68-1-21.

- “Disputatio de medicina proemiasa sap im de medicina utilitate necessitate atqua essentia”. És un llibre escrit en llatí: explicacions en la facultat de medicina de la Universitat de Palma. És manuscrit, lligat. A les planes del davant hi ha anotacions diverses que no formen part del llibre, van escrites en llatí i català. Tot el que forma part de les explicacions de medicina són en llatí, no hi ha anotacions al marge. Als fulls finals en blanc, també hi ha anotacions i surten les dates de 1716 i 1731 , la darrera anotació diu: “Al 7 de Agost de lo any 1733 mori ma mare”.

Signatura: C 68-1-23

- *"Llibre porte conte de arrendaments de los Predios del Noble Sr.D. Balthasar Serra any 1802"*

És un manuscrit lligat on hi ha anotacions dels arrendaments de les possessions del senyor Serra, canonge. Hi consten les possessions de: Son Serra, Son Parera, Son Vanrell, Binibasi, Bini, Horts de can Soler, Molí de Sóller, rafal Belleport, Casa de Neu. Tot ben anotat. Comencen els arrendaments el 1799 i hi ha anotacions fins el 1822, sempre en català.

ex:

"Barthomeu Castañer vezi de la pnt. ciutat arrenda la casa de Neu per sis anys que comensaren dia 20 sette. 1817 y acabarán dit dia de lo any 1823, per preu de 33& cade any pagadoras dia 24 juñy y la obligacio de entregar en Ciutat tres lliures de neu cade dia en los mesos de juñy, juliol, agost i sette., cuya neu se pot pendre en las partidas que el Sr. vulla y esent el Sr. o algun de la sua familia en Soller o en Binibasi se ha de aportar allá tota la neu que se necesit y observar los dames pactes que consten en la escriptura de arrendament del 9 janer 1818"

"Gaspar Moragues arrenda el Predio Son Serra, juntament an las cuartaradas ditas can Gamundí per temps y espay de quatre anys que comensarán dia 8 sett. del prt.añy, y finiran dit dia y mes de 1833 per annua mersé de 28& ab tres iguais terses, pagadores la pra. dia 18 Dezbre. del corrent any, la segona dia 1er.Maix, y la tersera dia 1er. sette. del any venidor 1830.Ms.dotse quateras y mitge de blat, y dotse y mitge de sivade aportades y mesurades en me case de Muro.Ms un quintar de formatge; per el disapte de Sn.Tomas dos parells de capons, un parell de gallinas, un paner ab quatre dosenas de ous y una porsella de pes de mix quintar; y per el dimecres Sant altre paner ab quatre dosenas de ous.Ms. la obligasio de fer una carratade cade any á Ciutat; igualment de observar y adimplir lo dames que se expresa en la escriptura de arrendament dels 3 sette. de 1829 que está en poder de D.Jaume Brotart.Notari."

ARXIU COTONER

Biblioteca Llabrés

Sig. Reg.Gral. 814. Marquès d'Ariany

“Cuentas de carpintero presentadas al Marqués de Ariany” 1833. En castellà.

Sig.Reg.Gral. 687 Franc. Cotoner

“*Conta del Chocolate que tenan rabut a casa dal Sr.Dn Francisco*” 1845. En català

Sig.Reg.Gral. 677 Franc. Cotoner

“*Nota de 800ll. que de millores havem fetas en el Predio de Son Negre de Manacor per parets y plantar pomeras*” De 1797 a 1804. Tot en català.

“*Jo el bax firmat don fe com Juan Palliser confesa a ver rebut de lamon Sebastia Galmes conductor de Son Negre sis lliures per conte de paret feta en dit predio y per eser esto la veritat lo firm a los 13 Mars de 1804*

Son 6 ll.

Sebastia Nadal”

Hi ha mots de rebuts d'aquest tipus.

Sig.Reg.Gral. 022

“Ajuste de cuentas entre D. José Cotoner y el conductor de Son Negre (Manacor) como consecuencia de haber finalizado el contracto en 1852”. En català. Hi ha altres rebuts en castellà.

Sig.Reg.Gral. 023

“Establecimiento de un molino en Coanegre a favor de D. Marco Antonio Cotoner y Sureda, I Marqués de Ariany” 21 de Desembre de 1736. És un còpia i és escrit en castellà.

Sig.Reg.Gral. 048

“Varias noticias sobre cosechas de fincas de casa Cotoner”. Hi ha papers de 1807 a 1810, sempre en català. Hi ha 4 cartes de Pere Josep Vallespir, criat de D. Josep Cotoner de 1807, totes en català

Sig.Reg.Gral. 069 SON NEGRE (Manacor)

“Papeles referentes a la documentación de Son Negre (Manacor), predio de D. Francisco Cotoner” 1778-1807. Hi ha contractes d’arrendament i rebuts diversos, sempre en català.

Sig.Reg.Gral. 063 FONTSECA (Bunyola)

“Pactos a los que deberá someterse cualquiera persona que desee arrendar el predio Fontseca u otro cualquiera de los comprendidos en los embargos de D.José Cotoner”. 23-IV-1830

En castellà hi ha escrita la primera part, però quan especifiquen els pactes d’arrendament passa al català, diu: “ *...bajo los pactos y condiciones que se espresarán en idioma vulgar para su mayor inteligencia y son los siguientes...*”

Sig.Reg.Gral. 078 COTONER, D. Francisco, Marqués de Ariany

“Cuenta que presenta el maestro armero Juan Gregori del trabajo hecho al Sr.D.Frco Cotoner, Marqués de Ariany durante 1858”

Tot en castellà.

Sig.Reg.Gral. 078 COTONER NUNIC DE SANT JOAN, Dona Leonor

“Constitució dotal de Dona Leonor Cotoner, filla del Marquès d’Ariany, en contemplació de matrimoni amb D. Jaume de Togoires Conte d’Ayamens” 8 de setembre de 1731

Encapçalament llarg en llatí, per passar després al català, quan s’especifica el dot.

Sig.Reg.Gral. 289 COTONER CHACON, Francisco, Marqués de Ariany

“Gasto ordinario y extraordinario del 1875. Meses: enero, febrero, marzo, octubre”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 276 COTONER, D.marcos Antoni i D. Francesc

“Inventari dels bens mobles de D. Marcos Antoni i D. Francesc Cotoner, germans (1700)

És en català, però és molt curt, possiblement és un esborrany ja que no hi ha cap descripció ni quantitats ni tan sols diu d'on són els estris que s'anomenen.

Sig.Reg.Gral. 203 COTONER I DESPUIG., D. Josep (Son Negre)

“.....arrendala possessió Son Negre a Joan Galmés per termini de 8 anys” 1822 a 1830

Tot en català.

Sig.Reg.Gral. 199 COTONER I SUREDA, Miquel i SALAS I COTONER, D.Eleonor

“Inventario de Censales y alhajas de los nobles señores D. Miquel Cotoner i Sureda (1737) y Doña Eleonor de Salas i Cotoner (1757)”

Tot en català.

Sig.Reg.Gral. 118COTONER

“Gasto diario. Año 1779”

No porta tapes, és una llibreta petita on hi ha anotades totes les despeses de cuina dia per dia. Sempre és en català.

Sig.Reg.Gral. 394 COTONER i CHACON, D. Francesc

“Cuentas de obras de Can Net (calle de las Carassas) 1836”
Són comptes de picapedrers i sempre són en català.

Per Exemple: *“Comta de la fayna q. afeta Me.Gabriel Cañellas a las casas anomenadas de can Net sitas en al carrer de las Carasas” etc.*

Sig.Reg.Gral. 362. Casa de Cotoner

“Cuenta del gasto diario del año 1868”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 339 MARQUÈS d'ARIANY

“Cuenta que rinde Juan Mariano Cerda, apoderado del Marqués de Ariany Don Francisco Cotoner, heredero de Don José, de la administración de la herencia de este de 1 junio 1849 a 31 dia 1851”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 333 ARIANY, Marqués de

“Quadern de pagament de tercers de la possessió Son Net (Puigpunyent) propietat de .....1881-1889”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 353 COTONER I SALAS, Francisco

“pactes i condicions baix dels qual.....dóna a dos i terç les seves terres de Banyalbufar a Antoni Coll per temps de sis anys i sis esplets” 20 octubre de 1806. En català.

Sig.Reg.Gral. 321 COTONER, Marco Antonio

“Liquidación de los bienes y herencia de D. Antonio Cotoner (+1749) según el justoprecio del año 1861”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 540 Marquès d'Ariany

“Administración del .....1861-1864”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 514 COTONER I CHACON, D. Francisco

“Copia de las carpetas antiguas y nuevas que contienen cuentas de débitos y créditos de diversos administradores del Marqués de ariany” 1845-1889.

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 582 COTONER, D. Francesc

“Comptes presentats per Francesc Guasp corder a D. Francesc Cotoner 1871-1888”

En castellà, molt deficient.

Sig.Reg.Gral. 572 COTONER, D. Francesc

“Comptes presentats pel marger a .....per diverses feines fetes a Sa Coma i a Son Net. 1862-1872”

Castellà i català.

“Jo mestre Rafael Nadal marjador confesa haver rabut del Señor Marqués de Ariañy ses trenta duas lliuras vuit sous que restaban per cumpliment de todas las escaradas que ha fet en el predio Son Net. Palma 27 de Decembre 1872.

Per no sabre firmar Mestre Rafael Nadal, firma Jaume Oliver”

Sig.Reg.Gral. 499 ARIANY, Casa d’.....

“Gasto ordinario de la .....administrado por Jorge Vidal. 1868”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 440 D. Josep COTONER i DESPUIG

“Pagos a martí Mayol. 1787-1825”

En català.

Sig.Reg.Gral. 575 COTONER, Francisco

“Cuentas del Marqués de Ariany.....con el guarnicionero Juan Rigo 1871-1878”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 467 COTONER, Casade

Importe del gasto ordinario y extraordinario de la casa. 1865-1868”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 689 COTONER, Casade

“Comptes de feines fetes i compres de 1845”

N'hi ha en català i en castellà.

Per exemple:

Import par arreglar bé lo interior y asterior de un escritori y armari papale (?) de cahoba , y broñirlo, y varnisarlo, val tot dit.....6ll.

M. Farrer -par fer 4 pañs, y 5 sobre pañs, y arreglar al del armari y 10 gramons. son.....2ll 12s.

M. Courer-broñir tots los lleutons del dit mobla y fer 5 pomets nous, y 2 asents (?) de pañ y puntas de llauto pas posar a los asents son.....1ll 10s.

suma total.....10ll. 2s.

*Palma 4 Mars de 1845
Rebut dita partida*

Domingo Misserol

Sig.Reg.Gral. 689 COTONER I SALES, D. Josep

“Ajust de comptes format per D. Josep Cotoner amb el Sr. Mateu Gordiola” 11-3-1824

En català.

Sig.Reg.Gral. 646 COTONER DE SALES I DESPUIG, D. Josep

“Rebut de pagament firmat per l'apoderat de .....a l'amo Antoni Morey, conductor de Son Ferrer per les egües i el mul que tenien a mitges” 8 set. 1807

En català.

Sig.Reg.Gral. 646 COTONER I DESPUIG, D. Josep

“Arrendament de Mortitx fet per D. Josep Cotoner sales fill de D. Francesc i de Dona Melciona Despuig i dameto, a favor de Joan Albertí Morro per nou anys i annua mercè de 550ll.” 1820

En català.

Sig.Reg.Gral. 660 COTONER de SALAS, D. Francesc

“D. Felip de Miralles sol.licita peritatge de lloguer sobre les cases que ocupa que es troben el litigi entre D. Ramon Fortuny i .....Marquès d’Ariany” 1767

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 883 COTONER de SALAS, D. Francesc

“Compte que presenta Miquel Pons, ferrer, de la feina que ha feta pel marquès d’Ariany començant dia 4 abrilde 1866”

En castellà força catalanitzat.

Sig.Reg.Gral. 806 COTONER i CHACON, D. Fernando

“Comptes de la feina de fuster feta a Ciutat im a la baronia de Banyalbufar” 1848-1853

En català.

Sig.Reg.Gral. 876 COTONER

“Liquidación de los bienes de Casa Cotoner por D. Joan fuster de Salas y de Berga y D. Nicolau de Pueyo, marqués de Campofranco. 1750”

En català.

Sig.Reg.Gral. 864 COTONER, Casa de

“Comptes de gasto extraordinari 1836-37”

En català. És una llibreta on apuntaven la despesa de cada dia.

Sig.Reg.Gral. 862 MARQUÈS d’ARIANY

“Compte de la feina que ha fet el mestre Gabriel Martorell a la possessió Son Net del .....” 1868-1871

N’hi ha en castellà i en català. Quan escriu en català és força deficient, és un escrit clarament fonètic difícil d’entendre.

Sig.Reg.Gral. 853 COTONER I DESPUIG, D. Josep

“Compte de les garroves que entrega l’amo en Pere Josep vallespir a ..... de la collita de les garroves de la possessió Fontseca” 1807

En català.

Sig.Reg.Gral. 853 COTONER, Casa de

“Cuentas de los meses julio y agosto” 1785

En català.

Sig.Reg.Gral. 849 MARQUÈS d’ARIANY

“Cuenta presentada por Antonio Torres al .....1852-54”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 847 COTONER, Francisco (Marquès d’Ariany)

“Condicions baix de les quals el.....ven la possessió Son Promets (Manacor) ja que ha pogut dispondre d’ella per mor de les lleis desvinculadores” 26 març 1872

En català i amb lletra d’impremta.

Sig.Reg.Gral. 1003 MARQUÈS d’ARIANY

“Cuenta de Jordi Vidal majoral de Son Net” 1861-1868

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 757

“Son Net dia 20 juyñ 1861

Plagueta del forn de cals de la Barrera del Boch”

Utilitza un català molt deficient i deficultós d’entendre per la grafia que usa.

Sig.Reg.Gral. 781 COTONER, Casa de

“Resumen del gasto ordinario y extraordinario del año 1876”

En castellà.

Sig.Reg.Gral. 847 COTONER, Francesc

“Compte de la feina feta per Gabriel Juan, sallater per D.....” Any 1847/ 1849/ 1850

En català.

Sig.Reg.Gral. 987 MARQUÈS d'ARIANY

“Cuentas del amo de Son Vich” 1831

Són els comptes portats per l'administrador del marquès on hi consten els págaments a l'amo de Son Vich. Són en castellà i va de 1831 a 1837. L'administrador es diu Onofre José Gomila i l'amo o conductor és Salvador bauzà. No hi ha res escrit per l'amo.

Hi ha dos comptes portats per un prevere, en català.

He rebut de l'amo Salvador Galmés cent lliuras mallorquines que paga per comta de Da. Maria Ana Chacon com apoderada que es de D. Fernando Cotoner son fill

Palma 14 de Maig de 1833

Son.....100ll.

D. Miquel Ignasi Artigues, prev.

TRANSCRICCIÓ DE CARTES

(A.R.M.) Torrella 163

Palma y Febrero 18 de 1780

Señor Antonio Gibert . Muy Sro. mio estimaré â V.M. me favoresca en pasar â Barcelona 150 ps.sensillos â Dn. Francisco de Milans y Compa.: esto es 120 ps. por cuenta de Dn. Jorge Doms Subte. del Regto. de Drags. de Almanza, y 30ps. por cuenta de Dn. Josef Doms Subte. del Regto. de Infana. de Africa cuya partida se le abonaré en pago por la primera tercia vencedera de la Casa Nova. Mande a Su Segó. Servor.

*Que S.M.B.
Guillermo Doms y Descallar*

(A.R.M.) Torrella 163

Patro Francisco Sabater vos don orde paraque entregueu en Barcelona cent sinchquante pesas de vuit sencillas â Dn. Francisco Milans y Compañia, de qui prendreu recibo al peu de esta. Pero tenui entes que la carta que escrich â dit Señor declara, que com li fas pasar en ses mans 902 rrs. de vn. sia acas este Sor, se vol preveler de ells, tot esto li dareu menos, pero si no vol, li entregareu las integras 150 pesas de vint. Palma de Mallorca als 25 Febrer de 1780

Antoni Gibert

Recibido del patron Francisco Sabater cien cinquenta pesos sensillos que explica la antecedente orden

Barcelona y Marzo de 1780

Francisco de Milans

Señor Dn. Josef esta sammana pasada em fetas 44 truiadas. Em posat en la pica gran 11 odras, 2 odras en casa seva, yo he presos 6 odras en lo safarex, restan uns 5 odras .Yo prendre 4 odras del safarex. Es el dia q. en Toni del 8 estant vendra . En los grané 18 o 20 truiadas. Esta sammana no farem oli, las solidas ya es van acabant, Esto es lo que seme oferex es dirli a V.M. Deu grde. su vida mls. as.

Font Seca y 24 de novembre de 1807

Son criat Pera Josef Vallespi.

A Dn. Josef Cotoner que Dios guarde mls.as. en Palma. No. 3

(ARM) Torrella 119

Petra 1 Desembre 1833

Sr. D. Fausto Gual

Molt Sr. meu: havent rebut ab el encarrech de dur el vi de Giró y el comú (de) ordinari a testa al Sr. Miquel Misione, y havent los trobats molt bons principalment el ordinari me ha dit que convendria li envias mostre (la que rebrá) y que V.M. le mostras al seu germa que esta enterat del preu de los vins, y tal volte ley ferá vendre molt ca que los preus de esta en el dia son de vint a 24 sous per cada corti; y havent li dig si nesecitave res que dispongue me ha dit que no.

Hi cuant á la viñe que se ha de fer esta en part señada, pero no se ha dat prinsipi per falte de Seo, y ademes per le falte que tenim de brazos.

Esper tendrá la bondad de enviarme el escut y dames que es la corretga.

Quedant SSS

Per Jaume Rosello per no sabre

Francesch Santandreu

Palma 8 juliol 1850. Contestació â la de 5 de Maig

Molt Sor. meu y de mon major aprecio: ab la seua estimada de 8 Maig veig el nou enlace que va â contreurer el seu fill D.Bernat, el que desitx fase sa satisfacció de tots Vs.. Si no es molestarló esper los felicitará el matrimoni, fentlós present al matix tems los nostros respectes.

Fa alguns dias que morigué D.Jaume Pujol, sogre del meu nebot despues de 12 añys d'está enterament baldat. Quina llastima veurer un homo com aquell â s'estát que'estava. Parexia un nin de 6 añys que no movia mes qu'es cap a hont tenia reconcentrada tota sa vida, y que s'empleava dictant els papers mes celebres que surtien, component obras, fent poesias, y tot lo qu'es capás â fer un sabio. Estava tant resignat y tant content, qu'admirava totom.

D.Guillem continua sempre sa seua vida campestre y ey há molts de dias que no há fet sang: trob que s'ha corregit molt y há posat carn. N'Ignaci há tengut una nina molt mála de resultas d'una cyguda, y encara no sé que ferá: el pobre no viu.

Esper tendrá la bondat de saludar la seua amable familia donantlós de part nostra mil en horas bonas, mentres dispongan en que pot donarlos gust la seua invariable

L.B.L.S.M.

Josefa Oleo

(A.R.M.) Torrella 119

Inca 7 de Sep.bre de 1853

Muy y Sr. mio D. Fausto é rebuda la de V.M. y sobre lo que me comunica de la salud li comunig que tutom está bo y estam sin novedad, en quant al pasar á Morneta quedaran servits per el diluns y parlaram ab al Dr. Jaume sobre lo hort mai disponga V.M. de son servidor. Q. L. M. B.

Nicolau Solivellas

INVENTARIS

(A.R.M.) Sig. P. C- 1425/3825

Antoni Francesc Canoves, notari

En la vila de Alero del Present Reyna de Mallorca y Predio Solle-ric, a los vint y set dias del Mes de Maig delo año mil vuit cents. En nom de Deu y de la sua divina gracia Amen. Sia atots notori y cosa manifesta con jo Dona Magdalena Gual y del Barco Marquesa de Sollerhic filla del Excellentissim Señor Don Gregori Gual Desmur y Pueyo Tinent General que fonct de los Reals exercits y de la Excellentissima Señora Dona Benita del Barco y Flores consortes difunts natural de la Ciutat Rodigo y domiciliada en la ciutat de Palma vidua y hereva del Excellentissim Señor Don Miquel Bonaventura de Valles, Reus de Sollerhic Ollandir de Berga y Canals Marques de Sollerhic Cavaller del Real Militar orde de Alcantara Grande de España Onorari, Gentil home de Camara y regidor perpetuo que fonch de la Ciutat de Palma conforme son testament firma als quinze del Mes de Maig de lo any mil set cents setanta y nou, en poder del Notari infrascrit en execucio y cumpliment de lo acordat y convingut, ab acte de dinou de los corrents en poder del Discret Pera Juan Fonollar Notari, ab bouse merce Don Pere Juan Morell de Pastoritx y li vaix, cedir, entregar y relatxar a son favor posantles en mon lloch, sens perjudi delos substituets y ( ) hereus del mencionat Excellentissim Señor Marques para usar de los seus drets en son temps y lloch esto es la Cavalleria anomenada la Galera scituada en lo terme de la Vila de Felanitx, el Predio Sollertic en tots sos agregats scituat en lo terme de la present vila el predio son Fuster scituat axi mateix en lo terme de esta vila y el Predio Albaña scituat en lo terme de la Vila de Algayde y tots los demes bens y censals que possehiran Don Miquel Reus de Sollertic, Dona Catharina Reus se filla muller que fonch de Don Marti Valles, Don Miquel Valles y Reus y Don Jaume de Berga, per haver estos fundat fideicomis que ab real sentencia *cum votis Regus* publicada als tres Mars ultim passat, foren declarats a favor de vose Merce dit Don Pere Juan Morell, en la Real Audiencia Escriba Don Macia Rosselló y Serra en sos agregats y en qualsevol modo incorporats, en cuio entrego se comprenen no sols los credits que sobre los mencionats bens te la heretat del dit

Señor Marques per milloras et alias y sos authors, si que tambe los meus incorporats en dits Predios per milloras y pagos y tots los mobles, arreus, ganados, bestiar, fruits et alias. Y asajant Jo dita Señora apuntar lo convingut en el citat acte paraque, en tot temps aparegue de tot lo que se trobe en el dia numero y especie, paraque en son cas y lloch se pugue averiguar, si los mobles arreus de casa ganados i demes son equivalents a los qui existian, en temps de la mort de los mencionats fideicomitents, o si han augmentat a favor de dita heretat del dit Señor Marques. Per esto de tot mon bon grat y certa ciencia libera y espontanea voluntat, en virtud del present acte perpetuament valedor y en ningun temps revocador solemne estipulacio mediant y del millor modo, via y forma que puch y de dret me es licit y permes, entrats mediant inventari a vose merce dit Don Pere Juan Morell de Pastoritx Valles Reus de Sollerhic de Berga y Canals Cavaller del Real militar orde de Calatrava fill del noble señor Don Geroni Morell y de la noble Señora Dona Monica Valles consorts difunts natural y vizi de Palma y trobat lo dia de vuy, en dit Predio present y abaix acceptant los mobles, alacas, ganados et alias que en el dia existeixen en dit Predio per medi de Juan Bautista Alcover Majoral actual del mateix Predio que son del ( ) la sala de las casas de dit Predio.

un bufet de noguer antich y vell ab duas vergas de ferro.
Item dotse cadiras de vagueta vermella molt usadas y antiguas.
Item vint y cinch paissos molt usats sens vasa.
Item setse paissos ab vasa tambe molt antichs.
Item un quadro gran sens vasa de Santa Theresa y Sant Joseph
Item setse estampas ab vasa molt antiguas.
Item un banch de pi de recibidero molt vell ab frontissas.
Item tres vergas de ferro de los portals.

En el quarto primer de demunt los estudis.

Primo tres paissos antichs sens vasa y quatre estampas ab vasa.
Item un quadro antich ab vasa de los quinse misteris.
Item un quadro sobre portal antich de quatre figuras y duas vergas de ferro del portal y del balco.
Item un llit de camp de noguer ab vergas de ferro, tres matallassos, esto es dos de deuets y un de llista y un coxi, un pavello y cortinas de indiana color de ginjol.
Item una piqueta de vidre del capsal del llit y un quadret de tela ab veseta tambe del capsal del llit molt antich.
Item un bufetet de noguer blanch ab vergas de ferro molt usat.
Item cortina de indiana color de ginjol de una tela.

Item dos tubulets de corda usats.

En el segon quarto de la señora

Primo un llit de noguer de camp pintat ab vergas de ferro ab pavello, cortinas y deventera de indiana color de ginjol.

Item dos matalassos de llista de Ollanda y dos coxins.

Item un bufetet de pi teñit ab vergas de ferro.

Item nou quadrets ab vasa antichs y quatre estampas ab vasa.

Item una piqueta de vidre y un quadret ab una vasa dorada del capsal del llit y duas vergas de ferro sobre portals ab una cortina de friseta vermella vella.

Item una cortina de indiana color de ginjol de una tela y una verga de ferro.

Item una cadira de noguer de vallut carmesi molt usada.

Item cinch cadiras ab respalla xeroladas de vermell cordadas de bova usadas.

Item un llit de coriolas vell y antich.

Item un bufetet petit a lo antiguo.

Item dos cadiras de vegeta sens respalla.

En el quarto de la alcova.

Primo un llit de banchs y pots de pi y una marfaga de tela nova.

Item una cadira de vegeta vella.

Item una tauleta de noguer petita y un calexet.

Item un banch de recibidero de pi corcat ab frontissas.

En el rebostet de derrera la porta de los quartos de demunt la quartera.

Primo setse tassons de crestay pintats.

Item dotse tassons de crestay de campana.

Item vint y quatre flasquets de crestay pintats.

Item trenta botellas negras.

Item un caxo ab pany y clau ab diferents pots de medicinas balsas, olis y altres medicaments.

Item una flasquera ab pany y clau buyda.

Item altre flasquera ab dos flascos de vidre.

Item sis escudellas petites obra de la xina.

Item dos gerretas de crestay medianas.

Item una polla de crestay.

Item dos salseretas de crestay.

Item devuit platets petits pintats blaus obra de la xina.

Item un alfabieta de la gerreria per posar bescuit.

En la quadra primera de ma dreta.

Primo una taula gran de alsina que te trossos de lllerguar.

Item cinch estampas ab vasa.

Item un pais sobre portal y sis vergas de ferro.

Item dotse cadiras de bova fina deuradas.

En la segona quadra.

Primo un mirall gros ab vasa deurada.

Item un bufetet vell de pi forrat ab vergas de ferro ab claveru de vellut carmasi.

Item sis banquillos enxerolats de verd ab ses vestas de domassar.

Item vuit tabullets ab respalla de vellut carmesi ab claveru.

Item tres tabulets ab respalla antichs.

Item dita quadra voltada de remedillo de palla.

Item la matexa quadra rodada de tapasaria ab onas antigas.

Item dos paissos sobre portals vells y dos vergas de ferro.

Item en el piso una estora de espart vella.

En el primer quarto.

Primo un llit de camp de morer ab vergas de ferro, un pavello de tafeta retxat vermell ab cortinas y deventera, dos matalasos de llista blava mallorquina y dos coxins.

Item un bufetet de alsina ab vergas de ferro.

Item tres estampas ab vaseta antigas.

Item un pais sobre portal sens vasa antich y dos vergas de ferro.

Item quatre cadiras de bova deuradas.

En el segon quarto.

Primo un llit de camp de granedillo ab adornos de lleuto deurats de or alo antiguo ab vergas de ferro.

Item tres matalasos de llista de Ollanda y tres coxins de gri.

Item un pavello de domas groch, ab cortinas, deventera y cobrelit de lo mateix.

Item una piqueta de vidre y un quadret ab vasa negra del cap-sal de llit tot molt usat.

Item sis banquillos pintats de banch, ab ses vestas de tafeta de llenguas ab floqueduras.

Item quatre estampas ab vasa usadas y antigas.

Item tres pedrerets de ferro ab ( ).

Item dos vergas de ferro de los portals dels balcones.

En lo ligador.

Primo un banc de pi corcat de recibidero ab frontisas.
Item vuit retadets ab veseta negra molt antichs.
Item tres cadiras de vegueta de cuyro negra y clavero de ferro.
Item dos orinals un de vidre y lo altre obra de Valencia.

En el lavador

Primo una alfabiata envernizada ab un grifonet y una ribella blanca ab rima blava.
Item una caxa ab pañy y clau de pi teñida vella dins la qual se ha trobat lo siguent.
Primo cinch vestas de banquillos de tafata retxat.
Item tres cortinas de portal de tafeta retxat.
Item quatre cortinas de domas color carmesi y duas deventoras.
Item una cortina de domas groch vella.
Item sis cortinas de domas groch antigüas.
Item tres cortinas de domas color de canari.
Item sis vesta de banquillos color de canari.
Item catorse cortinas de friseta vermella molt usadas.
Item un cobricel de friseta vermella y tres deventeras tot usat.
Item tres vanevas, o cobrellits de friseta vermella molt usadas.
Item altre caxa antigua de alba, ab pañy y clau ahont se ha trobat lo siguent. Primo deu cortinas blancas de brinet mallorqui ab anellas de ferro de los balcones.
Item deu llansols de brinet mallorqui fins, fet en casa molt usats.
Item catorse llensols de drap fet en casa.
Item coranta torcabocas de obrat mallorqui, esto es setse bons, y los remenents molt usats.
Item vint y quatre torcabocas de pisa, esto es vint bons y quatre foredats.
Item sis tovalles de pisa y una paradora de lo mateix tot usat.
Item sis tovallas de taula de obrat mallorqui usadas.
Item cinch taveyolas de axugar mans de brinet llis y obrat Mallorqui, y de estas tres molt vellas y foredadas.
Item coranta cinch torcabocas comuns de drap de cuyna y en estos compres cañons de dur devant y de axugar mans.
Item altra caxa vella ab pañy y clau, y tapadora nova.
Item onse tovallas de cuyna de draps comunas.
Item tretse coxineras de brinet fi, esto es nou molt usadas y quatre totas foredadas.
Item sis coxineras petites de lo mateix de coxi de galta.
Item tres vanevas blancas obradas de fil y coto, usadas.
Item dos pavellons blancs de brinet fi cortinas y deventera usat.
Item altre pavello blanch de garza cortinas y deventera.
Item un pavello de seda blanquinos y cortinas molt usat y vell.

En el menjador

Primo un bufet de noguer en quatre vergas de ferro molt usat.
Item onse mapas, ab vasa blanca.
Item tretse cadiras ab respallas sens brasos de vagueta negra ab clavaro de ferro y tres tabulets baxos de vagueta ab clavaro.
Item en el tarredet un cosi per rentar.

En el rebostet junt del menjador

Primo dotse dotsenas de plats fins obra de genova ab rima blava.
Item onse palanganas de lo mateix.
Item catorse plats redons grans de lo mateix.
Item tres dotzenas de tasons de crestay.
Item trenta tres tasses de crestay.
Item vint xicaras obra de valencia y denou platillos de lo mateix.
Item tres escudelletas obras de Valencia.
Item quatre botillas de crestay finas.
Item dos satrieras de crestay ab son aciento.
Item dotse ganivets fins ab lo seu extoix ab planxilla deurada.
Item quatre platets petits obra de Genova.
Item dos fruyteras obra de Genova.
Item un sotacopas obra de Genova ab rima blanca
Item un saler de crestay.

En la cuyna y rebost

Primo dos taulas de pi y dos banchs per seurer.
Item tres ats de ferro per rostir ab dos cavalls.
Item tres pellas de ferro, unas grellas grans y una toredora.
Item unas mollas y una pala de ferro.
Item un escaufa llit de aram.
Item un brasser de aram.
Item quatre llumeneras de lleuto.
Item un plat gran de estañy.
Item sis ollas de terra y quatre gerras.
Item quatre ribells de terra medianos.
Item devuit platets y sis grans obra de Inca.
Item un murter de pedra ab se mas de fust.
Item un murter de courer ab se masa de lo mateix.
Item un llum de llauto, y duas giredoras de ferro.
Item una flasquera buyda, y dos capsas de vidre de refredar.
Item una chocoltera de aram y altra chocoltera de estañy.
Item un bruyol de estañy molt usat.
Item dos sadasos, y tres fuñadors, un tallant, y una regadora

de ferro, un embut de llauna y un pilo de fust.

En los estudis

Primo un llit de camp de noguer blanch ab cobricel varmell y un matalas de deuets tot molt antich y vell y una verga de ferro.

Item tres cadiras de vagueta vellas.

Item una caixa de alba vella y buyda.

Item un banch de pi y un escambell tot molt vell.

Item un matalas vell de deuets y altra matalas mediano vell.

Item un llit de camp de noguer ab cobricel vermell, una mar-fagà de cañem de sach, un matalas de deuets, un matalaset y dos coxins tot molt antich y vell y una verga de ferro.

Item dos tabullets baxos de vagueta vells.

Item un aciento de arquilla de pi molt antich.

En los porxos

Primo diferents estoras de espart, per estorar las quadras usadas.

Item una Arquimesa qui no serveis molt antigua y vella.

Item demunt la taulada una campana.

En la capella

Primo un quadro de Nostre Señora del Roser y aporta un rosari de crestay dos petits de grans de vidre y dos petits de crestay.

Item una llentia de lleuto, y un lleuto de vidre.

Item un palis de indiana sens vasa ab galonet de seda.

Item un faristol y dos misals per dir misa.

Item un calis ab se patena sobre deurats.

Item sis canalobres esto es, dos baxos de lleuto y dos mes alts y dos de fust y duas brancas de lleuto.

Item dos trossos de coxi y dos estadals y dos floreras ab peu.

Item set tovallas del altar medianas usadas.

Item dos tovallas ab randa finas.

Item un camis de brelayna ab randa.

Item una casula negra nova de tafeta de ayguas, ab galo de seda groch estola manipla bosa y cobricalis.

Item altre casula nova de parciانا y greseta ab galo de sede.

Item altre casula de parciانا usada ab galo de seda manipla estola y bosa.

Item dos cobricalis un de tafata y altre brodat de seti y creu brodat de plata y quatre amits.

Item dos corporals y nou purificadors y nou tuveyoletas de tapar les canedellas.

Item una bossa de tela per posar el calis.

Item un platillo de lleuto ab dos canadellas de vidre.
Item una campaneta una gerra envernizada ab un grifo qui serveix de lavatori y una taveyola per axugar mans.
Item uns calaxos de poll en la sacrestia.
Item sis banchs de poll ab respalla bons.
Item en el coret uns orguets enters y tres cadias de repos de vagueta molt usadas.

Y per ser tard se ha suspes el present inventari y entrego atot lo qual foren presents per testimonis per da effecte requerits Don Antoni Morell Notari de la Vila de Soller y Matheu Sureda fuster de Palma y los dos trobats en dit Predio de tot lo qual don fee.

Devant de mi
Antoni Francisco Caneves Notari

Die vint y viuit de dit mes y any continuant el present entrego e inventari de dits mobles.

En lo Saller

Primo un cubell gran ab cercols de ferro y set pipas o botas de mena y sinch caretells de posar vin blanch de diferents especies y dos caretellets petits tots molt usats.
Item una bota congreñada de cosa de vint cortons.
Item una pipa de posar olivas mitja de olivas.
Item vuit portadoras y quatre encistas de espart.

En la quartera

Primo una mitja quartera uns tres almuts y un almat tot en cercols de ferro.
Item set quarteras de blat y tres quarteras favas.
Item una ferrada ab cercols de ferro.
Item dos arers, un garbell, y una triadora tot usat.
Item dos banchs de poll.

En lo estudi del Garriguer

Primo un llit de camp de morera molt antich y vell.
Item una marfaga molt vella.
Item una cresencia molt antigua y vella y una escopeta.

En los estudis

Primo un llit de banchs y posts ab una marfaga vella.

Item dotse llensols de estopa molt gruxats per los misatges.
Item vint y cinch sachs usats.

En el segon estudi

Primo una caxeta petita buyda molt usada.
Item quatre vergas de ferro de llit vellas.
Item tres barrals de vidre encistats o mitjanas.
Item set covos cuitors, sis paners nous, y quatre coves de rentar.
Item dos coves grans y dos coves de present.
Item una anella de ferro per devallar lleñams.

En lo estudi del Majoral

Primo un llit de camp de noguer blanch molt usat

En la cuyna de Majoral y misatges

Primo una taula llarga molt vella y dos banchs per seurer.
Item una tauleta de alzina vella.
Item vint y dos cañons de estopa nous de axugar mans los misatges, y sis vells y espeñats.
Item deu tovallas de taula de estopa gruxada de menjar los misatjes.
Item deu gerras medianas y sis sarrions de aplegar feims.
Item una cadena de ferro de dur rosagay.
Item una olla gran de aram de pes de setanta lliuras.
Item altre olla de aram ab se cubertora de pes de vint y duas lliuras.
Item duas ollas de aram ab duas cubertoras de pes de vint y quatre lliuras.
Item una caldera de aram de fer bugadas de vint lliuras.
Item una caldera de aram per bullir llet de pes de vint lliuras.
Item un caldero de aram de escaufar aygua per rentar las gerras y ferradas de pes de deu lliuras y sis onsas.
Item un caldero per escurar y fer llexiu de pes de cinch lliuras.
Item tres pellas de aram una gran, una mediana y una petita, de pes totas tres de vint y quatre lliuras.
Item dues gerras envernissadas per dur llet.
Item duas dotsenas de ribellas grans y tres dotsenas de ribellas petitas de menjar los misatjes.
Item catorse plats grans de la gerreria, y un ribell de escurar.
Item quatre ollas grans de terra y sis petitas.
Item dos ferros de cuyna uns grossos y uns medianos.
Item unas mollas y una palla de ferro.
Item uns llevadors de ferro, y uns cerca pous.
Item cinch llums y dos grossos de tenir en los estables.
Item una ganiveta de taula y un setriy de llauna.

Item una campana en el portal de la cuyna per tocar el rosari.

En lo pastador

Primo una pastera llarga de pi molt vella y quatre posts de pestar.
Item dos tañadors uns sernadors, y dos sedassos y duas palas de forn.
Item quatre tovallas de pastar y cinch cobribanchs.
Item una caxa farinera en sis quarteras de farina molt usada.
Item una senaya farinera y unas tanayas de ferro.
Item quatre cuyeras grossas y sis mitjaneras.
Item un morter de pedra ab se masa de fust.
Item una llosa de aram ab manech de ferro curt.

En lo rebost de la cuyna

Primo duas alfabias medianas de posar oli ab tapaderas de espart.
Item tres alfabias grans plantadas una plena de olivas, la altre menos de mitja tambe de olivas, y la altre buyda.
Item unas balansas ab sos pessos corresponents.
Item un moli corrent y armat coxi y cucalas vulgo de sanch.

En la tafona

Primo quatre bigas ab duas calderas de aram plantadas.
Item duas caxas de aram, y duas que no son bonas per servir.
Item set pilas de esortins usats de cincuenta a cincuenta dos y quinse esportins nous qui no han servit.
Item cinch llums grossos de tafona.

En la sabonaria

Primo tres calderas grans armadas per fer sabo fort, ab sos acientos de aram, y cercols de ferro y de son inporte y valor se tindra raho quant se vendrá lo aram y lo ferro.
Item duas ca... de aram ,una per treurer lleixiu, y la altre per treurer sabo y una forque de ferro per las fornals.
Item set picas de pedra en batiport, qui servian per posar baxos y sabo.
Item sis picas de pedra sens cuberta qui servian per fer llexiu y sabó ab sos estelladors.
Item deset pells blancas brutas qui no han servit.
Item nou fexos de carrix per lligar.

En la botiga del oli.

Primo un safreix y diferents picas per posar oli.

Item cinch alfabias olieras.

Item unambut de llauna, y dos cadats de lo mateix.

Item nou odres usats.

Item setse odres oli dins una pica.

Y per ser tard se ha suspes el present entrego y inventari a tot lo qual foren presents per testimonis per este effecte requerits Don Antoni Morell notari de la vila de Soller, y Matheu Sureda de Palma fuster los do trobats personalment en dit predio, de tot lo qual don fee.

Devant de mi

Antoni Francisco Caneves, Notari

Die vint y nou de dit mes y any

Continuant el present entrego e inventari de dits mobles

Primo una ruca negra de tres anys.

Item quatre rucas de un any quiscuna.

Item una somera de sis anys.

Item duas someras de edat de set anys.

Item duas someras de edat de tres anys quiscuna.

Item altre somera de edat de catorse anys.

Item tres ruchs de edat de un any cada un.

Item cinch someras de edat de deset anys quiscuna.

Item un cavall Padre de dotse anys.

Item un parell de mulas una rotge de sis anys y una castaña de set anys ab ses cadenas y coxins.

Item altre parell de mulas una somerina de deu anys y altra eguina de vuit anys ab cadenas i coxins.

Item altre parell de mulas somerinas una rotge de deset anys y la altre negra de quinze anys ab cadenas y coxins.

Item altre parell de mulas una rotge somerina de denou anys y la altre eguina rossa de quinze anys ab cadenas y coxins.

Item altre parell de mulas, una castaña somerina de tretse anys y altre negra eguina de catorse anys ab cadenas y coxins.

Item altre parell de mulas una rossa eguina de nou anys y altre somerina negra de tretse anys ab cadenas y coxins.

Item altre parell de mulas del carro, eguinas una rossa de vuit anys y altre castaña de dotse anys ab cadenas y coxins.

Item altre parell de mulas una eguina castaña de sis anys y altre somerina negra de tretse anys ab coxins y cadenas.

Item una mula negra somerina per dur caritx de catorse anys per dur caritx ab cadena, bast i sarria.
Item un parell de muls de tregi roig un de tretse anys y lo altre de vuit anys ab cadenas bast y sarrias.
Item un mul negra egui de quinse anys ab cadena bast y sarria.
Item sis fermadoras de baula de ferro.
Item dos parpals de ferro un moli gros y lo altre mediano.
Item duas manuelas de ferro y un paupelet per atacar. berrobins y duas picassas y una rompuda o espanyada.
Item una romana grossa y una petita.
Item catorse aradas armadas corents.
Item ditse jous armats y quatre coxins.
Item un jou de lleurar viña.
Item vuit garrots de escorretjadas armats ab sos restells.
Item nou axenguers armats de cuyro.
Item onse reyas de ferro de pes de tres arrovas y deu lliuras.
Item un carro armat portella serrieta estora y envalada
Item un jou de carro.
Item nou sanayas de endolar esto es tres grans y sis petites
Item duas saneytas de dur carn.
Item dos cavachs una xapa una xada tres xepetas y una corbella.
Item duas destrals un uxal y vuit faurons.
Item un .....unas axedoras y tres palas de ventar.
Item tretse forques de ventar y dotse cucalas.
Item nou esquellas.
Item dos jocs de beassas quatre pells blancas y una negra per.....y una llandera de cañom per lligar.
Item duas cordas gruxadas y sis cordaments.
Item sis sarrias de pauma per dur ferms y quatre amidas de espart y tres garbetjadors.

Ovellas

Item cent trenta una ovella.
Item cinquanta y sis añells y cinquanta quatre añellas.
Item sis moltons Padres y cinc toissos.
Item quinse galinas tres galls de llevo tres pollastres y vint y un polls petits.

Item en el pou de sa tanca un poal ab cercols de ferro y cadenas.
Item en lo hort per el moli de aygua dos pals per picar el moli y un parpelet de ferro.

Oli Clar

Primo una taula llarga molt usada per menjar.

Item una pastera una post de pastar un serradors y un farrador.
Item uns cobriblanchs y unas tovallas de pastar.
Item uns ferros per cuynar y quatre caxonets.

Casa Nova

Primo una pastera una post de pestar una pala de forn uns sernadors un farredor y un sedas.

Item una taula per menjar y dos banchs y pots per un llit.

Item se continuan tots los grans pendants al sementer del coll de orient tancas y demes terras sembrat de blat ordi civada favas y demes grans de tot lo qual se haura raho en las liquidacions que se han de formar y se desmontara el gasto de segar batre delme et alias.

Y per ser tard se ha suspes el present entrego i inventari. Essent presents per testimonis per dit efecte requirits Don Antoni Morell notari de la vila de Soller y Matheu Sureda fuster de Palma los dos trobats personalment lo dia de vuy el lo mencionat Predio Sollerhic de tot lo qual don fee.

Devant de mi

Antoni Francisco Canoves Notari.

(A.R.M.) Arxiu Torrella, 149

El infraescrit don fe, com Antonina Anna Segui *Viuda* de Juan Mas, confesa haber rabut de los *Señors Don Joseph y Dona Maria Beatriu Doms* las robas *que se troben continuades en esta Escripura*, y son las matexas *que per mort ha dexat Elisabet Barceló criada que fore de casa de dits Señors*.

Primo nou llensols, duas vaneves blanques.

Mes dos gipons blancs de jeurer.

Mes onse camias, tres faldases blancas, y dos trosos de drap nou.

Mes onse torcabocas, y sis coxineras.

Mes duas tavellolas blancas.

Mes vuyt mocadors blancs, y dos de color.

Mes devuyt Rebosillos blancos, dos de endian y un de escot negre.

Mes sis mantas blancas, tres faldeses blaves de cotonina, quatre de Endiana, duas de brodat, dos Anagos en parilla, uns blaus, y uns verds.

Mes tres gipons, dos cosits y un sense tallar.

Mes dos parells de sabates, y dos de calses.

Mes un rosari de or ab deset grans de or, crevera, y dos comensets tot de or.

Mes una creu del Sant Ofici, y dos comensets tot de or.

Mes vuyt cambuxos, tres butxaques, y tres parells de managots.

Finalment dos catdells de fil blanc, una canesta ab varias banes y Rosaris, y una caixa. Y pereque en tot temps const de *que ha rabut la dita Antonina Anna Segui Viuda*, lo expresat fas la present en Palma als 6 febrer de 1819.

Josef Bordoy, *pre.*

(A.R.M.) F. 1342/ 6001 [Pere Juan Fiol, notari]

En la ciudad de Palma, capital de la Provincia de las islas Baleares a los veinte y un dias del mes de marzo del año mil ochocientos cuarenta y nueve. Ante mi el escribano de S.M. notario publico de sus reynos parecio D. Jose Buades presbitero hijo de Jose y de Maria Carbonell consortes el primero difunto y la segunda viviente natural y vecino de la presente ciudad (...)

Relacio de los mobles ecsistents en el dia de vui dia vint y dos de mars de mil vuitcents corante vuit en casa de D. Josep Buadas Prevere los quals quedan en poder de la sua mare Maria Carbonell.

En la primera sala

1. Primo nou cadiras de vegueta sensa brazos en clavasó de llautó, bonas, usadas.
2. Mes quatre id. de repos ab lo clevesó de ferro, menos una qui lo te de llautó.
3. Mes cinch de mitjanseras cordades de bova duas color de cel y tres color de plom.
4. Mes una velledora de noguer.
5. Mes una taula pintada de color negre.
6. Altre taula de noguer ab dos calaxos y vergues de ferro devall ab lo seu tapete de friseta verde tot bo.
7. Sis cuadros, tres ab vasa teñida negre, un color groc, altre ab vase de sirere, y lo altre jaspeat tots ab vidre menos el groc.
8. Un rellotge de peret corrent.
9. Un canterano ab escritori y a demunt de ell una escaparate ab la figura de la mare de Deu del Remey, y a dinen canterano ecsisteix lo siguent.

Primer calaix

10. Dos vestits de llana y un rentat de indiane.
11. Cuatre mocadors de seda crua y ni a dos de rentats.
12. Cuatre foldetas blancas rentades, tres de cotó y una de fil.
13. Tres camias rentades duas de drap, y una mes fina ab perfala.
14. Dos mocados de indiane, y un de llane, un devental y un chal rentat.
15. Duas mantes una ab rande y una ab gornicio tañidas.
16. Un chal vey.

Sagon calaix

17. Cinch sayas una de estof y quatre de indiane.
18. Tres mocadors, dos de grossos un de llane y un de cotó y laltre de petit de llana.
19. Duas foldetas blancas de fil rentades.

Tercer calaix

20. Sis foldetas blancas rentades, quatre de cotó, una de drap y unas de llane.
21. Nou camias rentades, duas de drap y las altres de fil.
22. Sis teveyolas cinch de drap tres ab caps y duas llises y una de brinet llisa.
23. Un devental de mosolina de llane.
24. Deset benes per sangria.
25. Un mocado de cotó rentat.
26. Mes en la sala heya una campana de vidre pendent del sotil.

Cuarto de la sala

27. Set banquillos de cireré son de cotonada y las tapas grogas bons y rebados.
28. Una cadire del cabsal del llit de cireré, lo mateix que los antedits banquillos.
29. Duas cadias mitjanseras color de plom cordades de bove.
30. Sis cuadros ab las vases de sirere pintade la figura de los sants a sos vidres.
31. Altres sis cuadros ab vidres devant.
32. Una piqueta en el cabsal del llit, de plate posada ab una vase dorade de or.
33. Un sant Cristo mitjanser.
34. Un llit de cirere un poch mes gran que catre ab la seva deventera groga ab flocadura verde.
35. Tres matalasos ab la tela de daus de fil blaus y blancs, una vaneva cotonada ab un fris vermey y altre groc. De indiana de Barcelona.
36. Un llansol de drap usat dos coxins ab las telas de roba de fil usada, ab duas coxineras de drap usadas y duas de cotonet ab perfala.
37. Una tauleta de caoba ab ferros devall demunt de ella una figura de Santa Teresa vestida de roba dins una campana de vidre una figura de Bonjesuset de terra ab campana de vidra.
38. Un cantarano, a demunt lo siguent.
39. Una escaparate de xicaranda ab balustres de marfil y dedins de ella un Jesus de sera ab una creu de vidre.

En el calaix patit

40. Dos pereis de calsas negras.
41. Cuatre mocadors de fil usats.
42. Cuatre rebosillos ab volants usats.
43. Cinch mocadors tres de llista y dos de indiana de buchaca.

En lo altre calaix petit

44. Catorse pareis de calsas blancas, deu de fil y quatre de cotó.
45. Cuatre ventais usats.
46. Cinch mocadors blancs quatre de fil y un de cotó, petits de buchaca.

Primer calaix gran

47. Cuatre foldetas, duas de escot y duas de indiana.
48. Tres foldetas unas blancas, unas tañidas y las altres de indiana.
49. Set ventais usats.
50. Cuatre mocadors grosos dos de paño y los demes de indiana.

Sagon calaix gran

51. Set mocadors, un de abrigo nou y los altres mijanses, quatre de crespó y un merin negre y un de gasa.
52. Nou ventais usats y bons.
53. Un gipo de geura y quatre tocados blancos de cotonet.
54. Tres torcabocas y una tovallas de coto obradas.
55. Cinch pareis de calsas de coto usadas.
56. Un cobrellit de indiana de Fransa ab perfala de obradet.
57. Cuatre cortinas de coto de alcova y un llansol de fil.

En el calaix de baix

58. Duas foldetas unas de indiana y unas de tañidas
59. Cinch camias de drap usadas.
60. Un tros de mosolina, y un tros de roba de obrat per fer un gipo de geure y un bosi de obrat per perfala de coxineras.
61. Dos mocados de mosolina blancos.
62. Tres pereis de coxineras ab parfala y unas de llisas de coto.
63. Cuatre perfelans de coxineras de cadeneta.
64. Duas tavayolas una ab caps usada y la altre de fil llisa.
65. Set torcabocas y unas estovallas obrat y un de pisa.
66. Duas tavayolas de fil primas y una coxineras de coto.

67. Dos mocados de coto usats y una tavayola de coto un perfala y un gipo de geura y una coxinereta petita
68. Un mocado de indiana
69. Un gipo de ..... y duas foldetas blancas usadas.

En la segunda cambra

70. Cuatro cadiras color de cel cordadas de bove.
71. Nou quadrets ab vidres ab las vasas duas de cirare y las altres teñidas.
72. Una piqueta de plata en el capsal del llit en dos quadrets.
73. Un tres peus per la ribella de renta ab tres cañoms de drap usats.
74. Un llit de nogue ab las vergas de ferro y moscarder de seda y es mediano con un catre.
75. Tres matalasos ab las telas duas de daus blaus y blancs y la altre de cotonadas una devantera groga de cotonet mes una vaneva encotonada ab un fris vermey y lo altre de indiana de Barcelona.
76. Un llansol de drap un coxi ab la tela de indiana de Barcelona y la coxinereta de cotonet usada.
77. Tres banquillos de ciraré forrats de cotonada y el fris groc.
78. Un pengedo ab la roba siguent.
79. Dos vestits de indiana usats.
80. Dos mocados grosos de llane, un teñit.
81. Un mocado de indiana mes patit.
82. Duas foldetas blancas de coto usadas.
83. Una caixa de nogue gran y demunt ella un baulet y dins de dita caixa lo siguent
84. Duas cadiras de taronge aplagadis ab lo asiento color de cel coto y llana blanca y blava.
85. Un albornus de napolatana ab los seus enforros de cotonet vermey y color de cel.
86. Un chal y una mante ab gornicio brodat bonas y un ventay bo.
87. Set vestits un de escambras clari, un de merin, dos de llane un blanquinos y laltre arcoiris dos de seda engra y un de agro.
88. Dotse tapas de tafeta vermey per los banquillos y cadiras del capsal del llit.
89. Una sombrilla.
90. Once camias de brinet novas.
91. Sis llansols drap nous.
92. Mes dos idem un de brinet y lo altre de coto.
93. Mes duas dotsenas de torcabocas de pisa.
94. Mes nou torcabocas, unas tovayas de obrat grunxada.
95. Tres axugamants de drap nous.
96. Tres tovayas de taula duas de pisa y unas de brinet.

97. Set camias de brinet sis sensa cosi y una cosida nova.
98. Duas vanevas de coto una ab flocadura y la altre no, blancas.

Habiendo llegado la hora de suspender esta relación, se suspendió, siendo las doce, y se continuará a las tres de la tarde de dicho día.

99. En el mateix cuarto ecsisteix altre caixa de more demunt de ella un tocador y dins la caixa lo siguent.
100. Vuit llansols de drap usats de los cuals un de prim.
101. Un pevello de cotonada ab tots los seus arreus cortina y devantera.
102. Mes un llansol prim.
103. Una vaneva blanca de obrat.
104. Un gipo de geura de coto blanch.
105. Una cortina de balcó faxada blanca y blava.
106. Duas telas de roba de fil usadas.
107. Duas estovayas de taula.
108. Set cañoms de porcatjá bons.
109. Set torcabocas.
110. Una capa de paño verde per dona que usa la filla.
111. Dos vestits usats.
112. Dos axugamans y dos cañoms de lliste y unas estovayas de drap usadas.

A la finestra del pou

113. Una corda per treura agua y un poal de aram.

A la cuyna

114. Cuatre caderas, tres color de cel y una color de chocolati y totas quatre han de menester corda.
115. Una taula blanca ab dos calaxos y se obri a cada part.
116. Una aufabi.
117. Un tambo de llaune ab los seus arreus.
118. Quince plats blancs de valencia per pendre.
119. Cuatre plats blancs de aboca, una safeta y una ribella.
120. Cuatre ollas y duas graxoneras.
121. Un rollo y un brase de llauto, el rollo forat de chicarandana ab un perfil embotit blanc.
122. Un axugamans.

Dins lo armari

123. Dos satris, tres botellas y tres tasons y dos cubers de plate.
124. Un torradora y una pala de ferro.

Dins el rebost

125. Cuatre olletas, un murte de pedre y una masa, una chocolatera de lleuto y un satriy de llaune tot bo.
126. Tres plats color de cafe, de abocá y tres de pendre.
127. Una farrada ab las olivas, una aufabi ab oli a dedins, esto es duas masuras y mitje.
128. Altre ferrada ab porcio de xuya de dins.
129. Dos sacts, dins un mitje cortera de ferina de sexa y dins lo altre una barcella de farina de blat.
130. Una pelleta de aram ab lo manech de ferro, un calderó de ferro y altre de llaune.
131. Duas planxas dos sedasos y un cernadors.
132. Una llumanera de llautó ab cinch mechons de los quals ni ha un de espeñat, esto es un poch de falta en lo esplendiment del mecho.

La antecedent descripcio de mobles se ha continuat a requisicio y presencia de Maria Carbonell *Viuda* y de sos fills D. Josep *Prevere* y de Dona Maria Buadas soltera los quals han manifestat estar conforme en la seva esactitut y que no tenen present que falt en ella cosa alguna, la que firmam a presencia de Don Jaume Antoni Prohens y Don Josep Vidal Advocats testimonis de dita descripcio en Palma de Mallorca vint y dos de Mars de mil vuitcents corante vuit ( )

Jaume Antoni Prohens
Jose Vidal y Pont
Maria Carbonell
Maria Buadas
Josef Buadas, *pro.*